

44. 952
8. 2

CALENI PERGAMEN-
SIS DE TEMPERA-
MENTIS, ET DE IN-
.AEQUALI INTEMPE-
RIE LIBRI TRES
THOMA LINACRO
ANGLO INTER-
PRETE.

Opus non medicis modo, sed et
philosophis oppido q̄ necessariū
nunc primum prodit in lucem
CVM GRATIA
& Priuilegio.

MUΣEVM
BRITAN

SANCTISSIMO DOMINO. NO.
STRO PAPAE LEONI DECIMO.

Thomas Linacer Medicorum
Minimus. S. D. .

On hanc tibi lucubratiunculā
meā Beatissime Pater quasi
tuīs aptam studiūs dignamve
offerō, quē totū totius chri-
stianæ Reip. gubernaculis in-
cumbere omnes scimus, sed
quod studiosis eam futurā nō ingratam sperem.
quibus quidquid vñi esse potest, tibi quoq; fo-
re iucundum nō dubito. Accedit quod quū re-
cens in me collat̄e nō vulgaris munificēt̄e tua,
qua me quoq; sicut reliquos quicunq; tē olim co-
mitabamur in Iud. m, beare es dignatus, non im-
memorē me aliquo saltē officij genere declarare
volui: vñū hoc inter facultates meas quo id effi-
cere conaret literarium perspexi genus. quod et
mihi cui pene præter literas nihil est, et tibi qui in
literis es eminētissimus maxime vñū sit congruēs.
In quo genere Galeni hic, se obtulit libell⁹. breuis
ōino, sed non minus philosophis quā medicis
necessarius. Qui breuitate sua simul officiū meū
minus erat moraturus, simul meae in uertēdo, quā
tulæcūq;, certe tenuis facultatis gustū aliquē tibi
præbiturus. Per exigua(fateor)res, nimis q; im-

par quæ protante benignitatis vel Minnosyno
ad sacrâ presentim Cellitudinē tuâ mittatur. Verū
et cuius ipse vicem in terris geris paupercula mu-
lieris duo minuta probauit: et mola falla litare eos,
qui thura non haberent, prodicū nō ignoras. Sunt
fane mihi plura maiora quod in manibus, quæ ut pri-
mū per valitudinē et ministerij mei officia licebit,
si tibi hac non displicere intelligam, sub noīe tuo
(modo id non graueris) ardentur. Non quo ihesus
operae preciū tibi vllū me facturū autumē, quod
scilicet mihi de meo ingenio sperare non licet,
sed quo ihesus ex præfatiōe nois tui, quod merito litera-
tis omnibus est charissimū, gratiā aliquā autoritatē
quod capiē. Per multū fane si qui erūt qui ex vigilijs
meis fructum aliquē percipient, Sanctitati tuat de-
bituris, qui tam insigni beneficētia studiorū
meorum ocio cōsulueris. Deū opt. Max.

precor diu te nobis seruet atque inceptra
tua omnia secūdet. Londini. Anno
Christianæ salutis. M. D. XXI.

² Nonis Septembbris. , , ,

ELENCHVS SEQVEN

PRO Elenchi huius intelligētia, scire licet, quū in singulis huius codicis pagellis viginti septē versus contineātur; diuisis nō in treis nouenarios: per A significatur eorū prim⁹. per B. secūdus. et per C tertius. Sic intra nouē semper versus lector quod ex Elencho requiret, nō difficulter inueniet. Modo qui breuissimus labor erit, singulis libri chartis numerum adscribere velit.

A

Animans in summo calidū humidū frigidum aut siccum nullum esse.	folio primo, pagina. i. C
Autumni incōmodum.	fo. viij. i. B
Autumni qualitas.	fo. eodem. i. C
Autumni et veris collatio.	fo. eodem. ii. A
Animalia quomodo veteribus calida et humida sint dicta.	fo. x. ii. A
Atræ biliſ tem̄peries.	fo. xxxiiij. i. C
Animal calidum et humidum cur dixerint ueteres.	fo. eodem. ii. C
Adipis et carnis variae cauſae.	fo. xxxiiij. ii. B
Anatomica ſpeculatio.	fo. xlij. ii. C
Aristotelem de ſubſtātia formatricis virtutis dubitasse.	fo. xliij. ii. A
Ab exiguo momēto magnam fieri interdum mutationem, et eius rei exemplum.	fo. li. i. C
Archimedes.	folio. ij. i. B

VIVITIS OPERIS.

Error alius in iudicādis tēperamētis fo. xlvi. ij. B

F.

Frigidam temperiē nec humidam necessario esse
nec siccām. folio xvij. i. C

Florescētis etatis temperies. fo. xxv. i. A

Fibræ temperies. folio codē. i. A

Fibræ variae folio xxxij. ij. C

Flauæ bilis temperies. folio xxxiij. i. C

Formatricē vi artificē facultatē esse fo. xliij. ij. A

Frigida per naturam immodece calefacta vim su-
am amittere. folio lviij. i. A

H.

Humidum & calidum temperamētum esse pes-
simum fo. viij. i. A

Hominis cutē mediū esse in calido fri. humore
& sicc. proprieç eā quæ i manu est fo. xix. ij. B

Habitus hirsutus & glaber quam temperiem co-
mimentur. folio xxxvi. i. B

Hypophora de pilorū generatiōe folio co. i. C

Hippocrates folio lxvij.

Hipophora & Solutio. folio lxix.

Hippocratis dictum , & eiusdem nonnulla pro-
babilitas folio. codem

Hepialos quæ vocetur. folio lxxij.

I.

Iusticia quid. folio. xijij. i. B

Intemperies quæ in altera tantū oppositione ex-
3

ELENCHVS SEQVEN

cedunt, quo loco ponendæ. fo. xvij. ij. C
Intemperies duplex. fo. xxxv. i. C
Intēperamēti quod itra sanitatē sit, nota. f.co.ij. A
Internarū particularū tēperiē ex fūctiōib⁹ digno-
scēdā, tū ex cōtinētiū eas partīū affectu. fo. xli i. C
Inæquales esse temperies in regiōibus intēperatis
Inæqualem esse tēperiem partīū quæ (fo.co.ij. A
phlegmone laborant. fo. xlviij. i. C
In ij: quæ potestate calida, frigidave sunt, triage-
nra spectanda. fo. iv. ij. A
Iuniores medici in quo fuerint falsi. fo. lix. ij. A
In explorādo medicamento aliud quiddam obser-
uandum. fo. lxij. i. C
In phlegmone duplēcē esse affectum. fo. lxij. ij. B
In explorando medicamento aliud obseruandam
folio eodem. (fo. ij. C.
In phlegmone quis sanguis primum calefiat quis
deinceps. fo. lxviij
In corpore quod phlegmōe laboret quid maxime
inflāmetur quid deinde. fo. eodem
Indolescentiae in hecticis causa. fo. lxix.
Inæqualitas tēperamēti in sanis indolēs est. fo. co.
Inæqualis intēperamēti generādi varic rōnes. f.lxx
In hepialis cur frigus et calor simul sentiant. fo. lxxi
In accessionum inuasiohe febricitantes aliquos fri-
gus et calorem simul sentire. fo. eodem.
In lipyrijs vtrunc⁹ perpetuo ita vt in accessionibus

sentiri. L fo.eodem.
Lactuca cur somno conduceat. fo.lx.i. A
Lactucae succum liberalius sumptu, similem vim
habere cū papaveris succo. fo.Ix.i.A

M

Molles et duræ manus ad quid aptæ. fo.xxi. i. A
Membranæ temperies. fo.xxxij. i. A
Medius siue eusarcos, quis fo.xij. i. A
Mediū in toto animalium genere. fo.xi. ii. C
Medium in hominē specie. fo.eodem. ij. C
Mediocriter calens sit oportet, quod siccum humi
dumve iudicabis. fo.xix. i. B
Minington siue membranarum cerebri temperies
Medij cartilaginis et ligamēti (folio. xxxij. i. A
corporis, temperies fo.eodem . i. B
Melancholica temperamenta ynde. fo.xvi. i. C
Melancholicus, quis fo.xvij. i. A
Melancholici futuri, qui fo.xvi. ij. A
Medicamentorum natura duplex fo.li. ii. B
Medicamentorū tertia quedā species. fo.eo. ij. B
Medicamentorū quarta species fo.eo. ij. C
Medicamentum Medeæ fo.lij. i. B
Medicamenta tantum, quæ sint fo.lvi. ij. A
Medicamentum quando tepidū applicandū sit,
quando frigidum fo. lxij. i. B
Miscere simplicia corpora humani facultatis non
esse, sed dei vel naturæ fo.xix. i. C

ELENCHVS

SEQVN

Neruorum temperies folio xxxij. ij. A
Notæ discernēdi a vētriculo ne, à aliūde. f. xlij. i. B
Nihil nutritre nisi quod tota substātia rei alendæ mutauit folio. li. i. A
Nutritionē esse assimilatioēm perfectā fo. li. i. B
Nutrimentum triplex folio lij. i. A
Nutrimētū corpus calefacit. fo. eōdē. i. A
Noīe naturæ quid intelligat Galen⁹ fo. lviij. i. B

O

Opiniones de temperamentis folio i. ij. A
Opinio quadā fo. eo. ij. A. Opinio alia fo. eo.
Opinionis rationes folio ij. i. A ij. C
Opinionis alterius rationes folio iiij. ij. A
Opiniones quo peccent folio. iiiij. i. B
Opinio sectatorum Athinei folio v. i. C
Opinionis Athinei sectatorū error fo. vi. i. A
Os siccū quēadmodū absoluto sermōe dicāt f. xiij
Occasio erroris circa senū tēperiē fo. xxv. i. B(ij. A
Oīsis temperies folio xxxij. i. B
Opiniones de notis ab oculis. fo. xljj. i. C
Oēm cibū tā agere ī nostrū corp⁹ q̄; pati. f. lx. i. C
Obseruādū in explorādo medicamēto fo. lxij. i. C
Omne immōdicū excessū ad aliquid esse fo. lxx.
Oēm febrē preter hēticē a laborāte sētiri fo. eo.

P.

Plāta vel aīal q̄n optie se habere dicāt. fo. xiiij. i. A
Polycleti statua . . . folio xx. ij. B

INVENTIS OPERIS.

Particularū omnīū tēperamenta. fo. xxxij. i. A
Parēchyma f. xxxij. i. B. Pili tēperies f. xxxij. i. B
Pituitæ temperies folio eodem. i. C
Piguis macerue, cōsuetudinis alicui⁹ rōe quis fo.
Pilorū generādonū rō. fo. xxxvij. i. B (xxxvij. i. A
Pili nigri vñ. fo. eo. ij. B . Pili flavi vñ. fo. eo. ij. C
Pili albi vñ fo. eo. ij. C Pili rufi vñ fo. eo. ij. C
Pili crīspi vnde folio eodem. ij. C
Pili in capite supercilijs cilijsq; cur nobiscū cōge-
nici fo. xxxvij. ij. C
Pili capitis et superciliorū cur subrufi. f. xxxix. i. A
Pili cur boni sint incremēti & crassi. fo. eo. i. A
Pituitā ex cibis esse nō ex corpore fo. xlvi. ij. C
Pituitosus ab excremētis quis. fo. eo. ij. C
Pōtestate esse quid sit. folio xlviij. i. B
Pōtestatis aliud genus folio xlix. i. A
Pituitam etiam cum a uenis detrahitur frigidam
sentiri ... folio lvij. ij. B
Piāte calida, ī duplīci statu vētris examinata folio
Proprietatē quādā tēperamēti cuiq; (lx. ij. C
naturæ esse, quæ cum alijs naturis cōsentiat, ab
alijs dissentiat. folio lxi i. A
Per se, & primū, & nullo intercedente idem sig-
nificare folio. lxiiij. i. C
Propriā p̄bationē vñā esse in singulis fo. eo. ij. C

Q

Quomodo respōdēdū ad interrogatiōnē cui⁹ vñ.

ELENCHVS SEQVN

peramenti sit homo vel bos fo. xliij. ij. A
Quæ temperamenta comitentur ut duricies, mol
licies, crassitudo, gracilitas fo. xxxiij. ij. A
Qui famē meli? ferāt et qui difficulti? fo. xxxiiij. i. B
Quæ hieme delitescunt, cur pingua fo. eo. ij. A
Quibus adeps caroq; pari modo aucti, qua sint
temperie fo. xxxv. i. A
Quibus adipis plus, qua sint temperie fo. eo. i. A
Quibus carnis plus, qua sint temperie fo. eo. i. B
Quæ tēperamētis in pilorū differentia pro etate,
regiōe, et corporis natura contingāt. fo. xxxvij. i. C
Quales sint calidū tractū habitatiū pili. fo. eo. i. C
Quales humidū incolentium pili. fo. eodem. ij. A
Quales tēperatā plagā incolētiū pili. fo. eodē. ij. A
Quales infantium pili. fo. eodem. ij. A
Quales epheborū et puerorum pili. fo. eo. ij. B
Quales pro corporum naturis pili. fo. eo. ij. B
Quales in frigida regione hoīes. fo. xli. ij. B
Quæ putrescunt, quo calore caleant fo. xl. ij. i. A
Qui meridianā plagam incolunt adicitio calore,
calere, proprio frigere. fo. eodem. i. A
Quid in uentriculi temperamento noscendo ad-
uertendum. fo. eodem. ij. A
Quod calcifacit non omnino siccare. fo. xlviij. i. B
Quod actu est, perfectum esse. quod potestate
imperfectum. fo. xl viij. i. C
Quæ maxic proprie ptate eē dicant. fo. eo. ij. A

TIS OPERIS.

Quæ secunda rōe potestate esse dicant̄. fo. eo. ij. B

Quatuor esse totius corporis facultates fo. l. ij. C

Quatuor corporis facultates a tota substantia ma-

Quod nutriet necesse est in cō- (nare. fo. eo. ij. C

coquēdi iſtrumētis aliquādiu sit moratū. f. li. i. C

Quæ assimilentur nutrimenta, reliqua medicamē-

ta vocari. fo. eodem. ij. A

Qui morbi iſmodicū vini potū comitēt̄. fo. liij. i. B

Quæ corp⁹ nostrū non calefaciūt̄ sed refrigerant,

hanc e corpore non vinci. fo. lv. i. B

Quædā dum concoquuntur refrigerare, postquā

sunt percocta calfacte. fo. lix. i. C

quando nutrimentum aliquid sit, et quando medi-

camentū, et quo genere nutrīmētū. fo. lx. ij. B

Quando a nobis et quando ab extermis faciendū

sit iudicium. fo. lxi. ij. A

qua ratiōe frigidum calefaciat. fo. xljj. i. B

Quēadmodū .i. nūc; deficientis affec-

tionis dogma uideri verum possit. fo. lvij. ij. B

quorū interposita spacia nō cernant̄. fo. lxvi.

Quando doleant corpora

quid cit⁹, et quid tardius alteret̄ tum generatim

tum membratum. S fo. lxviii.

Sustātia ſipliciter quō eucratos dicāt̄. fo. xij. ij. B

Stirps vel aīl quō dicāt̄ eucraton. fo. eodem. ij. C

Senium frigidissimum eſſe, fo. xxv. ij. C

Siccum eſſe ſenium, fo. eodem. ij. C

ELENCHVS SEQVENTIS OPERIS.

Temperaturæ æqualitas in animalibus & plantis
quæ sit . . . folio xvij.i. C

Temperatissimi hominis notæ fo.xx. i. B

Temperatissimū hominem eusarcō oīo esse. fo.eo.ij.C

Tact⁹ exercitandi ad calorem in varia materia dis-
cernendum, ratio folio xxx.i. C

Temperamentū cerebri & pulmonis fo. xxxij.i. B

Temperamentū ossis & medullæ fo. eo. i. C

Temperamentū partium cerebri fo. eo. i. C

Temperatos habit⁹ si modice exercitent eusarcos

Tota substātia quæ sit f.li.i. A cē fo. xxxiiij.ij. A

Tactū cū qui iudicaturus sit, oīis acquisiuit⁹ calo-
ris vel frigoris experīe esse debere fo.lxv.

Termin⁹ alterationis quis statuendus fo.lxix

.

V.

.

Ver calidū et humidū vnde putatū. fo. ix. ij. A

Ut vermis siccus, cū similibus loquelis, quomo-
do accipiendum folio xi. ij. B

Venæ latæ, caloris signū, agustæ contræ. fo. xxxiij.

Vetriculi temperamentū notæ fo. xlj.i. C ij.C

Vinū celerrime nutrire ac roborare fo.li.i. C

Vinū cur valēter corp⁹ calefaciat fo. lij. i. C

Vicerū sponte nascentiū causæ. fo. liij. i. B

Venas et arterias in phlegmone preter cætera va-
rie dolere folio lxvi.

Victa fluxione quæ deinde curatio folio lxxij.

(:)

F I N I S.

(:)

TIS OPERIS.

Attendendū in sicco et humi. quid per se tale sit
quid per accidens. fo.lv. ij. B

Aliqna pati a nostro corpore magis quā agere
aliqua magis agere quā pati. omnia vero tū agere
tum pati. fo.lviij. i. G

Aliqua primo statim vſu alterationem suam ostē
dere. folio.lviij. ij. C

Abs quibus externis iudicādū. fo.lxi. ij. B

Ad aliquid esse quicquid p̄tate dicit. fo.lxiij. ij. C

Arterias et venas partes esse compositas. fo.lxvi.

Aliter simplicē carnē aliter vniueſum muſculum
inæ quali temperie affectum esse. fo.lxvi.

Abscessio que melior sit que deterior. fo.lxvij

Alterationis varietates in phlegmonis, ex quinqp
generibus accidere. fo.lxyij.

Animaliū quædā cōueniētes, quædā cōtrarios in
ter se succos habere

Aliquos rigere nec tamen febricitare. Rarūqs id
B (fo.lxxij.

Bilioſum quod in uentriculo gignitur quo sit co-
lore, et quo quod in iocinore. fo.xliij. ij. A

C

Calidum, humidū, frigidū, ſiccū multifariam dici
Aristotelem censuisse. fo.ix. ij. C

Calidum et frigidum, humidum et ſiccū dici idem
corpus non alius modis. fo.xiij. i. B

ELENCHVS SEQVEN

Calidū & frigidū non de corporibus modo, sed
etiam de qualitatibus interdū dici. eodē. ij. C
Calida, fri. hu. sic. vt substātiæ, quæ. fo. xv. i. B
Calida. frig. humi. sic. absolute quæ. fo. xvi. ij. B
Cutem in calore & frigore medium optinere
statum. fo. xxi. i. B
Chondrosyndesmos fo. eodem. ij. A
Calidum in ætatibus qualiter tactu sit discernen-
dum. folio. xxix. i. A
Calorem in pueris & florentibus parem esse. fo.
Carnoli generis species. fo. xxxij. i. A (xxxii. i. B
Caro proprie, quæ folio eodem. i. A
Carnem iocinoris, lienis, pulmonis, & renū. sim-
plicis naturæ esse. fo. eodem. ij. B
Cordis carnē nō esse simplicē. fo. eodē. ij. B
Carnem ventriculi, vteri, & vesicarum propriam
quandam esse. folio eodem. ij. C
Carnis temperies. fo. xxxij.. i. A
Cartilaginis temperamētū. fo. xxxij. i. B
Calcarium temperies folio eodem. i. B
Carnosi qui. folio xxxiiij. ij. B
Cōsuetudinē esse acquisitiā naturā. fo eo. ij. B
Calui cur. folio xxix. i. B
Cani cur. folio eodem. ij. A
Cur calui a sincipite cani a tēporib⁹ magis fiāt fo.
Cui maxime attendēdū cum cor. (codē. ij. B
poris tēperiē iudicabimus. fo. codē. ij. B

TIS OPERIS.

Cur quib⁹ hirt⁹ est thorax ob id ipsū aliquādo re
liquis partib⁹ dissimili sint tēperamēto. fo. xl. ij. C

Cutis quando sub se positarū partū temperiem
indicer, & quarum. folio xli. i. C

Cōsiderandū etiā si quid raro accidit. fo. xlīij. ii. A

Cerebri ipsū temperamētū ex quibus dignosca
tur fo. xlīij. i. A

Causa quædā huīditatis ī carne fo. xlvi. i. A

Cōsiderādū esse ex quibus & in quæ mutatioēs
sint factæ. folio eodem i. B

Cur aliqua protinus, aliqua interposito tempore
calefaciant. folio l. ij. B

Calefacere oīs eē alimēti coēm effectū. fo. lij. ij. A

Cur aliqua eorum quæ ut alimenta comedūtur,
cuti imposta exulceret. folio .liij. ij. A

Corpora calida. frigida. hu. & sic. quādam per
se talia esse, quedā ex accidenti. fo. lv. i. B

Cantharidas vesicam exulcerare. fo. eodē. ij. A

Cōmune iudiciū in ōnibus quæ potestate sunt
ex alterationis celeritate. folio. lvi. i. B

Cōtrarietas naturæ vnde iudicāda. fo. eodē. ij. C

Cedendum aliquando esse non exactissime lo-
quentibus. folio lviij. ij. B

Cibi pariter & medicamēta, que. fo. lix. i. B

Calidi. frigidi. humidi. sicci. respectu nostri iudi-
cium a nobis certū esse posse. folio lxi. ij. A

Calor qūodo ex accidenti refrigeret. fo. lxij. ij. B

ΕΛΕΝΧΟΣ

SEQVENS

Calidum reuma quemadmodum musculi partes
Corporis seperis quādo extīsc. (iuad. 30. lxvi
cus, et quādo interne alteretur. fo. lxxi.
Cur aliqui simul rigeant et sebricitent fo. eodē.
Concoctionem phlegmonis duo sequi. fo. lxvij.
D

Demonstrationis oīs principia esse quæ sensui et
quæ intellectui sint manifesta. fo. xxvij. ij. B

Durū et molle cū medio criter calēt iudicāda fo.
Dubitatio de nonnullis quomodo (xxxij. ij. C
calida frigida uel appellantur. fo. xlj. i. A

Diuersonū ex medicamentis effectuū causæ. fo. liij
Diacantharidon. fo. ly. ij. A (i. C

Deletection. folio. lvi. ij. A

Deletectione vnde iudicanda. fo. eodem. ij. C
Dubitatio de ijs quæ sub calore applicata, tamen
refrigerant. fo. lvij. i. C

Dupliciter fieri aliquid calidius. fo. lix. ij. A

Dupliciter fieri aliquid frigidius. fo. eodē. ij. B

Divisio partiū maiorū in sibi proximas. fo. lxvi.

Digestionē in phlegmōe maxie optandā esse cu

Dolor quādo desinat. fo. eodē (rationē. fo. lxvij

Doloris in febri spacium et eius termin⁹. fo. lxix.

B

Eusarcos. folio. xij. i. A

Eucraton corpus quod dicatur. fo. xvij. ij. B

Ex sumitate de solo nāso iudicandū. fo. xlj. i. A

GALENI PERGAMENSIS

De temperamentis, Liber
primus.

Thoma Linacro Anglo interprete.

Onstante animalium corpora ex calidi, frigidi, sicci, humidique mixtura, nec esse horum omnium parē in temperatura portionē, demonstratum antiquis abunde est, cum philosophorum, tū medicorum præcipuis. Diximus autem & nos de ijs, ea quae probabilia sunt uisa alio opere. In quo de ijs, quae Hippocrates cōstituit elementis, egimus. Hoc opere, quod illi proxime succedit, omnium tempermentorū differentias, quot hæ, qualesq; sint, siue generatim quis, siue membratim diuidat, inuenire docebo. Sumamq; ab ipsa nominum interpretatione principium. Cum namq; ex calidi, frigidi, sicci, & humili, temperatura cōflari corpora dicunt, de ijs, quæ summo gradu sic se habent, ipsis scilicet elementis, aëre, igni, aqua, terra, intelligendū aiunt. Cum uero animal, stirpemue calidam, humiliam, frigidam, uel siccā esse, non item. Neque enim ullum animal, aut calidū in summo esse posse, ut est ignis; aut in summo humidū, sicut est aqua: pari modo nec frigidum, siccumue in summo. Sed ab eo quod in mixtura pollet, appellationē scriiri,

A' uocib'is

uocantibus nobis id humidum, in quo maior est
humiditatis portio, siccum, in quo siccitatis. Ita uero & calidum, in quo calidum frigido plus ualeat,
frigidum uero in quo frigidū calido praeferatur. Atq; hic quidem nominum ultius est. Nunc de tempera-
mentis ipsis agendum. Eorum igitur, qui tum me-
diorum, tum philosophorū maxime illustres fue-
re, plurimi sane opinati sunt humidum calidumq;
temperamentum ab humido & frigido diuersum
esse. Ac tertium ab hijs siccum & frigidum, diuer-
sum a sicco & calido. Nonnulli tamen eorum humili-
dum simul ac frigidum temperamentum quoddā
esse concedunt, atq; etiam ab hoc alterum calidum
siccūq;. Nō tñ aut humidū simul & calidū, aut frigi-
dū pariter & siccū tēperamētū esse. Nec enī posse
aut humiditatē cū abundāte calore, cōsistere, aut cū
frigiditate siccitatē: quippe absurmi a calido, cum su-
perat, humiditatem. Itaq; fieri, ut calidum simul &
siccum corpus euadat, s; andē ubi imbecillus in cor-
pore calor est, incocta, imperfecta manere, quo
fieri, ut calido uincente, sequatur siccitas, frigido su-
perante, humiditas. Atq; hij quidem his rationibus
nixi, duas tantū e. Se tēperamētorū differētias opi-
nanſ. Qui uero ea quatuor autumant, bifariā his cō-
tradicunt. Alij statim id qd' primū petūt negantes,
nēpe qd' necesse sit humorē a calido superāte dige-
ti. Alij cōtra id quidē assentiuntur, sed alia rōne dis-
sentient.

sentiūt. Ac priores quidē calidimunus esse, ut cale
 faciat, assuerat, frigidi ut refrigeret, sicuti rursus sic
 ci, ut siccet, & humidi, ut humectet. Proinde corpo
 ra, quae calida siccacq; natura sint, quemadmodum
 ignis, ea quatenus calida sunt, excalfacere, quatenus
 siccā siccare. Quae humida calidaq; sunt, uelut calēs
 aqua, h̄ec nō humectare modo, sed etiā calefacere
 posse, utrāq; qualitate hic quoq; unū opus, idq; p
 priū obtinet. Haudquaç; igit̄ cōcedere se, si quid
 calefaciat, idē ptinus & siccare, imo si calorihumidi
 tas sit adiūcta, nō calefacere modo, sed etiam hun
 ctare. Quemadmodū balnū dulcis aquæ. Sin sicc
 ti calidum, ita etiam siccum corpus sit, ueluti ignis,
 statim id tū calefacere, tū uero siccare. Nō tamen id
 calori referendū acceptū, sed siccitati, quae simul est
 cōūcta. Admonēt aut̄ hoc loco nos de his, qui sub
 estiuo sole diutius sūt uersati, atq; ita, ut credibile ē
 arefacti, ac totū corpus siccū, squallidūq; habēt, itol
 lerabiliterq; sitiūt. Quippe remediū his expeditū,
 & facile dicūt, nō utiq; si biberint, sed si calidat, &
 dulcis aquæ balneo utan̄, tāq; hūditate, siue ea cū
 frigore sit, siue cū calore, suū munus obire ualente.
 Quippe hūctare ea quæ cōtigat. Ad eūdē modū
 & siccitatē sēper aiūt siccare, boreā enī qui siccus &
 frigidus sit uetus, oīa siccare ac refrigerare, idq; esse
 dictū ab Homero, ut uero humētē desiccat ptinus
 agrū aut̄ini boreas. Parimō & pauperis lachrymā,

A ij & alia

Scalia sexcenta pharmaca siccare pariter & refrigerare.
Itaque non esse necessarium, siquid frigidum est,
idem protinus & humidum esse. Nec liquid calidum,
idem statim & siccum. Neque igitur calidum
temperamentum necessario esse siccum, immo posse
aliquando in animalis temperamento calidum qui-
dem plus ualere, quam frigidum, & humidum, quam siccum.
Quin etiam tum generationem, tum altera-
tionem, tum mutationem, ex contrariis in contra-
ria fieri. Quis enim est, qui si dixerit album alteratum,
demutatumque esse, propterea quod factum sit cali-
dum, non sit ridiculus? Cum postulet ea ratio, non
cam, quae est in calido & frigido, sed quae est inco-
lore, mutationem. Mutatur enim quod album est,
in nigrum, & quod nigrum est, in album. Rursus
quod calidum est, in frigidum, & quod frigidum
est, in calidum. Ad eundem modum, & quod hu-
midum est, in siccum, & quod siccum est, in humi-
dum. Quippe si dicas alteratum corpus esse, pro-
pterea quod cum prius esset humidum, nunc sit al-
bum, uel cum prius esset siccum, nunc sit nigrum,
parum compos mentis uidearis. Sin quod prius
erat humidum, nunc factum esse siccum, aut quod prius
erat nigrum, nunc effectum album, aut etiam ex ca-
lio frigidum, aut ex frigido calidum, utique sapere
& conuenientia dicere censaris. Quod enim muta-
tur, quantum mutatur, catenam cedere in contrariū
debet.

debet. Siquidem siebat hic, aut fit musicus, ex non
musico dicimus; & grammaticus, ex non grammatico;
& rhetor, ex non rhetore. Ex musico vero grā-
maticum, aut ex grammatico musicum, aut ex alio
quod diuersi sit generis, fieri aliquid dicere, sane est
absurdum. Potest enim qui prius erat grāmaticus,
nunc musicus esse, utiq; si musicen grāmaticar adie-
cit, nec grammaticam abiecit. At qui siquid acquisi-
uit, priore etiam manente, cui non patet, non esse al-
teratum in eo quod manet. Ita non ex grammatico
factus est musicus. Quippe nunc etiam grammati-
cus est, sed ex non musico, musicus. Non enim po-
test postc̄j musicus est factus, etiam non musicus
manere. Cum igitur omnis mutatio, & ab contra-
rijs, & ex contrarijs fiat in contraria, manifestum
est etiam humidum si quatenus humidum est, mu-
tetur, tum ipsum siccatum iri, tum quod id siccet, sic
cum dicendum esse. Desinat igitur inquiūt dicere,
non posse calidum, & humidum temperamentum
esse. Quippe calidum simul & frigidum esse idem
temperamentum, aut humidum, & siccum non po-
test. Cum fieri nequeat, ut in eodem tempore con-
trariæ qualitates una consistant: humidum uero si-
mul & calidum, præterea frigidum simul ac siccū,
profecto in eodem consistere possunt: sicuti tum ra-
tio ipsa monstrauit, tum quæ paulo supra proposi-
ta sunt exempla. Ac talis quidē est prioris propo-
sitionis

A iii sitarum

sitarū partī oratio. Altera pars negat alienū a ratio-
ne esse, etiā si calidū efficacissimū e quatuor sit, ita
ut nō in frigidū modo, sed etiā in humidum agere
possit: esse tamen temperamentū, quod calidū sit,
& humidum, utiq; cū in primo statim animatis or-
tu, humoris simul, calorisq; copia in idē coeant. Ra-
tio uero horū non illud efficit, quod nequeat aliquā
in eodē corpore humidi plus esse, q; sicci, & calidi,
q; frigidi. Sed quod sub eiusmodi statu durare per-
petuo non possit. Quippe digesto semper per ca-
lidum humore, spatio etiā siccū corpus effici. Atq;
pro calido & humido, calidum siccumq; reddi. Iā-
hoc ipsum quod calidū & siccū est redditum, pro-
cedente tempore frigidū siccumq; fore: ubi enim
omnē eiusmodi corporis humorē calor absun-
dit, ipse quoq; (inquiunt) marcescere incipit, deſti-
tutus scilicet alimento, quod ipsum accēderat. Ne-
que igitur mirū putant tum inter initia, statim ut gi-
gnitur animal conuenire in i' em, aut humidū plus
siccō, aut calidū plus frigido, tum tēporis proces-
su, qd' prius erat calidū & humidū, postea posse
calidū esse & siccū, & que ut postea quā siccā erat,
calidaq; tēperies, ubi calor ipse exūcius est, frigidā
siccāq; euadere. Ergo est quidē aliquā tēperamēū,
qd' calidū sit & humidū, ac rursus aliud qd' frigidū
sit & siccū, ex istis confirmāt: Nō posse aut tēpera-
mentorū differēias plures esse, q; quatuor, ex his
docere

4

docere conantur. Cū enim quatuor statuuntur qualitates, quae in se agere inuicem pati possint. Nempe calor, frigus, siccitas, humiditas, oppositiores existente duas, alterā in qua calidū aduersatur frigido, alteram in qua humidū pugnat cum sicco. Eoque quatuor non amplius effici coniugationes. Quippe sex fieri, ex quatuor inter se copulatis, coniugia. Quorum duo subsisterē nō posse. Cū nec humidum pariter & siccum, nec calidum simul & frigidum dari corpus possit. Reliquas igitur esse quatuor temperamentorum coniugationes, duas humidas, & duas siccias. Atque has calore, frigoreque diuisas, haec sunt quae elegantissimi eorum, qui auctores fuere, tum medicorum, tum philosophorum de his dixerunt. Quae uero mihi prætermisſe uidentur, nunc adiendum reor, unum igitur & primū id est, quod temperatam naturam, quae tamen nō virtute modo, sed etiam uiribus reliquis præstar, non aduerterunt. Immo tanq[ue] nulla sic, prorsus omni scrūtū. Quanq[ue] ne loqui quidem de reliquis aliquid sine hac docuerūt. Quippe quod uel in calida tem perie calidū praualeat frigido, uel in frigida tēperie, frigidū præsteret calido, id ne intellexisse quidem est, nisi prius ponatur eucratos siue tēperata, necq[ue] enī alio ē ad hāc tēperatā naturā sunt intēti cū sanitatis tuendae uictū investigāt, calidius iusto corpus iubentes refrigerare, uel frigidius excalfacere, uel sursum

ruris is humidius siccari, uel siccius humectare. Scilicet quo temperatum quendam mediocremque statum efficiant, id quod minus est ei, quod exuperat semper aquantes. Ergo quem assidue persequuntur, & quo semper respicientes intemperatos statutus corrugunt, hunc ego quidem primum omnium statui censuerim. Hi uero tantum abest, ut eius uel meminerint, ut etiam totum praetererant. At non praeterimus inquiunt ex his aliqui. In calido enim & humido comprehēditur. Et quomodo non quinque esse in totum temperamenta dixistis: sed quatuor, si modo optimum non omisisti? Quippe duorum alterum, aut ex intemperatis statibus necesse est unum esse omissum, aut ipsum temperatum. At ego quidem ex his, quae statuunt, temperatum ipsis praetermissum certe scio: ubi enim calidū & siccū, uel frigidū & humidū, uel aliud quodvis temperamentum nominant, non utique summas a nobis intelligi qualitates postulant. Immo ex ijs, quae superant fieri appellations uolunt. Quod si temperatum statum omitti nolunt, certe reliquorum aliquē omisisse conuincentur. Sit enim sicut ipsi uelunt, temperatus status, is qui calidus est, & humidus. Omissus igitur illis plane est, is qui frigido intemperamento aduersetur, & sicco. Nempe in quo humidum pollet & calidum. At idem inquiunt is est. At qui fieri potest, ut simul exuperet calidū, & non exuperet?

exuperet, & superetur frigidum, & non superetur.
Si enim temperatus status est, neutrū alterū im-
modice exuperat. Sin intemperatus, necesse est exu-
peret altera oppositionum pars. At hoc ipsum in-
quiunt temperati status proprium est, ut in eā cali-
dum præsteret frigido, & humidum sicco. Quippe
si frigidum modice quidem uincat, non esse com-
modum temperamentum. Sin amplius exuperet,
jam utiq; morbum existere: aequa ut si uehementer
exuperet, mortem. Ad cunctum modum de sicco
iudicandum. In principio quidem existere intem-
periem. Si amplius augeatur, eorundinem, si pluri-
mum exuperet, mortem. Ceu vero de calido & hu-
mido non idem sit iudicium. Quis enim non dicat,
ubi uel calidum frigido, uel humidum sicco paulo
quidem plus ualeat, intemperiem ita fieri, ubi ampli-
ter exuperat, morbum, ubi plurimum, mortem. Si
quidem eadem est utrobicq; ratio. Alioqui nec qui
calidi humidicq; immodice status sunt, eos uitio de-
mus: nec qui calidi morbi cum humore immodi-
co consistunt, eos esse morbos fateamur. Huic sen-
tentiae aduersantes quidam Attalensis Athencii se-
ctatores, negant aut calidum humidumq; statum
uitio dandum, aut morbum ullum inueniri, qui ca-
lidus sit & humidus. Sed omnino qui uel calidus
sit & siccus, ut febris, uel frigidus & humidus, ut
aqua intercus, uel frigidus & siccus, ut melancolia,

B Faciunt

Faciūt hic & de anni temporibus mentionē. Quo
rum hiemēni frigidam esse atq; humidam dicunt.
Est autem calidam & siccām. Autumnum frigidum
& siccum. Ver autem tum temperatum, tum ue-
ro calidum humidumq; appellant. Ad eūdem mo-
dum, & ex actaribus puerilem quidē temperatam
esse, tum uero calidam humidamq;: porro iudicari
autumant eorum temperiem ex naturalibus actio-
nibus, quae illa aetate maxie sint firmāe. Sed & mor-
tem animantium corpora ad frigidum siccū-
q; perducere, Quippe mortuos Graece & L. Bartag.
uocari, quasi nihil humoris in se habentes. Ut potie
tum caloris abitione eo exhaustos tum frigore ri-
gentes. Quod si, inquit, mors talis ait natura, cer-
te uita, cum sit illi cōtraria, calida est & humida. At
uero si uita calidum quiddam atq; humidum est,
omnino quod illi simillimum temperamentum est,
id optimū necessario est. Quod si est, neminē late-
re, idem quoq; temperatissimum esse. Sic in idem
recidere calidum humidumq; statum, cum tempe-
rato, nec aliud esse temperatum, siue eucraton sta-
tum, q; caliditatem simul & humiditatem pollē:cs.
Atq; Athenei quidem sequentiū h̄x sunt rationes,
uideturq; & Aristotelis philosophi, & post eum
Theophrasti, & Stoicorum eadem esse quodamo-
do sententia. Ita testimoniū quoque numero nos terri-
cant. Ego uero quemadmodum Aristoteles & ea
lida h̄s

6

lida humidac^z temperie senserit, in progressu si res
postulet, fortasse explicabo, uident enim cū nō recte
accipere. Nunc id agam, ut eos qui sic sentiunt,
in quo scipios fallant, doccam. Mox rem totam
in unum coactam caput demonstrem. Cum enim
calidum, & humidum, atque etiam eucraton exi-
stiment uer esse, hic se manifeste decipiunt. Nam
neque humidum est sicut hincis, neque calidum
sicut astas, quare neutrum immodice. Cum ta-
men ipsis autoribus excessum quendam indicet
quoduis talium nominum. Bisariam autem sunt
decepiti, primum quidem quod in quatuor anni
temporibus, quartam temperamentorum coniu-
gationem inuentam omnino uolunt. Deinde quod
id ea ratione concludunt, quod sit hieme quidem
calidius, aestate uero humidius, uerum nec quar-
tam in temporibus anni statuere temperamenti
conjugationem est necesse, nisi etiam talis appa-
re^ret & contulisse id cum temporibus utriusq^z po-
sit, non magis id humidum & calidum, quam fri-
gidum probat & siccum. Si enim calidum humi-
dumque excessus cuiusdam nomina sunt, non
potest, nec ipsis quidem autoribus, uerum esse
quod uer in omnibus mediocre sit. Si autem eo
quod aestate humidus est, hieme uero calidi-
us, idcirco humidum est & calidum. Quid

B ij. causæ.

causa est, quo minus frigidum id siccumque putas,
propterea quod aestate est frigidius, & hieme sic-
cius: vel quam sibi facit sortitionem, ut unam partem
oppositionis ab hieme, alteram ab aestate accipiat.
Quippe cum ab utroque in utraque oppositionum
parte diffideat, non ex dimidio collationem, sed ex
toto habere debebat. Atqui si ita fiat contraria illi
inesse dicemus. Nam calidum erit & siccum, si con-
sideratur cum hieme, frigidum & humidum, si cum
aestate. Ex neutra igitur collatione, si modo inte-
gra est, calidum & humidum erit. Sed si illis licet ex
utraque oppositione sumpto dimidio, calidū id hu-
midumque asserere, nobis quoque ad alterum dimi-
dium transfire, atque id frigidū & siccum dicere, quid
ni licebit. Scilicet siccum, ut ad hiemem, frigidum,
ut ad aestatem. Omnia igitur hac ratione uer erit, hu-
midum, siccum, calidum frigidum. Atqui illorum
ipsorum sententia, non possunt quatuor qualitates
eadē in re pollere. Ergo nec aestate, nec hiemi uer
comparare est aequū. Sed potius ipsum per se esti-
mare. Nec enim hiemem ipsam ea de causa humi-
darnesse, & frigidam dicimus, quod reliquis tem-
poribus humidior frigidiorque sit. Immo id illi alia
quoque ratione accidit. Sed quod humiditas in ea su-
peret siccitatem, & frigiditas calorem, propterea
frigida dicitur, atque humida. Ad eundem modum
& aetas, quum in ea humor uincitur a siccō, & fri-
gidum

gendum a calido , ipsa quoq; calida dicitur & siccā.
 Diquidem aequum censem quatuor anni temporū
 quodlibet ex hiapte estimatum natura, non exalte-
 tius comparatione calidum, frigidum, humidum,
 siccum uero nominari debere . Quin etiam si ad hanc
 formulam estimes , apparebit tibi uer esse omnis
 excessus plane in medio . Cum necq; sicut in hieme
 plus ualeat in eo frigidum q̄ calidum. necq; sicut in
 aestate, minus. Ad eūdēr̄ modum siccitatis humi-
 ditatisq; aequabilitatem in eo spectes. Necq; scilicet
 in eo sicut in aestate praevalente siccō , necq; sicut in
 hieme, exuperante humido. Proinde recte ab Hyp-
 pocrate est dictum: uer esse saluberrimum , ac mini-
 me morbis , qui mortem afferant , obnoxium. Est
 & autumnus ut q̄ estas minus calidus, sic utiq; q̄
 hiems minus frigidus. Quare hac ratione nec cali-
 dus absoluto sermone est, nec frigidus. Quippe cū
 ambo sit, ac neutrum ad summum. Carterum alterū
 in eo est incommodum. Quod etiam Hyppocra-
 tis illa sententia significauit: Cum eodem dic modo
 frigus nos afficit, modo calor urget, autumnales ex-
 pectandi morbi sunt. Atq; eares est , quæ maxime
 autumnū morbis erū facit, inequalis ipsa temperies.
 Itaq; non recte frigidus, siccusq; dicitur . Nō enim
 frigidus est, si ipse per se spectetur, qd' rāmen hiems
 est. Sed ubi cum aestate consertur, utiq; illa frigidi-
 or; sed nec aequabiliter temperatus, sicut uer. In m. o

B ij in hoc

in hoc maxime ab illo tempore dissidet, quod mediā temperiem & equalitatem perpetuo parē nō seruat. Quippe meridiē multo est calidior, ēp̄ mane aut uesperī. Nec in humido & sicco medium omnino statum optinet, quemadmodum & uer. Sed ad siccus deuergit. Ab aestate uero etiam in hoc uincitur. Non tamē in tanto intervallo, quanto in calore. Ergo patere arbitror, nec autumnū absolute sermone, & citra exceptionem frigidum & siccum, si-
cūt illis placet, dicendum esset. Cum neutrū ad summum sit, sed uincat in eo siccitas humiditatē. Quare ratione merito siccus appelleatur. In calore uero & frigore, mixtum quiddam ex ambobus, & inequale: statuatur. Proinde si quatuor temperamentū coniugationes in quatuor anni tempora distribui uolunt, sciant se non solum ueri, calidū, humidūq; statum male assignasse, sed etiam autumnū frigidū & siccum. Quanq; si hunc quoq; cōcedamus frigidum & siccum esse, non erit statim necesse uer humidū calidūq; esse. Non enim si quatuor in tempore coniugationes in toto sunt, iam omnes eas in quatuor anni tempora dispensari necessum est. Sed si quis hoc in mundo est ordo, ac prout melius est, non prout p̄eius omnia sunt disposita, probabilius sit plura quidem ex anni temporibus temperata esse facta, unum uero, si modo aliquod, interperatum, hi uero contra ostendere conantur, nullum eorum

8

Ium eorum esse temperatū. Sed necessario in ipsis
exuperare alias calidum, alias frigidum. Et nanc si
ita fors tulit, siccum, nunc humidum. Ego uero tan-
tum abest, ut aut uer, aut si quid temperatum est ca-
lidum atq; humidum dicam, ut quod plane contra-
rium est, id affirmem, omnium aeris temperāmēto-
rum pessimum id esse, quod humidum est & cali-
dum. Quod sane temperamentum, in quatuor anni
temporibus inuenire nequeas. In graui & pestilen-
ti actis statu, interdum incidit, uenuti quodamk c.
Hippocrates cōmemorat his uerbis: pluebat per
æstum imber largus assidue. Id nanc; est humili
& calidi status proprium, ut in æstu assidue pluat.
Quod si uel tantum æstus sit, quemadmodum in-
naturaliter se habente æstate uel pluat. Sed in frigo-
re, ueluti hieme solet, fieri nequit, ut is status cali-
dus sit & humidus. An igit sine morbis erat æstas
illa, ia qua pluisse dicit in caloribus largum imbrē?
Atqui carbūculos in ea fuisse narrat, putrescēibus
scilicet in corpore excremētis, ac saniē quandā, quæ
calida humidacj imodice fuerat gignētibus. Intelli-
ges id ex ipsa dictiōe, si totā tibi acripsero eas sic ha-
ber: Erat i crānōne carbūculi estiui, pluerat per estū
largo ibri, idq; assidue. Acciderat aut magis austro.
Ac suberat quidē sub cute sanies, quæ cōclusa īcalu-
it, ac pruritū excitauit. mox pūsule ueluti ambustus
sunt obortae, uricj sub cute sunt uisx: uerū hic minus
ut pete

ut pote uno tantum e quatuor temporibus mutas-
to, malū fuit. Quod si duo, tria uel tunc mutata, aut
etiam totus annus calidus, humidusq; fuerit, necel-
le est, magna pestilētia succedat. Cuiusmodi in ter-
tio epidemion, id est, grassantium publice morbo-
rum narrat. Apponam autem primum, quae de tē-
porum intempestiuostau scripsit: deinde de ho-
minum, quae subsecuta est corruptela. Aduertas au-
tem animum in omnibus uelim, estimesq; primum
cuiusmodi res sit calida, humidaq; temperies, dein
de q; necessario in ea omnia putrefcant. Incipit igit-
ur Hyppocratis narratio in hunc modum: Annus
Austrinus pluuius a uentis in totum silens, deinde
totius status particularem rationē subiicit, crebros
imbres in calido & austriño statu fuisse scribens.
Mox uniuersum sermonem in unam summam cō-
serens. Cum fuisset, inquit, totus annus austriñus
humidus, & mollis, haec & haec inciderūt, quae uti-
q; omnia in hoc libro scripsisse sit longum, licet au-
tem cui libuerit in tertio epidemion membra in ea
legere, ac in unum caput omnia redacta uidere: nē-
pe putredinē maximam. Cuius etiam ipsius Hyp-
pocrates nō raro nominatim meminit. Alias sic scri-
bēs: Erat autem & fluxio ipsa collecta, haud similis
puri. Sed alia quædam putredo ac fluxio multa ua-
riaq;. Alias sic: Et in pudendis carbunculi aestivi.
tum alia quæ putredines appellantur. Et quod ex
hac

hac putredine multis quidem brachium, & cubitus
totus deciderit: multis fermur uel lura est nudata, to-
tusq; pes. Quin etiam magni ossium carnium, nct-
uorum, articuloru prolaplus inciderunt. Denique
nullum ex affectibus, quos scripsit, inuenias, qui so-
boles putredinis non sit. Quippe cum nec a siccо
putrefieri quicq; sit aptum, nec a frigido. Intelligas
id si carnes & reliqua quaecunq; affluerari ab homi-
nibus solent, obserues haec sale, haec muria, haec acc-
io, haec alio quopiam ex ijs, quae siccant, commode
præparari. Deprehendas & Borea, qui siccus natu-
ra & frigidus uentus est, omnia q; diutissime im-
putria durare. Contra putrefactio facillime Austris-
no statu. Est enim is uentus calidus & humidus.
Adeo nos totum contra, q; hi, qui calidum & hu-
midum uer autumant decernimus. Cum neq; tale
sit, neq; si esset, utiq; salubre esset, aut sanitati acco-
modum: hi autem & tale esse uolunt, & propterea
etiam saluti erum scilicet utrobiq; peccates, tum in
hijs, quae sensu percipere, tum qua ratione est intel-
ligere. Cum sensu id manifeste liceat plane tempe-
ratum aduertere. Nec minus ratione illud inuenire,
quod propterea est aptum sanitati, quod e quatuor
nulla in eo qualitatum exuperet. Quod si uel calidi-
tas eius frigiditate multo excederet, uel humiditas
siccitatem, ut uarijs putredinibus cibnoxiu, Sic
omniu anni temporum morbis esset maxime opor-

C tunum.

tunum. Nunc quatuor qualitatū mixtionis ac qualitas, & mediae temperaturae eius, & salubritatis sunt causæ. Quid igit̄ medicis, ac philosophis qui busdā persuasit, ut calidū humidūq; uer et se iudicaret. Nēpe qd' quatuor tēperamētorū cōiugia quatuor ānitēporibus adaptare uoluerūt. Porro id inde accidit, qd' primū oīm tēperamētorū, id est, medium ipsum prætermiserunt. Quin etiā uictuū, medicamentorum, omnium deniq; rerum differentias, in has quatuor cōiugatiōes reducūt, ex quo manifestū est, quanto pere parū recta, fallacesq; de hominis natura rōnes, medicationibus obsint. Satiusq; erat duonū alterū, aut prorsus eiusmodi rationes non attigisse: sed totū experientiae cōcedere, aut prius in logica speculatiōe exercitatū fuisse. Quippe qui nec experientiae est attentus, & naturalia theorematā aggredit̄, priusq; rationē, qua hæc inueniat cōuenienter exercuit, necesse est in eiusmodi cauilla sit perductus, ac de euidentib; ceu is, qui sensu careat, disputet. Tū Aristotele testē aduocet, male scilicet accipiēdo ea quæ præcipit. Hic enī calidū, frigidū, humidum, & siccum, multipliciter dici nouit. Illi nō quasi multipliciter, sed quasi ad eundem perpetuo modum dici uelit, accipiunt. Quin etiam is quod aliquid suo & naturali calore, aut alieno, & acquisitiō calidum sit, non esse idem indicauit. Illi hoc quoq; perperā accipiūt. Ad hæc Aristoteles, itemq;

les, itemq; Theophrastus, quo respicientes tēpera
tam intemperatā ue naturā esse, iudicare oporteat,
diligenter prodiderunt. Illi ne id quidem intelligūt.
Sed cum hos audiunt animal calidum humidumq;
dicere, aut puelli temperiē humidā, calidamq; esse,
nec quēadmodū ea dicta sint, intelligūt, & stupidi
ad quatuor anni tempora rationē transserunt. Ceu
uero idem sit, ac non longo interuallo dissidēs pro-
priā alicuius temperiē humidā, calidamq; esse, aut
circundati nobis aeris. Necq; enim similiter dicitur
animalis temperies calida & humida, sicut aeris
temperamentū calidū dicitur & humidū. Quæ igit
sit omnium horū occasio iam dicam, clareq; ostendā,
his præsertim, qui intenti esse uolent, exiguum
errorem in ijs, quæ inter initia logicæ speculatio-
nis tradūtur, maximorum errorum occasionem fie-
ri, fortasseque omnibus, quæ uel in cūcīis artibus,
uel in uitæ actionibus perperam geruntur, sophis-
mata succedunt. Atq; haec quidem sophismata illi
uitio succedunt, quod utiq; nō recte definitū est de
calidi significationibus. Sed duobus tantū modis
dici id putatum. Quorum altero significetur, qd'
syncerum immixtum & simplex est. Altero, quod
in mixtiōe cū suo contrario, id superat. Quod au-
tem & alteram temperiem cum altera conserentes,
subinde alteram earum calidam pro eo, quod est
calidiorem pronunciamus, i.l non meminerunt.

C ii Arqui

Atqui ad eum modum animantia veteribus calida
& humida sunt dicta. Non proprie temperaturae
gratia, & sermone absoluto. Immo ad stirpes, & de
mortua collata. Quippe demortuis & stirpibus,
animantia calidiora, humidioraque sunt. Quin etiam
ex animantibus ipsis speciatim inter se collatis, ca-
nis siccior est, homo humidior. At si formicæ uel
api canem conseras, illas sicciores, hunc humidiorē
inuenies. Ita idem animans præput homo siccum,
præput apicula humidum fuerit. Rursus ad hominem
collatum calidum, ad leonem frigidum erit. Nec mi-
rum, si ad aliud atque aliquid comparatum, contraria si-
mul dici de se patitur. Necque id alienum est, si idem
corpus simul calidum, frigidumque dixeris. Nisi ad
idem conferens sic dixeris. Quod enim incommo-
dum, si eundem hominem dextrum, sinistrumque di-
cas: nisi ad eundem conferens ita dicas: Cum ad
alterum dextrum esse, ad alterum sinistrum, nihil sit
absconi. Sic igitur & canis humidus pariter & sic-
cus, præterea calidus simul & frigidus est, non ta-
men ad idem collatus. Quippe ad hominem si co-
seras, siccus est, ad formicam, humidus. Rursus ho-
minis respectu calidus est, leonis frigidus. Quin
etiam calidus est, ut uiuens, cum mortuus non am-
plius sit calidus. Non calidus, ut ad alterum (si ita
uis) canem comparatus. Atque haec quidem omnia
per collationem inter se dicuntur. Quæ uero ut in
animantiū

animantium genere conferuntur. Alia ratione, sicut
tietiam quaecunq; in aliqua animalium specie. Ca-
nis nanc; ad formicam & apim est humidus, in
animantium genere est siccus. Rursus ipsorum spe-
ciatim canum, hic siccus, ille humidus, alius (ut fas
est cani) temperatus. Ac dictum quidem a nobis
est, in secundo de pulsuum agnitione de tali nomi-
num usu diffusissime. Necesse tamen uidetur nunc
quoc; summatim aliquid, quod ad rem propositā
sit utile, dicendum. Quod absoluto sermone, nec
ad aliud ullum collatum, siccum uocatur, id in solis
elementis est, igni, terraq;. Sicut humidum in aqua
& aere. Adeundem modum & de calido, frigido,
sentiendum. Nullum enim cæterorum prorsus ca-
lidum frigidum ue est, sed sola elementa, quicquid
præter hæc ceperis, ex his mixtis constat. Eoc; se-
cundo significationum genere, calidum, frigidum
ue est, non absoluta ratione, ueluti syncerum, & a
mixtiōe alienum. Immo ueluti uel calidum largius,
frigidum partius, uel frigidum largius, calidū par-
tius sit sortitum reliquorum quiduis calidum, fri-
gidum ue dicitur. Ac duo quidem significata cali-
di, frigidi, humidi, & siccii, hæc sunt: alterum ex ab-
soluto sermone loquentium, mixtura carens, & syn-
cerum: alterum ex contrarijs quidem mixtis con-
stantis, cæterum ex pollentis in mixtura nomine ap-
pellatum. Hoc genere sanguis, pituita, adeps, uini,

C iij oleum,

oleum, mel, quicquid his simile est, humidum dicitur. Os, cartilago, unguis, ungula, cornu, pīus, lignum, harena, later, minorem portionē humidi sunt fortata, maiorem sicci. Eoq; eiusmodi omnia sicca dicuntur. Formica uero sicca est, & uermis humidus: scilicet ut sunt animalia. Rursus inter ipsos uermes, alius siccus, alius humidus. Idque uel absolute loquendo, ut uermis, uel alteri cuipiam uermi comparatus. Cæterū hoc ipsum quod dicimus, ut uermis siccus, ut homo calidus, ut canis frigidus: nisi quis recte accipiat, & prius intelligit quid sibi uelit, necesse est omnē sermonem confundat. Est autem recte accipere, id quod in secundo de pulsibus agnoscendis dicitur, unumquodq; secundū genus, uel specie^s non modo calidum, frigidum, humidū, siccum ue: sed etiam magnum, paruum, celere, tardum, aliaq; id genus tunc nominari, cum supra medium, mediumq; sit. Verbi gratia, animal calidū cum supra medium temperie sit animal, equum calidum cum supra medium temperie sit equum. Porro in quoque genere specie ue media sunt ea, quæ Græce symmetra dicuntur. Quippe quæ a summis in eo genere & specie finibus æqualiter distant. Ac genus quidē est animal: species equus, bos, canis. Medium temperie in toto animalium genere homo est. Id enim in sequentibus demonstrabit. Medium uero, ut in hominum specie est, quæ Græce eufarcon

euſar con uocant. Latine, puto, quadratum. Is por-
to eſt, quem nec gracilem dicere, nec crassum poſ-
ſis: ſed nec calidum, nec frigidum, nec alio quo uis
noie ex ijs, quae ex ceſſum defectum ue indicant ap-
pellare. Quisquis ſuper hunc fuerit, is prorsus cali-
dior, frigidior, humidior, ſicciorue eſt. Nomina-
tur aut̄ talis partim abſoluto ſermone, partim nō ab
ſoluto. Abſolute quidē loquēti, quoniā calidus, fri-
gidus, ſiccus, hūidusue eſſe, minime uni alicui pri-
uatim collatus dicit̄. Ita enim canis abſoluto quidē
ſermōe, prout uidelicet cuipiā opinio eſt, animal
ſiccum dicitur. Nō utiq; alicui cōparatus, uerbi gra-
tia formicæ. Non abſoluto uero, una quidē ratio-
ne, quod ſcilicet ſymmetro, id eſt, coequali, & me-
dio totius ſpeciei cōparatur. Altera uero, quod cū
eo qd' inter omnia animalia coequale, & media tē-
perie eſt, quicquid id ſtatuaſ, conſertur. Ergo iā pa-
lam fit, quod unumquodq; eorum, quae ſic dicun-
tur, nos id uel uni cuiuinq; comparantes, calidum,
frigidū, humidū ue, aut ſiccū, ut ad illud dicimus,
uel in quo cuicūq; genere ſpecie ue ſit dictū, ad eius me-
diū referentes. Et ſpecie quidē, ut equo, cane, boue,
platano, cupreſſo, ſicu. Generi uero, ut animali, uel
planta, his accedit & tertium ſignificatum, coruia
ſcilicet, quae abſoluto ſermone dicuntur, qua: im-
permixtas ſummasq; habere qualitates diximus ac
elementa uocari. Quin etiā qualitates ipſas eſt quan-
do corpo-

do corporibus ijs, quæ affecta qualitate sunt simili ter appellamus. Verum de hoc mox ageur. Sed ad rem propositam, cum qualitate affecta corpora tris fariam dicuntur, cōsiderandum arbitror in quaç dictiōe, quēadmodū utamur appellatiōibus, utru ne ut simplex aliquid & immixtū iudicantes, an ue luti ad symmetron eiusdem generis, uel speciei cō ferentes, an ueluti ad rem quamlibet, sicut cum os siccum dicimus, aut frigidum, absoluto ita sermone nominantes, nō adiecto leonis, canis, aut hominis. Palam nanq; est, quod ad uniuersam naturā omni um quæ sunt in mundo corporum respicientes ali quid concipimus medium, cum quo conserentes, ipsum siccum dicimus. At si quis leonis, uel canis, uel hominis os siccum esse dicit, liquet hunc rursus ei quod in ipsis animalium ossibus medium est id comparare. Estq; quoniam uniuersorum animalium, alijs magis, alijs minus sicca ossa sunt hic quoq; os aliquod in aliquo animalium genere intelligen dum, quod media temperie sit, uerbi causa hominis, atq; huic reliqua collata, alia humida, alia sicca appellanda. Nam in ipsis hominibus alius os siccū, alius humidum habere dicetur, utiq; ei, qui medius est, ut in hominibus collatus. Quod uero in omnibus quæ sunt, quod medium inter extrema est, id symmetron, atq; in illo genere, uel specie temperatum sit, in omni mīhi sermone subaudiendum per petuo est.

petuo est, quanque sit in dictione omnium. Atque cū
 hæc quidem sic se habeant, ubi aliquis hanc, vel illam
 humidam, calidam ue temperiem affirmat, rogan-
 dus est quemadmodum dixerit, utrū ne hunc quæ
 piām uni definito comparans Platoni uerbi gratia
 Theophrastū, an secundum genus quodlibet; spe-
 ciem ue collationem faciens. Quippe uel ut homi-
 nem, uel ut animal, uel ut substantiam absolute, ter-
 tium enim significatum cuiusvis talium nominum,
 quod simplex esse impermixtumque diximus, id in
 mixtis substantijs non est. Sed in ipsis primis, quæ
 etiam uocamus elementa. Ita cum quodque affecto-
 rum qualitate corporum trifariam dicat nobis ad
 propositam de temperamentis tractationem, duo-
 bus tantum est opus, ut qui uel ad unum quodlibet,
 uel ad medium eiusdem generis comparemus.
 Quoniam autem multa genera sunt, quemadmo-
 dum utique & individua, poterit multis modis idē
 corpus, & calidum, & frigidum, & humidum, &
 siccum esse. Verum cum uni cuiuslibet comparatur
 admodum manifestum est contraria de eodem di-
 cere licere. Veluti Dionem Theone quidē, & Men-
 none sicciorē Aristone, & Glaucone humidio-
 rem. At cum ad medium eiusdem generis, uel spe-
 cie fit collatio, hic iam confundi, conturbaricque, qui
 parum exercitati sunt, solent. Idem namque homo hu-
 midus simul & calidus esse potest, sed non minus

D siccus

siccus & frigidus. Vtrum siccus quidem & frigi-
dus ad mediocris temperamenti hominem colla-
tus, humidus autem & calidus, ad aliud quodvis
animal stirpem ue, aut substantiam comparatus,
uerbi gratia ad animal, ut apem & formicā: ad stir-
pem, ut oleam, uel sicum, uel laurum. Ad aliam ue-
ro quampiam substantiam, quae nec animal sit, nec
planta, ut lapidem, ferrum, uel aēs. In his uero colla-
tionem, quae ad hominem sit, ad rem eiusdem spe-
ciei dixeris. Quae ad apem, uel formicā est, ad ali-
quid eiusdem generis. Simili modo quae ad stirpē
sit quamlibet. Est enim supra animal stirpis genus,
quemadmodum sane superioris, q̄ stirpium gene-
ris sunt lapis, ferrum, & aēs: uocetur tamen pro do-
cendi compendio ad omogenes, id est, rem eiusdē
generis, omnis eiusmodi comparatio. Illud modo
in ea determinatibus nobis quod ubi simpliciter
substantia quæpiam eucratos, siue temperata di-
citur, tum hac alia siccior, alia humidior, & alia fri-
gidior, alia calidior, eo loco eam quae ex contrarijs
acqua prorsus inter se portione coeuntibus eōstet,
eucraton, siue temperatā nominari. Quaccunq; ue-
ro ab hac deficiunt, superantq; aliquo eam superan-
tis nomine uocari: ubi uero stirpem, animans ue ul-
lum eucraton dicimus, nequaq; in ea dictione sim-
pliciter contraria inter se comparamus. Sed ad natu-
ram uel animalis, uel stirpis referimus. Ficū uerbi
gratia

gratia temperatam dicentes, cū talis sit, qualis maxime
 sic us est natura debeat. Rursum canem, suem,
 equum, & hominem, cum eorum quisque pro sua na-
 tura optime se habeat: optime uero se habere ali-
 quid pro sua natura ex ipsis functionibus intelligi-
 tur. Quippe animal, ac stirpem quamlibet, tu opti-
 me se habere dicimus, cum optime suam functionem
 obeunt. Ficus enim uirtus, bonitasque est, optimos,
 plurimosque ficos afferre. Ad eundem modum
 uitis, plurimas optimasque viuas pendere. Equiu-
 ero, que uelocissime currere. Canis, ad uenationes
 quidem, & tutelam que animosissimum, ad dome-
 sticos que mitissimum esse. Hac igitur omnia, ani-
 malia dico & stirpes, optimam, medianaque habere
 in suo genere temperiem dicemus, non unicunque abso-
 luto sermone, cum paritas exacta contrariorum in ipsis
 sit. Sed cū ea mediocritas, quae ad potestatem refer-
 tur, his adsit. Eiusmodi aliquid, & iustitiam esse dici-
 mus, non quae pondere, & mensura. Sed quae eo quod
 pro dignitate conuenit aequalitatē explorat. Est igitur
 temperaturae aequalitas in omnibus temperatis ani-
 malibus, stirpibusque, non ea, quae ex pari elemen-
 torum cōmixtorum spectatur mole, sed quae tū ani-
 malis, tū stirpis naturae conuenit. Conuenit aut̄ alias
 ut humidū sicco, & frigidum calido præponderet.
 Nec enim similem habere temperaturā debent, ho-
 mo, leo, apis, & canis. Ergo ad querentē cuius sit

Dij temperamenti,

temperamenti, homo, equus, bos, canis, aliud ue-
quodlibet, non est absoluto sermone responden-
ti. Non enim fieri potest, ut qui ad ea, quae mul-
tis modis sunt dicta, uno modo respondet, non co-
arguatur. Oportet igitur duorum alterum, aut oēs
percensere differentias, aut percontatum prius, de
qua rogauerit, illam solam dicere. Nam si ut in ani-
malibus, cuius esset temperamenti rogabat, ad id
quod medio est inter omnia animalia temperamen-
to respicientes, respondere oportet. Si absolute, at-
q; ut ad omnem substantiam. Sic iam cōtraria, quae
sunt in eo comparare inter se oportet atq; aestima-
re, haud quaç; ad actionem temperiem referentes,
sed ad elementorum portiones, si huic cuiquam
singulatim comparans, rogabat, utiq; ad illud solū
conferendo est respondendum. Iam minus etiam,
si indiuiduorum cuiuslibet dionis, uerbi gratia uel
huius canis, rogemur, quae nam sit substantia tem-
peratura, eīt simplex danda responsio. Dabit enī
hinc sophistis, ad calumniam occasio non parua.
Nam si calidi esse temperamenti, & siccii dionem
dicat, facile licebit illis, partim hominem quemli-
bet, qui calidioris q; dion sit, & siccioris tempera-
menti proponentibus, ut ad illum humidum, fri-
gidumq; dione dicere, partim aliud quodus ani-
mans stirpemue, uerbi gratia leonem, aut canem,
acq; his h:midiorem, ac frigidorem asserere dios-
nem,

15

nem. Quisquis igit nec ipse sese fallere, nec ab alio
falli uolet, huic opus est ab his substantijs, quae
simpliciter calidæ, frigidæ, humidæ, siccæ dicuntur
incipere, atq; ita tranlire ad reliquas. Ac primum
quidem illud ipsum in ijs exploratū habere, ne has
quidem tametli maxime uidentur absoluto scrino-
ne dici, quo minus ad mediocre eiusdem generis
comparentur effugere, ueluti enim canem medio
temperamento esse omnium canum dicimus, cum
pari spatio distat ab extremis, ita substantiam me-
dio esse temperamento dicemus, cum pari modo
ab extremis abest, quæ scilicet & prima omnium
sunt & clementia. Porro aberit pari modo ab extre-
mis, cum ea continet aequaliter inter se mixta. Ergo
quæ supra citra ue hanc, temperies erit, eam calidâ,
frigidam, humidam, uel siccâ dicemus, simul ei,
quæ media est, conserentes, simul contrariorum ele-
mentorum examen in ea facientes. Qua nimirū ra-
tione simpliciter eam calidam, frigidam, humili,
siccâ ue pronunciabimus: ubi uero cum medio
temperamento conserimus, nō simpliciter, sed qd'
ad mediocre eiusdem generis sic se habet. Porro ge-
nus carum substantia est, omnia enim sub hac, ut
superiori sunt genere, tum animata, tum inanima.
Estq; haec hominis, canis, platani, ficus, xeris, ferri,
aliorum deniq; omnium, commune genus. Sub ea
uero sunt alia genera permulta. Animal quidem,

D iii auis,

auis, piscis: stirps arboris & herbare: auis, aquilar &
corui: piscis, lupi & rombi. Simili modo oleae & fi-
cus, genus est arbor: anagallidos, & peoniae, herba.
Nam haec ultima sunt genera, eoque species appellan-
tur, coruus, rombus, ficus, anagallis, similiter hos
omo & bos. Ac supernae quidem descendantibus,
haec ultima sunt genera, pinde species dictae. Inser-
tne uero ascendentibus, ab individuis scilicet substanciis,
pria sunt. Indicaturque alio opere est, merito oia
quae media sunt iter pria & individua genera, simul
genera & spes a ueteribus nominari. Ergo cum defini-
nita significata iam sint, ac clare indicatur, quemadmo-
dum tum absoluto, tum non absoluto sermone calidum, fri-
gidum, humidum, siccum ue corpus aliquod pronuncian-
dum sit, quaerenda nobis deinceps eorum sunt notae.
Quaque hic quoque decernere prius de nominibus
oportet quae in habendo nobis sermone, necessario
incident, simul explicare re quandam, quae potestate iam
monstrata prius est, non tamen ab oibus, qui hos cōmen-
tarios euoluēt, facile saltē intelligi potest. Itaque de
noibus prius locutus, mox ad rem reuertar. Quod
calidum, frigidum, humidum, siccum non unum aliquid
simpliciter significant, ubi de corporibus dicuntur,
prius est indicatur. Quod autem & solae ipsae in cor-
poribus qualitates, citra corpora, quae eas suscipi-
unt, sic iterim nominentur, id quidem, ut non dum est di-
ctum, ita nūc dici est tempestiuū. Quemadmodum nomē
albi, tum

16

albi tū de colore enūciāt, cū ita loquūt, contrarius ē
albus color nigro, tū de corpore, qd' colorē s̄nisci-
pir, cū scilicet oloris corpus albū dicūt. Ita & calidi-
nomē, tū de qualitate affirmāt ipsa, tāc̄ si caliditatē
appellarēt, tū uero de corpore qd' caliditatē susti-
net. Quippe caliditatē a corpore qd' cā suscipit di-
uersam habere naturā, & propriā existimare opor-
tet, uelut in opere de elemētis est idicatū. Et calidi-
tas quidē qualitas est, eadē uero & calidū dicitur,
ueluti & albedo albū. Ipsū uero corpus calidū, unū
hoc nomē tantūmodo optinet, calidū, sicuti albū.
Nūc̄ tñ caliditas, uel albedo, corpus ipsum dicit.
Ad eūdē modū siccū, frigidū, & humidū, noīant
tū ipsū corpus, tū qualitas. Non tñ corpus frigidi-
tas, humiditas, uel siccitas appellat̄, quēadmodum
quæ i eo ē qualitas, hæc cū sic se habeāt, nō alienū ē,
cū uel caliditatē, uel frigiditatē disputās quis pfert,
nullā exoriri captionē. Quod solæ qualitates his in-
dicent noībus. At calidū, frigidum ue cū dicitur,
quando & qualitas ita, & quod eam suscipit, cor-
pus nominatur, facile fit ei, qui redarguere studet,
ut quod a loquente non significatur, id quo possit
reprehendere, accipiat. Eiusmodi enim rem faciūt,
qui sententiam illam, qua dicit Hyppocrates au-
gescentia corpora plurimum habere innatum cali-
dum, oppugnant. Neque enim esse corpus ali-
quod calidum, ipsum innatum aī ali calidum intel-
ligentes,

presentem p.

Regentes, neq; id quid sit usquā quarentes, scd de sola qualitate, quam scilicet caliditatem appellant. us nomen id dici pr̄sumentes, sic dictum eius refelle re parant. Et iam apparet, quod de homonymia dī stinguere, tametsi sit res parua, tamen in rerum usu non leuis experitur momenti, uerum cū hoc quoq; abunde sic definitum, rursum id quod superest, repetamus. Cū humiditas, & siccitas, & caliditas, & frigiditas, syncerae quadam, & impermixtæ qualitates sunt, quaecunq; has suscipere corpora ea /^{ff} calida, & frigida, siccata, & humida, prorsus exactæ q; sunt. Atq; haec mihi genitorum, & peremitiū elementa intellige. Reliqua corpora uel animaliū, uel stirpium, uel inanimorum omniū, ueluti aeris, ferri, lapidum, lignorum, in medio primorum illorū collocata esse. Nullum enim illorum uel ad summum calidum, uel ad summum frigidum, uel ad summum humidum, uel ad summum siccum est. Sed uel medium prorsus contrariorum, ita ut nihil magis sit calidum, cū frigidum, aut humidum cū siccum, uel ad alterum contrariorum est propensum, ita ut magis sit calidum, cū frigidum, uel magis sit humidum cū siccū, ac siquidem medium plane sic in utroq; contrariorum genere, ita ut non magis sit calidum cū frigidum, aut humidum cū siccū, eucraton id siue temperatum omnino dicetur. Si aliterum contrariorum superet, siue in altera oppositione,

sitione, siue in utraque id sit, non etiam dicetur ex tra-
 son. Ac si calidum magis sit quam frigidum, quod ma-
 gis est, id appellabitur. Idem ita uerendum de sicco,
 & humido. Ad eundem modum si frigidum ma-
 gis sit, nominabitur frigidum. At si in utraque oppo-
 sitione alterum superet, siue calidum una cum humili-
 do, siue calidum simul cum sicco, siue frigidum si-
 mul cum humido, siue frigidum una cum sicco, uti-
 que pro uincenti sortietur id corpus appellationem.
 Et has quidem quatuor intemperies, ut supra dixi-
 mus, plurimi norunt, tum medici, tum philosophi.
 Reliquas quatuor, quae ex dimidio harum constitu-
 ta sunt, nescio quomodo derelinquunt, sicut etiam
 tam, quae prima omnium, optimaque est. Ceterum
 quod superante calido liceat nihilo magis humidam
 esse, quam sicciam temperiem: quod utique ad hanc spe-
 ciet coiugationem, id uel ex ijs, quae iam dicta sunt,
 manifestum arbitror, facileque est etiam si nihil esset
 praedictum, id colligere. Concedentibus semel il-
 lud saltem, alteram esse temperiem humidam & ca-
 lidam, alteram sicciam & calidam. Si namque necessas-
 triū omnino nō est sicciam esse, quae calida sit, sed li-
 cet eam & humidam esse, licebit utique & medium
 esse: propior namque siccæ temperaturæ media est,
 quam humida. Ad eundem modum est & frigida qua-
 clam temperies altera, in qua nimis frigidū pol-
 lebit: hanc tamen nec humidam esse, nec sicciam, est ne-

Eccles.

cessit. Sed potest inter has & media esse. Rursum
enim hic quoque eandem afferes rationem. Nempe
si necesse non est frigidam temperie esse humidam;
sed licet & siccam eam fieri manifestum est, mediā
quocq; esse posse. Quippe quae uicinior humidæ
est q; sicca. Ergo ueluti duæ intemperies in altera
oppositione sunt monstratae, altera calida tantum,
altera frigida. Sic in altera oppositione duæ aliae sta-
tuantur, altera sicca tantum, altera humida, medios
criter scilicet se habentibus calido & frigido. Ita
rum nāc dicemus hic quoq;, sicuti necesse nō est,
si qua temperies sicca est, hanc protinus calidā quoq;
esse. Sed fieri posse, ut etiā frigida sit, ita fieri po-
test, ut quā pī nec calida sit nec frigida. Sed in hac
quidem oppositione eucratos, siue temperata, in al-
tera, sicca. Simili modo nec humidam temperiem
necessitatem est calidam, frigidam uero esse. Sed eam mes-
diam esse inter huius oppositionis extrema licet.
Si igitur necesse non est, ut uel intemperiem, quae
in calido est & frigido, sequatur ea quae est in alte-
ra oppositione intemperies, uel hanc, quae in illa, lice-
bit aliquando & naturam, quae in caliditate & fri-
giditate temperata sit, uel siccam esse, uel humidam.
Inuicēq; quae in his temperata sit, uel calidā esse, uel
frigidā. quare sūt & haec ab ijs, quas priores nū medi-
ci, nū philosophi nobis tradiderūt quatuor diuersæ
intemperies. Medioq; loco posita inter temperatos
habitū

habitus, & eos qui i ultraçp oppositiõe sunt i cpera-
 tui. Qui nācꝝ i summo ē tēperatus, is neurrā oppo-
 sitionē habet superantē. Qui uero aduersus hunc ē
 i cperatus, ultrāçp habet uitiosam. Mediū sortū lo-
 cū, qui i altera quidē ē tēperatus, i altera i cperatus,
 qui uticꝝ & ex dimidio eucratos, ex dimidio il cpe-
 ratus cū sit, merito medius dici pōt inter cū, qui ex
 toto est tēperatus, & cū qui ex toto cst i cperatus.
 Et si quidē haec sic se habēt, sicut certe se habēt, cur
 nouē dicere uniuersas tēperamētorū diffēctias du-
 bitemus. Tēperatā quidē unā, nō tēperatas očio,
 quarū quatuor simplices sint, hūida, sicca, calida, &
 frigida, quatuor cōpositæ hūida simul & calida, sic
 ca pariter & calida, frigida simul & hūida, frigida si-
 mul & sicca. In quolibet uero iā dictorū tēperamē-
 torū permagnus ē excessus, defectusq; modus nō
 in ijs modo quaē simplicia sunt. Sed etiā i cōpositis.
 Idq; tū i tota substātia. Tū uero i unoquoq; gene-
 re. Si cui igit̄ agnoscēdorū tēperamētorū cura ē, in-
 cipiat exercitationē oportet ab ijs i quolibet gene-
 re naturis, quāt tēperatae, mediæq; sunt. Quippe
 cū si his alias cōparet facile qđ in quavis superet de-
 ficiat ue inuenierit. Ergo primū de ijs, quaē simplici-
 ter loquētibus, tēperata, i cperataq; dicunt, ag ē dū,
 quaē scilicet in oī generata substātia, nō in solis aiali
 bus & stirpibus disquirenda diximus. Porro hic
 quoq; tāullū salē distingue de noībus cōuēiet, qđ

E n calida

calida temperies, alia tam energia, siue, ut loquuntur
actu sit, alia potestate, tum quod potestate ea esse
dicamus, quae quod dicuntur, id nondum sint: sed
facile id fieri possint. Quoniam naturalem, ut id fia-
nt facultatem sint adepia. Igitur primū de ijs, quae
actu calida, frigida, humida, & sicca sunt, distingui-
mus, auspicati ab uniuersa substantia. Mox ad ani-
malia & stirpes discensuri. Ita enim consummatio
nem habebit, quod institutum nobis est. Quocunq;
igitur quod in omnium genere, maximeq; in uni-
uersa substantia medium est, id ex mixtione extre-
morum conflatur, utiq; conueniet, ut tū notio eius
cum agnitio ex illis sumatur. Ac notio quidem fa-
cillima est. Quippe a calidissimo omniū, quae sub-
sensum ueniunt, ueluti igni, aut quapiam aqua, quae
ad summum sit feruens ad id, quod omuium, quae
nobis apparent, est frigidissimum, ueluti glaciem,
& niuem uenientes, a estimato interea interuallo, in
medio ad unguem id diducimus. Sic enim symme-
tron, quod scilicet ab utroq; extremorū pari abest
spacio, intellectu comprehendemus. Quin etiā id
nobis præparare licet. Miscentibus aquae feruens-
ti parem modum glaciei. Quod enim ex ambobus
est mixtum, pari interuallo ab utroq; extremorum
aberit, & eo quod urit, & eu quod frigore stupefa-
cit. Non est igitur difficile ei, qui ita mixtum terige-
tit, medium uniuersæ substantiæ in calidi frigidiq;
oppositio

oppositione habere, ciusq; meminisse, atq; alia em
nia illi ueluti norme adaptatae iudicare. Quin etiā
si terram, quæ sicca sit, uel cinereum, uel tale aliquid
quod plane sit aridum, pari aquæ modo imbutur,
medium in siccii humidicq; oppositione efficeris.
Ergo ne hic quidem difficile est ubi uisu pariter, ta-
ctuq; eiusmodi corpus noueris memorare id insige-
re, qocq; ad humorum, ac siccorum, quæ deficiant,
superent ut agnitionem pro norma, exemplariq;
uti. Porro corpus de quo iudicandum est, medios
criter calens est. Nam hoc ipsum humidi, siccicq;
medium corpus si ad summum id calorem frigus
ue sit perducit, falsam interim imaginationem ex-
citabit, uidebiturq; q; sit mediocre, aliquando hu-
midius, aliquando siccior. Quippe si liberalius ca-
lefiat, liquatum iam, ac fluxile, humidioris substanc-
tiae phantasiam de se præbebit: contra refrigeratum
plus iusto, consistit, ac cogitur, immobileq; reddi-
tur, & durum tangenti appetet. Vnde etiam falsam
duriciei imaginationē exhibet. Quod si ueluti hu-
midi siccicq; parem modum habet, sic caloris, ac fri-
goris sit in medio, nec durum, nec molle tangenti
apparebit id corpus. Atq; tota quidem eiusmodi
corpora per tota se miscendi, calidum, inquam, fri-
gidum, siccum, & humidum, homini facultas ron-
est. Tetra enim aquæ confusa, miscetur quidem
(quatenus scilicet uideri cuiuspiam possit) atq; ita

E iij tota

toti contemperatur. Ceterum apposito ex-
guarum partium ea est, nequaquam totorum per
tota mixtio. Sed ambo ea per tota miscere, dei, uel
naturae est opus, magisq; etiā si calidū, ac frigidum
iter se tota per tota miscētā sint. Attamē apposito
nē eiusmodi effecire, ut sensum effugiat singula sim-
pliciū corporū, nō solum naturae opus dei ue ē. Sed
etiā nostrū. Necq; enī difficile ē tali mixtōe, lutum,
qd' mediū sicci, hūidoq; sit, moliri. Simili mō & qd'
calidi ac frigidi sit mediū, uidebii' q; tibi eiusmodi
corpus i calore & frigore tēperatū: imo etiā in dus-
nicie, mollicieq; medio statu esse. Id autē genus est
hominis cutis, utpote omniū extremerū calidi, frigidi,
hūidi, sicci uere media. Maximeq; ea, quae est
in manu, hæc enim omniū fēsibiliū ueluti norma fu-
tura erat prudētissimo, nimirū animātiū tactus in-
strumētū ab ipsa natura præparata. Quo magis eā
ab omnibus extremis calido inq; frigido, sicco, &
hūido pari abesse interuallo oportuit. lā utiq; & cō
stat ex horū omniū equis portiōibus, nō cōpositis
mō, sed etiā per toas se mixtis, qd' nostrū plane
mo efficere pōr: Sed ē naturae opus. Quacūq; iōi
ent partes cutis sunt duriores, ueluti ossa cartilagi-
nes, cornua, pili, ungues, ligamenta, unguilar, calca-
ria, in his omnibus siccū præualct. Quacūq; uero
molliores sunt, sicuti sanguis, pituita, sebum, adeps,
cerebrū, medulla tū spinalis, tū altera, in his humidū

plus

plus ē, q̄d siccī. Quā etiā quāto siccissima omnium
 quae sunt in hōie pars cutē siccitatē superat, tāto rur
 sus acute superat, qd' est hūidissimū, porto uidet
 nūc disceptatio nostra, ea quae utilissima sunt attin-
 gere, ac docere simul qd' iū animaliū, nū uero omni
 um corporū tēperatissimus sit hō. Simul qd' oīnni
 um, quae in eo sunt particularū cutis, quae intra ma-
 nū habet omnis excessus plane sit exp̄s. Insistētes
 igit̄ hoc loco, estimemus quānā sit optime tēpera-
 tus hō, quē scilicet totius substātia, uel potius tum
 hōim, nū reliquorū animaliū mediū, ueluti regulā &
 normā statuētes, reliquias oēs huic collatos calidos
 frigidos, hūidos, siccōs ue dicere oportet. Cōcūr-
 tāt aut̄ oportet in hoc hōie multæ norāt. quippe &
 cū uniuersa substāria collaxus, mediū apparere in
 ea debet, & magis etiā cū hōibus & bestijs. Ac me-
 dij quidē in uniuersa substātia, cōmunes notāt di-
 ctæ iā sūt. Quae uero in animaliū, speciebus notāt,
 actiōis perfectiōe quae cuiq̄ sit cōueniēs iudicant̄.
 Conuenit autem homini, ut sit sapiētissimus, cani,
 ut mitissimus pariter sit & fortissimus, leoni, ut tā-
 tum sit fortissimus. Sicuti ouī, ut sit tantum mitissi-
 ma. Iam uero quod corporis actiones consentien-
 tes esse animi morib⁹ oporteat, tum Aristote's in
 his, quae de partibus animalium scripsit, tum ue-
 ro nobis alibi nihilominus ē mōstratū. Ac ire ho-
 dus quidem h̄ce est. Exercitari uero, ut non in fin-
 gulis modo

gulis modo generibus, sed etiam in universis mihi
dium in promptu quis noscat, id cuiuslibet homi-
nis non est: sed diligentis imprimis, & qui per lon-
gam, experientiam, & multam omnium particula-
rium peritiam, inuenire medium queat. Quippe ad
eundem modum plastae, pictores, statuarij, alij de-
nicij factores, quae pulcherrima in omnium specie
sunt, sum pingunt, tum fingunt, ueluti hominem,
equum, bouem, leonem formosissimum, ad id quod
medium est in illa specie collimantes, laudantq; ho-
mines quandam Polyceti statuam canonem ap-
pellaram. Inde adeo id nomen sortitum, quod par-
tium inter se omnium competentiam ad unguem
habeat: habet autem quem nunc quartus, plus
aliquid, q; Canon ille. Quum non solum humoris
ac siccitatis in medio consistat, is qui eusarcos, siue
quadratus est homo: sed etiam optimam formatio-
mem sit adeptus. Quae fortasse bonam quatuor cle-
mentorum temperiem est comitata, fortasse diui-
niorem aliquam superne originem habet. Cæteri
rum prorsus eufarcon saltem esse eiusmodi homi-
num, id uero est necessarium. Quippe mediocri-
tas in carne, ex mediocritate temperamenti proue-
nit: protinus autem adsequitur tale corpus, ut opti-
me ad actiones sit comparatum. Tum in mollicie,
& duritia præterea calore ac frigore mediocriter
se habeat, atq; haec omnia insint cuti, hisiusq; spacio
me illi

atque illi partis, quae est intra manum. Scilicet quae cal-
 sum eiusmodi non contraxit, qualis in semigibus
 & fessoribus cernitur. Cum enim gemini usus cau-
 sa manus sunt factae, tactu discernendi, & rem quāpi-
 am comprehendendī utique quae molles sunt ad ex-
 quisitiū tangendum, dure ad aliquid maiore uicā
 piendum magis sunt idoneæ. Quin etiā cutis, quae
 non solum omnium hominis partium, sed euā uni-
 versæ, quae generationi, corruptioni, subiicitur
 substantiæ media est, ea nec callosa, nec dura lapi-
 dea ue est, sed secundum naturam se habens, quo
 scilicet cutis genere maxime perfectum esse tacitū
 censemus. Ac quod in duritia & mollicie medium
 omnium particularum locum sit fortita, abunde li-
 quer. Quod autem & in calore, ac frigore similiter
 se habeat, ex eius substantia maxime intelligas licet.
 Est enim ueluti sanguine prædictus neruus, qui sit
 inter neruum, & carnem quiddam plane medium.
 Ac si ex mixtis utriscipz constitueretur. Carterū ner-
 uus omnis exāguis est & frigidus. Caro multisan-
 guinis & calida. Media inter utrumque est cutis.
 Nec plane exanguis ut ueruus, nec sanguine abun-
 dans, ut caro. si igitur hanc omnium animalis par-
 tum, ueluti normam, Iudicemqz proponens, reli-
 qua illi conferas, atcqz ad eam examines, octo diuer-
 sas intemperies in eis inuenies. Iamqz membranam
 tibi de omnibus deinceps differam, humidissimū,
 F frigidissi-

frigidissimumq; in corpore pituita est. Calidissi-
mum sanguis, non tamē est is perinde humidus, ut
pituita. Siccissimū ac frigidissimum est pilus. Mi-
nus eo & frigidum & siccum est os, hoc uero mi-
nus siccum est cartilago. Proxime hanc sequit̄, quē
Græci ex cartilagine & ligamento composito no-
mine, chondrosyndeton uocant, post hunc ten-
do, deinceps membrana, & arteria, & uena, ipsa sci-
licet corpora uasorum. Succedunt deinde nerui du-
ri: molles autem nerui in humiditate & siccitate, me-
diam naturam, sicuti cutis optinent. Nam in altera
oppositione, qua: est calidi & frigidi neruus mol-
lis in medio non est. Sed tantum ei deficit de calore,
quantum de sanguine. Ita uero & reliqua omnia pri-
us dicta, tāto sunt cute frigidiora, quanto minus ha-
bent sanguinis. Etiam tunicæ ipse, maxime sangui-
neorum uasorum, arteriarum, dico & uenarum, nō
solum exangues sunt, sed etiam frigidæ natura cō-
tactu tum sanguinis calefiunt, atq; ad medium tem-
peramenti statum ueniunt. Sanguis uero ipse, a cor-
de suum accipit calorem. Quippe id uiscus natura
tum omnium animalis particularum maxime san-
guineum, tum uero calidissimum est: proximum il-
li iecur est. uerum cor paulo cōcutis minus est du-
rum, iecur multo. Itaq; etiam humidius cōcutis cor
est, quanto scilicet est mollius. Iam uero caro humili-
dior curce est, eadem tamen calidior. Spinalis autem
medulla

medulla cute est humidior, atq; etiam frigidior. Si
 cuti hac rursus humidius est cerebrum: cerebro au-
 tem ipso adeps cui concretio contigit, propter ea
 quod membranis adiacet. Crasso nanc; oleo est si-
 milē. Eoc; congelatur, ubi cum frigidis, & exan-
 guibus particulis coniungitur. At necq; circa ecur
 coire adeps potest, neque circa arterias, uenas ue,
 aut cor. Sed nec circa aliam ullam præcalidam par-
 ticulari. Quoniam autem cogitur per id, quod ual-
 de est frigidum, idcirco calefacta liquatur, cætero-
 rum congelatorum ritu. At cerebrum calefactum
 minime liquatur. eoc; adipe minus est humidū.
 Porro minus humida quā adeps, est & pulmo-
 num caro. Ut quæ nec ipsa calefacta liquefacat. Iam
 longe etiam q; haec adipe minus humida est, tū
 lienis, tum renum caro. Omnia tamē cute sunt hu-
 midiora. harum rerum demonstrationes
 proximo libro tradam, sicuti omnia
 quæ ad uniuersam de tempe-
 mentis disputationem
 pertinet, duobus
 deinceps comē-
 tarijs expo-
 nam.

Galeni de temperamentis, Thoma Linacro
 Anglo interprete, libri primi, finis.

F ij

GALBNI DE TEMPERA.

mentis, liber secundus. Thomas

titulari. ap: S: J: S: d: e: q: o: p: a: s: Linacro interprete.

περι γραμμάτων : τοιούτοις αὐτοῖς οὐκαίριον ανέγειρεν

AC quod multifariam quidem dicatur, humidum, siccum, calidum, & frigidum corpus in proximo definitum est libro, demonstratum praetereit, nouem esse temperamentorum differentias, unam quidem quae mediocris sit & eucratos, quam etiam temperatam uocamus. Reliquas omnes intemperatas quatuor simplices, unica scilicet in quaque pollente qualitate, calore, frigore, siccitate, vel humiditate: quatuor ab his diueritas, in quibus utriusque oppositionis altera qualitas exuperat, dico autem duas oppositiones, altera quae est calidi & frigidi, altera quae est frigidi & siccii. Ab his ad notas earum digressi, de temperata natura disceptauimus, quoniam haec omnium prima uirtute, potentia cognitionisque ordine sit. At cum temperatum aliud absolute dictum inueniatur in uniuersa rerum natura. Aliud in singulis generibus, principio uisum est de eo considerandum esse, quod communiter in uniuersa natura estimatur, huius norma, iudicetur, elementorum portionis aequalitas. Cuius rei gratia extremorum omnium medium ad unguem redditum, eucraton & symmetron, siue temperatum & medio-

& mediocre mavis, dicitur. Reliqua quæ in singulis generibus temperata dicuntur proprijs corporis functionibus usibusq; iudicant. Eocq; fit, ut idem animalis cuiuspiam stirpis ue corpus, omnium quæ in eo sunt genere, medium esse possit, id est, in illo genere eucraton & mediocre. Alteri cuiuspiam comparatum, uel stirpium, uel animalium, uel animorum generi, discraton, siue intemperatum. Quippe uiuentis corpus cum dom mortui collatum, humidius eo, calidiusq; est, uerbi gratia, leo uiuens, leone mortuo, tum ipse scipio, tum alter altero calidior, humidiorq; est. Atq; inde adeo dictum ueteribus est, animal calidum & humidum esse. Non absoluто sermone, quod humiditas in eo, calor ne exuperet (Sic enim inuenire et animalia sicca, frigidaq; cōplura, ueluti culices, muscas, apes, formicas) sed ut ad mortua collatum: uiua enim apes calidior humidiorq; q; mortua est, & formica uiua, q; mortua. Cū hoie tamen, equo, boue ne collata, tū alijs sanguine praeditis animalibus, omnia id genus frigida, sicque temperie sunt. Quin si ad uniuersam naturam spēctans ea expendas, ne sic quidem quo minus frigida, siccacq; sint, elabantur. Tānq; enim in unoquoque genere, ubi quid a mediocritate recessit, ab eo quod uincit, nomen accipit. Itidem in uniuersa substantia, cum aliquid medium transferit, nō amplius eucraton, sed uel calidum, uel frigidum, uel humidum,

F iii uel siccū

uel siccum nominabitur. Monstratum enim supra
est hominem non solum animalium, stirpium ue:
sed etiam reliquorum omnium maxime esse tem-
peratum. Quoniam autem ex multis & dissidenti-
bus is conditus est partibus, manifestum est quae
pars medio omnium sit temperamento, eam esse
maxime eucraton, siue temperatam. Quae nancue
animalis eius quod mediū sit temperamenti, media
particula est, hæc omnium simpliciter est tempera-
tissimum. Monstratum uero est id esse in homine
cutem. Atq; huius eam maxime partiē, quæ in ma-
nu est interna. Si tamen qualem eam natura est mo-
lita, talis persistet. Iam uero quod nec cuius iusq;
hominis cutis mediū absolute loquendo sit uniuer-
sæ substātiæ. Sed eius qui maxime est tēperatus,
dictū prius est. Plurimā enim esse ijsis quoq; ho-
minibus inter se differētiā, uerū maxie tēperatus is
est, qui corporis habitu, medius horū extremorū
buy...⁷
apparet, gracilitatis, crassitudinis, duricie, molliciei
itēq; caloris, & frigoris. Inuenias enī cuiuslibet ho-
minis tangēdo corpus, uel mitē & halituosum ca-
lorē, uel igneū, & acrē, uel horū neutrū. Immo frigi-
ditatē quādā pollētē, frigiditatē autē pollere ut i hois
corpore itelligere oportet. Eoq; tū sanguineo, tū
hūido. Ac corpore quidē talis ē tēperatissimus hō.
Idē aīo quoq; medius omnino ē, audacia & timo-
ris. Cūctatiōis & præcipitatiōis, misericordia, &
inuidia:

Inuidia: fuerit uero talis alacer amicoru amas, hua
nius, & prudens. Et tēperatissimus quidē hō ex his
primū, potissimūq; agnoscit. Accedūt non pauca
eorum, quæ ex necessitate haec sequuntur. Quippe
edit, bibitq; in modo, & nutrimenta nō solū i uēire,
sed etiā in uenis, & tota corporis mole, pbc eōco-
quit. Oēscq; (ut semel dicā) tū naturales, tū aiales uir-
tutes inculpatas habet. Cū & sensuū facultatibus,
& membroru motibus optimis sit præditus, & tū
uiuido colore semper sit, tū ad perspiratū excremē-
torū bene cōparatus. Idē medius inter somnolentū
& peruigilē, inter glabru & hiru, inter nigrū colo-
rem & album, pilosq; habeat cum puer est magis
rufos q; nigros, in flore c̄st contra. At quoniā dif-
ferentiariū, quæ ex aetate eius spectant, mētionē se-
ci, nō alienū sit, aliquid iā de ijs quoq; apponere.
Porro uolebā unius cuiusq; prædictarū notarum
causas persequi, uerū cū ad ea, quæ nūc sūt, pposita
magis urgeat aetatu cōsideratio, quæ euā maximā
nobis ad causarū inuentionē facultatē suggestit, huic
nūc insistamus. Intelligamus igitur recens formatū
animal in utero matris, quo sciamus qua ratione hu-
midissimū, calidissimūq; sit, prima enī eius cōstitu-
tio ex semine & sanguine est, quæ humidæ & ca-
lidæ res sunt, his autem magis semp̄ et siccescenti-
bus, primum quidem formantur membranæ, tuni-
ctæ, itē uiscera & sanguis uasa, ultia uero perficiūt
ossa &

vita, & ungues, & cartilagine, concreta scilicet eorum
sum substantia. Ante enim quod uel tendi possit sub-
iecta substantia, uel concreta, nihil fieri membra
torum potest. Et tunicae quidem, ac membranae,
arteriae, & nervi, & uenae, tensa ea, ossa, cartilagi-
nes, ungues, ungulae, & viscera, coagulata ea perfici-
untur. His uero in utero perfectis ita deinde pari-
ter infans. Est uero adhuc in summo humidus, ue-
luti maris alga. Ideo non in sanguinis uasis modo &
visceribus, ac carne, sed etiam ipsis ossibus, qua
scilicet siccissima sunt omnium quae in nobis sunt,
partium. Verum tum haec, tum reliqua tota una cum
his membra quasi cerea sint, infantium nutrices sim-
gunt, formantque. Tanta est in toto puellarum cor-
pore humiditas. Quin si recens editum porcellum,
uel esse, vel dissectum inspicere uelis: carnem qui-
dem eius muccosam, praehumidamque inuenies. Osse-
um uero genus uniuersum, caseo qui modo sit coa-
gulatus ad simile. Adeo, ut nuper nati animalis cor-
pus propter redundantem in eo humorem libens
non comedas. Quod maxime tum suilli, tum ouili-
li scetus corpori accidit, propterea quod ea maxime
sunt humida. Caprinum, quod siccius sit, & me-
lius esui est & iucundius. Contra uero quod in nouel-
lis procellis, quae cuncte iam fenuerunt, harc ossa qui-
dem omnia & ligamenta universa, praeficca, sine suc-
co, & insipida possident. Carnem uero neruofam
& duram

& duram. Artetas quoq; & uenas, & nervos, arta
 tis culpa lori uice, insuaves, & sine succo. Quæ me-
 dio statu horum, ac nuper natorum sunt, quæ uicp
 iam ætate processerunt quantū a senio absunt, tan-
 tum & ab extrema siccitate sunt remota. Quæ mi-
 nora sunt, atq; adhuc augescunt, tantum ea quoq;
 ab gestati etiamnum scetus humore absunt, quan-
 tum processerunt ætate. Florescens uero ætas om-
 nium animalium maxime in medio extremitatē est,
 neq; sicut senium ad summam perducta siccitatē,
 neq; ueluti infantium artas in humore & multo ui-
 do mersa. Cur igitur aliqui celebrium medicorum
 humidum esse senium, prodiderunt. An uidelicet
 quod excrementorum abundantia sunt decepti.
 Quippe tum oculi his lacrimis suffunduntur tum
 nares destillatione manant. Tum in ore eorum sali-
 ua copia exuberat. Ad haec tum tussiunt, tum ex-
 creant pituitam. Scilicet pulmones quoq; hac esse
 refertos iudicantes, ueter quoq; illis pituita est ple-
 nus. Tu singuli articuli quodammodo muccosi. Ca-
 terum nihil horum obstat, quo minus senum cor-
 pora siccata censeantur. Ut quorum nervos & arte-
 tias, & uenas, & membranas, & omnium instru-
 mentorum tunicas, multo q; prius erant, sicciores
 inuenias. Circumfundit autem illis extrinsecus, in-
 trinsecus uero, aut pituitosum quendam humorē,
 aut muccosum. Verum tantum abest, ut eiusmo-

G di signa

di signa uniuersa senilem aetatem humidam confi-
mant, ut etiam siccum esse prope testentur. Idcirco
nancq; particula quatuor siccior, quam ante uidetur,
quod per caloris imbecillitatem, similiter non nutri-
tur: foris enim copia illi, humidi excrementi super-
fluitat. Corpus autem cuiusq; intrinsecus, siccum
est, quod nec trahere intro nutrimentum ualeat,
nec eo sufficienter frui. Est ergo humidus senex,
non proprijs suis particulis, sed excrementis. Rur-
sum siccus, non excrementis, sed particulis ipsis. Ita
nimirum alio genere siccus, alio humidus. Verum
non est ad præsens de excrementis ciuis, sed de pro-
prijs partibus disceptatio, quarum propriae actio-
nes uitam eius compleant: his igitur siccus senex
est, quibus scilicet puer est humidus. Ipsiis nimis
rum solidis corporis particulis, ossibus, mem-
branis, ligamentis, arterijs, uenis, nervis, tunicis,
carnibusque. Meritoque Aristoteles senium mar-
centi stirpi adsimilat. Quippe stirpes nouellæ
dum sunt, molles, humidaeque cernuntur, senes-
centes assidue magis siccescere uidentur. Ad po-
strem siccae prorsus redduntur. Idque ipsis
mors est. Ac quod siccissima aetatum senilis sit,
ex iam dictis liquet. Quod autem & frigidissi-
ma sit, id uel magis est euidentis. Ita ut de eo ne-
mo dubitauerit. Nam & tangenti senes frigidi ap-
parent, & facile in frigidum statum mutantur.

Et nigri

Et nigri, & liuidi sunt, & frigidis morbis facile
 capiuntur. Apoplexia ncrorum resolutione, stu-
 pore, tremore, comulsione, de stillatione, rauces-
 dine. Porro perij eorum omnis paulo minus san-
 guis. Eoque una perij & coloris rubor. Iam ue-
 ro concoctio his, & digestio, & significatio; & ap-
 positio, & nutritio, & appetentia, & sensus, &
 motus, oblesa omnia sunt, uitiosaque administra-
 ta. Et quid, quxfo, aliud est senium, qz uia ad inte-
 ritum? Ita si mors naturalis caloris est extincio,
 utique senium ueluti tabes quaedam eius fuerit. Vc
 cum non perinde de puerorum, & florentiu acta
 te inter medicos conuenit. Sed nec dirimere in-
 ter eos licetna est promptum, probabiles enim sunt
 utrorumque rationes, tum eorum, qui pueros
 calidores esse, quam florentes aetate censent.
 Tum eorum, qui contra, florentes calidores pu-
 eris esse contendunt. Alteri nanque ex eo quod
 sanguinis humor omnium, quae in animalis haben-
 tur corpore calidissimum natura sit, tum quod
 factus in utero propcmodum sanguis tantum sit
 post enim fngendis utique iam particulis, aliud
 os efficitur, aliud arteria, aliud uena, aliud di-
 uersum ab his aliquid: omnia tamen rubra,
 tum quod sanguinem syncerissimum, calidissi-
 mūqz optineat: colligūt calidissimū esse gestatum
 in utero factū. Quod si est: iā pueros quanto gesta

G ij tis in

tis in utero propiores sunt, tanto esse florentibus
tetate calidiores. Alteri quod etiam plurimus sit in
florentibus sanguis, ac copiosior est in pueris. Ita ut
eius occasione crebro his sanguis profluat. Quin
etiam quod flauæ bilis succus, qui sanguine multo
est calidior, plurimus his sit, propterea calidiores
esse florentes, q; pucros, confirmant. Rursus illi ab
ipsis functionibus quod tum augeantur, tum plu-
ra, q; pro corporis sui portione, alimenta tum ap-
petat, tum conficiant, ualidum esse in pueris calo-
rem assertunt. hi contra humiditatis occasionem, po-
tius, q; caloris uirium, augeri illos contendunt. At con-
coctione non modo florentes non uincere, sed etiam
longe ab ijs pucros uinci. Nam & uomitiones ijs
ex concoctis cibis accidere, & deiectiones humi-
das, asperasq; ac a succo alienas. Quod si appetitum
plura, nihil id facere ad caloris robur. Primū enim
id nō accidere caloris copia, ut animal appetat plu-
ra. Immo contra, refrigeratis scilicet his partibus,
quibus appetentia debetur. Deinde quoniam nō
tantum ad nutritionem, sed etiam incrementum,
alimentum moliuntur. Idcirco etiam pluribus nu-
trimentiis ijs esse opus. Iam uero reliquis functioni-
bus uniuersis, etiam nō obscure, inferiores esse pu-
eros his, qui florenti sunt artate, ut qui nec ingredi,
nec currere, nō portare, nec quicq; in summa agen-
dorum operum similiter obeant. Cum florētibus,

scussum

sum sensum omnem, cum intellectum ad summam
 perfectionem, bonitatemq; peruenisse dicant. In
 summa puerum adhuc imperfectum esse florente,
 animal perfectum. In perfectis rationabile esse, ma-
 xime actuum maximeq; princeps elementum pol-
 lere. Quin somno quoq; plurimo deditos pueros
 uidere licet, contra minimo florentes esse contem-
 nos. Quanq; hunc quoq; aliter accidere, ne insanū
 quidem hominem censere aiūt, q; calido uicto quo
 dammodo grauatoq; humoris copia, ueluti tum
 extemulentis intelligere licet, tum ijs, qui balneo li-
 beralius sint usi. Ita uero & papauit somnificum
 esse, & mandragoram, & lactucam, & omnia quaे
 humidiore, frigidioreq; tēperie sunt. Ac tales qui-
 dem de propositarum ætatum temperie rationes
 utrincipq; afferuntur. Omnes enim recensere, super-
 uacuum uidetur. Cum formula ipsa epicherema-
 tu, uel ex ijs, quaे retulimus, satis clare perspici pos-
 sit. Eminus enim utriq;, sermecq; a secundis priora
 colligunt. Ac tanq; iam sciat auditor quemadmo-
 dum auctio, quemadmodum concoctio, & quem
 admodum nutritio fiat, uerba faciunt. Simili modo
 de sensu, de motu, de functionibus, tum naturali-
 bus, tum quaे agi sunt idonear, disputant. De sem-
 ni quoq; generatione & ciborum natura, mentio-
 nem, faciunt, quorum nullum simplex promptuq;
 cognitu est. Sed & multam disquisitionem requi-
 rit, nec

tit, nec potest fortasse ulli compertum esse, nisi qui
prius humidam, siccām, calidam, frigidamq; tem-
periem sciat agnoscere. Quicquid enim eorum ue-
luti scientes dicunt, id si docere eos cogas, prorsus
disputationem de temperamentis, hanc scilicet cui
nunc insistimus, defuderabunt. Quare per mutua
& ex mutuis, fiunt ijs demonstrationes. Ex ijs qui
clem quae nunc quaerimus, ceu iam sunt cognita, cū
de actionibus disputant, & ciborum ac medicamē-
torum facultates investigant, ac de somno, & alijs
id genus discrunt. Rursum autem quae nunc sunt
proposita per illa, ueluti prius iā nota demonstrāt.
Ego uero eiusmodi demonstrationes non probo,
quin si fateri uerum oportet, nec demonstrationes
eas censeo, ueluti diffusius in alijs ostendi, satiusq;
esse in omni docendi genere existimo, ordinem cō-
ceptionum diffinire. Si igitur principium omnis
quaे de temperamentis suscipitur disputationis,
tractatio de elemētis est, sint ne ea imparihilia pror-
fusq; mutationis expertia, alterari, mutariq; poten-
tia, ab illorum uero cognitione, secunda deinceps
est, proposita nunc disputatio, non utiq; sumenda
est ipsorum fides ex ijs, quae nō dum sciuntur, sed
sicuti tum rectum est, tum uero iustū, quod sumē-
dum ad demonstrationem est, uel uidens aliquid
sit oportet, uel quod prius fuit demōstratum. Nō
est igitur neq; de somni generatione mentio facie-
da, neq;

da, necq; de concoctione, necq; auctiōe, necq; de alio
id genus ullo, sed ab ipsa sola, nudaq; subiectarum
rerum substantia, disquisitio facienda, sicuti in pri-
mo libro fecimus. Quippe statuentes aliud esse,
quod energia, siue actu sit, aliud quod potestate,
de eo quod actu iam calidum, frigidum, humidū,
siccum ue sit, prius differendum eſſe diximus, sub-
inde ad ea quae potestate sint uenientia. Porro
eorum, quae actu, calida, frigida, humida, sicca, ue
sunt, obuia, promptac; omnibus cognitio est, ut
pote quae tactu discerni queāt. Qui scilicet, & ignē
ipsum calidum esse docuit, & glaciem frigidam.
Quod si alia quapiam ratiōe notionem, agnitionē
que calidi, frigidius habent, dicant hanc nobis.
Inauditam enim ac nullius effectus sapientiam
promittunt. Immo si rerum sateri licebit stupor-
rem potius, si rerum sensibilium alium quempiam
habere se iudicem meliorem putent, quam ipse
sit sensus. Atqui si eorum, quae actu calida sunt, ali-
us esse iudex q; tactus, nullus potest, tangant iesim
deinceps multos viros, tum senes, tum adolescentes,
tum pueros, tum infantes. Ita enim inuenient,
qui magis, minus ue calidi sint. Si de rebus sensibili-
bus ratiōales demonstratiōes quartūt, iā de niue ipsa
inquirendū est, censenda ne sit, sicut oībus hoībus
apparet, candida, an sicut Anaxagoras assuerauit,
nō candida. Iā uero de pice simili modo coruocq;, ac
reliquis

reliquis omnibus estimandum. Nec enim si non
habenda est oculis fides de albo quod uident, de
nigro sine demonstratione fides est habenda. Om
nia igitur quae sensui apparent, si iam sive carere di
cunt, nec olorem album esse dicant, nisi prius id ui
derint ratione. Immo nec calcem, nec diem, nec so
lem. Ad eundem modum & de uoce, auribus fidē
abrogent, & de odore, naribus, & de omni tangi
bili, ipsi tactus sensui. Et nōne hæc sunt pyronis ha
sitatio, & nugæ immensa? Sane e quum fuerat, eos
qui optimam sectam in philosophia elegissent, quæ
scilicet calidum, frigidū, humidum, & siccum prin
cipia & clementia statuit, non instantium disciuisse a
uiris qui hæc posuerunt, ut qd' omnis demonstra
tionis principia sunt, quaerunt sensui, quaerunt intelle
ctui sunt manifesta non cognoscerent. Et profecto
quisquis de his addubitat, frustra de alijs inquirit.
Vtpote ne unde quidem sit incepturus quicq; sibi
relinquens. Vnde igitur in tam diversam uiam di
uerterunt, ac sensibilia rerum cognitionem ratio
ne consequi tentarunt. Ego sane ne cogitare quidē
possum. Eocq; quod actu calidum est, tactu iudic
co. Si quid autem adhuc calidum non est, sed ut tas
te fiat est idoneum, quod utiq; potestate solidum
appellamus, id ratione inuestigare cenor: hi uero
omnes anescio quo pacto subuertunt, & in argumē
tis p. sollextoricantur. Sed hos mittamus. Illius ta

men

men nūc minime oblitū quod unum prauorū dog-
 matū principium sit, nihil de demonstratione prius
 meditatum simul res ipsas inquire, simul ueluti
 scientem quidnam demonstratio sit, demonstrare
 tenet. Denuo igitur ad propositum reuersi, cali-
 dum quod in aetatis cognoscere cupimus, pri-
 mum & maxime, tacu iudicemus. Erit autem opti-
 mum iudiciū in uno, eodemq; unius infantis cor-
 pore, potest enim & qualis calor illi ante bienniū
 fuerit, in memoria reponi. Et qualis nunc sit post
 duos forte uel tris interpositos annos. Si nāq; mu-
 tatio omnino ulla ad calidum; frigidum uel infantis
 facta uidebit, nullum praterea negotium erit, qui
 usq; ad florentem aetatem futurus excessus sic colli-
 gere. Quod si plures puellos pluribus conserre so-
 rentibus aetate uelis, graciles gracilibus, quadratos
 quadratis, & crassā crassis conferes, æque uero &
 qui colore, & reliquis omnibus (quoad fieri po-
 test) similiter se habeant. Quippe si differentiam in
 aetatis inuenire studeas, in similibus q; maxime
 licet naturis, eam inquisitionem tutius facies. Porro
 in contrarijs naturis hanc disquirere non parui er-
 toris est occasio. Cum interim non tam explorato-
 rum corporum aetatis, q; naturalis temperamentū
 gratia differentia existat. Ad eundem modum, iū
 uictu uniuerso tum temporum, quibus explorat
 statu, pati modo se habēta corpora eliges, nō exer-

H citatum,

citatum, requieto cōparās, nō balneo usum, ei qui
co nō sit ulus, nō iejunū, saturo, nō sicientē, ebrio:
nō tū qui sole incaluit, ei qui ex frigore riget, nō tū
qui uigiluit, ei qui dormiuit, nec deniq; eos qui-
bus cōtraria est uel natura, uel uictus ratio, uel quæ
libet rerum circumstātia. Sed reliqua omnia sint cō-
ficii licet paria, una etate excepta: pari modo si unū
eundemq; puellum cum seipso conferes, omnes
eius externas circumstantias similes ad unguem ser-
uabis: quo scilicet, si qua harū alicuius causa i calore
& frigore differentia contigit¹, etatis mutatiōi nō
imputet. Longam tibi experiendi rationē fortasse
tradere videor. Sed plane uerissimam, atq; ex ipsa
rei quæsitat̄ essentia desumptā. Sicut in his, quæ de
demonstratiōe scripsimus, a nobis est proditū. Tu
uero fortasse compendiariā uoles minime curans,
si falsa sit. Scito ergo nō solū falsam te, sed etiā longā
ingressurū uitā. Necq; tribus, quatuor ue annis, qd'
requiris, inventurum, sed tota uita in ignorātia uer-
sandū. Quantū enim accipi ex memoratorū uironū
controversia licet, non est, quod putemus clare ali-
quid demonstrari posse. Sed nec rationabile om-
nino est, ex ijs quæ posteriora sint, ea probari quæ
sunt priora. Ergo calidū, frigidumq; corpus quod
saltem actu, nec adhuc potestate tale sit, sensu iudi-
cēmus, missō nūc tū priorū iudicio tū reliquis om-
nibus notis. Ex te iam ceu recte iudicaturū, ad ipsā
experiētiā

experientia remitto. Meū autē iudicium ipse inter-
 pretabor. Complura enim deinceps corpora, non
 puerorū modo uerū etiam infantum, adolescentiū,
 & aetate florentiū, curiose tangens, neutros uera lo-
 cutos inueni, nec eos qui absoluto sermone calidio-
 rem, nec eos qui frigidorem esse florentē etātē, q̄b
 puerilem dixerunt. Si enim reliquis omnibus qua-
 ex trinsecus adueniunt alterationibus circumcisis,
 eas quaē ex sola aetate proueniunt, differentias esti-
 maueris, neuter absolute loquenti uidebitur tibi ca-
 lidior. Quippe dissident eorum calores qualitate,
 quaē ex imparitate diffatus creatur. Cuius rei oc-
 casione nonnulli uel eos, qui secum uersentur, uel
 seipso fallentes, alij puerorū, alij iuuenum, ualen-
 tiorem esse calorem autumant. Est enim puer-
 sum, calor magis halitusus, & copiosus, & tan-
 genti blandior, florentium calor subacre quiddam
 habet, ac non suave. Hęc igitur tanguti occursus
 differentia, plures inducit, ut florentium corpus
 calidius esse pronunciant. Res uero aliter se habet.
 Quippe qui in uaria materia tactum suum ad ca-
 lorem, tum ualentiorē, tum imbecilliōrem,
 tum parem discernendum exercuerit, huic nō du-
 bito puerorū calorē, florentium calori, uel parem
 uel ampliorem uisum iri. Est porro exercendi ratio
 hęc. Incipiendum enim ab eo qd' euīdens maxime
 est. Bilinearū aer ita est aliquā calens, ut nemo eum

H ij scrat.

ferat. Sed ubi in eo uersatus uidetur. Aliquando
ita est frigidus, ut sudare in eo non sit. Iam tertium
quocq; & ab his diuersum, quem utiq; maxime re-
quirimus, temperaturū aeris statum, quid resert
dicere. Idem tres caloris status, in solij quoq; ap-
parent aqua. Quippe quae & calida adeo ut urat,
& frigida adeo, ut ne calefaciat quidē, & temperata
adeo, ut calefaciat modice, sāpe cernitur. Ergo si te
uter sic calidior perconter, aqua ne temperata, an
aer temperatus, neutrum dicere possis. Cum enim
ambo similiter corpori blanda sint, & medio aēri tē
peric, alterum eorum dicere calidius esse, alterum
frigidius, nulla dici ratione uidetur. Iam si intelligas
aquam labri, ea esse caliditate ut ferueat, aut aarem
balnei prossus inflatum, ab utrocq; te pari mo-
do deurendum constat. Rursus si aquam ita intelli-
ges frigidam, ut procul a glaciando non absit, aut
aarem prossus refrigeratum, sic ut cum ningerit, con-
spicitur, patet, quod utriusvis occursu pari modo
refrigeraberis, rigebisq;. Ergo summum tum colo-
rem, tum frigus similiter in aqua, similiterq; in aere
finge præterea medium amborum extremorum
statum, simili modo in utrocq; constitue, hoc casu
quod in medio interuallo extremorum, & mediū
status tū in aere est, tum aqua, easdem excessus di-
stantiæq; rationes habebit. Tantocq; dices alterū
mediocri. Se calidius, quanto alteru. Ad eundē
modum

modum & frigidius q̄s mediocre, tanto esse aquam
 aliquando dices, quanto & aerem. Tametsi suus
 utriusq; occursus tangentis, idem non sit utriq;. Ne-
 q; enim simili modo aqua temperata sicut aer tem-
 peratus tactū afficit. Et quid opus est in tam dissi-
 milibus exemplum proponam. Cum ipse aer qui
 simili sit calore, uarie tangentis occurrat, prout alias
 ueluti caliginosus & halituosus, alias ueluti fuligi-
 nosus & fumosus: interim purus omnino est. Igit̄
 in pluribus ijsdemq; differentibus & qualitas calo-
 ris consistit. Quae in consideratis quasi inequalis
 sit, imponit, propterea scilicet quod nō undequa-
 q; similis apparet. Ceterum homo, qui rationes,
 quas proposui expenderit, & sensum in multa par-
 ticularium experientia exercuerit, is nimirum & qua-
 litatem caloris in pueris florentibusq; inueniet, nec
 eo falletur, quod alter in humida, alter in siccā sub-
 stantia representetur. Quippe lapis aliquando pa-
 ricum aqua calore esse potest, nullum eo faciente
 discrimē, quod lapis siccus sit, aqua humida. Ita igit̄
 mihi cum pueros iuuenes adolescentes milles con-
 siderasse, praeter ea cundem infantem, puerum,
 adolescentēq; factū, nihilo calidior uisus est. Nec
 puer q̄s aetate florens, nec aetate florēns quā puer.
 Sed tantum quemadmodum dixi in pueris magis
 halituosus, & multus, & suauis: in florentibus exi-
 guus, siccus, nec similiter suavis esse caloris occur-
 sus.

fus. Siquidem puerorum substantiae, utpote humi-
da, multum foras effluit, florentium substantiae
parum utpote siccæ. Itaq; neuter eorum simplici-
ter uidet calidior. Sed alter multitudine eius quod
diffat. : alter acrimonia. Quippe insiti caloris puer
plus habet, eiusq; blandioris, si modo ex sanguine
& semine ortū habet. In florentibus ætate, exiguis
& siccus, nec similiter suavis calor tangēti occurrit.
Ergo calidi, frigidic; corporis solus tactus est in-
debet ~~ad~~ & siccii una cū tactu, ratio. Quip-
pe qd' siccari est, durū prorsus est. At hoc tactu om-
nino dignoscit. Non tamē si quid durū est, idē sta-
tim & siccū est. Etenim inseparabilis a siccō corpo-
re duritia est. Non tamē eius unius propria. Nam
& quod a frigore concretum est, durum cernit si
cū glaties. Quo utiq; minus siccī, humidic; adeū-
da statim discretio est, ante scilicet ēp; estimatū sit,
quemadmodū se in calore habeant & frigore. Ne-
q; enim siquid cum summo frigore representat du-
rum, id etiam siccū est. Nec si quid cū uichenenti ca-
lore est molle, idē statim est humidū. Verū cū me-
diocriter est calidū, tū estimare durū ne an molle
sit oportet. Si enim molle sit, humidū est: si durum,
siccū. Verum si hæc ita se habent partium, quæ in hu-
mano corpore sunt siccæ, nulla est humida. Nec
enim tanta esse in eo frigiditas potest, ut aliquid in
ipso concrescere in duriciem queat. Potest enim
quod

quod prius fuit fluxile, aliquando concrescere ueluti
adeps. Quod enim oleosum in sanguine, fluxile q̄
& pingue est, ubi in frigidum uenit locum, co-
gitur: durum tamen ne sic quidem efficitur. Com-
mode igitur dictum ueteribus est, humidissimam
esse adipem. Secundo post eam loco carnosum ge-
nus. Eius plures sunt species, prima quidē quae p-
rie caro appellatur, quam scilicet nūsc̄s in corpo-
re per se inuenies, sed est perpetuo musculi pars.
Ab hac cuiuscq̄ uiscerū propria substantia est. Eā
Erasistratus parenchyma uocat. Quasibz p re par-
ua, leuiq̄ habet, parum intelligens cuiuscq̄ uisceris
actionem, huic carni acceptam referri: sed horum
non est nunc tempus. Quod autem ipsum cerebri
pulmonisq̄ proprium corpus, proximū adipi hu-
miditatis ratione sit, ex mollicie eius conjectare li-
cer. Non enim a frigido congelatur, cū nec calore
fundatur, propinquam ījs naturam habet medul-
la. Non est tamen eiusdem generis cum cerebro &
spinali medulla, ea quae in quolibet habetur osse.
Sed cerebrū & spinae medulla eiusdem sunt gene-
ris. Reliquae oēs medullæ alterius naturæ sunt. Est
tamen humidius ac calidius cerebrū, q̄ spinalis me-
dulla. Eoq̄ etiam mollius, praterea ipsius cerebri
priores partes tāto sūt hūidiores, quāto molliores:
omnia tamē haec cūtē nō hūidiora modo sunt, sed
etiam frigidiora, unoq̄ uerbo omne exangue frigi-
dius san-

dius sanguine praedito est. Proxima cuti est itol-
lium neuorum natura. Duriores autem in humi-
do & sicco, secundum cutis naturam se habent. Ca-
lore ab eius natura tantum absunt, quantum conser-
tiens est exangue corpus a sanguine praedito abes-
se: alienis autem renum, & iecinoris caro, tanto cute
est humidior, quanto est mollior. Calidior autem
quanto magis abundat sanguine. Iam cordis caro
omnibus his tanto est siccior, quanto est dūrior.
Calidior uero non modo his, sed etiam omnibus
plane corporis particulis. Quod etiam sensu clare
deprehendas licet, in pectoris animalis dilectione,
si digitum in sinistrum eius sinum immiseris. Inves-
tigies enim locum hunc omnium, quae in animali sunt
non paulo calidissimum. At iecinoris, licienis, renū,
& pulmonis caro, simplicis cuiusdam naturae est,
circa cuiuscumque viscera uenas, arterias, & neuos cre-
scens. Cordis, simplex carnis natura non est: sed
sunt in eo fibræ, quales in musculis cernimus, qui
bus caro circumheret. Carterum non est idem fi-
brarum genus, sed quae in musculis habentur neu-
orum, & ligamentorum sunt particulae. Cordis
propria quedam fibrarum est species, atque scili-
cer ut uenarum, tunicæ, atque arteriarum. Itemque in-
testinorum, ventriculi uteri, & vesicæ utriusque, licet
enim in his quoque instrumentis propriæ quandam
uidere carnem, suis ipsorum fibris circumfuscentem.
Atque

Arquie hæc quidem carnes, cutis sunt calidiorcs : si-
 brae vero q̄ cutis pardim paulo magis, partim pau-
 lo minus, tum frigidcr, tum siccæ sunt, partim limi-
 les omnino cutis substantia. Porro omnes mem-
 branæ cutis sunt sicciores, veluti cerebri, & spinalis
 medullæ inuolucra, quæ mininges dicuntur. Sunt
 enim hæ quoq; membranæ. Iam ligamenta omnia
 quanto cutis sunt duriora, tāto sunt & sicciora. Ten-
 dones quoq; tamē si ligamentis sunt molliores, at
 tamen cutis luculentier sunt duriores. Cartilago ve-
 ro post ligamentum deinceps est, præterea medi-
 um quoddam inter ea corpus, Appellant id anato-
 mici quidam προσχολεύων σύνδεσμον, quasi uero
 cartilagineum ligamentum dicas. Est autem id du-
 rum, cartaginofsumq; ligamentum. Os uero om-
 nium quæ cutis operit, durissimum est. At eorum
 quæ excutie extat siccissimus ē pilus. Deinde cornu
 mox ungues, & unguilar, & calcaria, & rostra, quæ
 q; his in singulis animalium ratione carentium si-
 miles sunt partes. Succorum optimus, & maxime
 proprius, ac domesticus sanguis est, huius ueluti
 sedimentum, ac sex, atra bilis est. Qua idcirco tum
 frigidior, tum crassior sanguine est. Sicut flava bi-
 lis longe calidior, frigidissimum uero ac humidissi-
 mum omnium, quæ in animali habentur, pūuita
 est. Instrumentum autem quo id cognoscit, ipse
 est tactus. Veluti Hippocrates in libello de homi-

I mis natura

mis natura monstrauit. Casterum quod frigida sit,
unus tactus discernit. Quod uero humida quoq;
pariter tactus, uisus, & ratio iudicant. Et tactus qui
dem ac uisus, quod talis ijs cernitur. Ratio uero,
ubi non caloris copia, sed naturali humore tale esse
definiuit. Ac particulae quidem & succi corporis,
adhuc modum se habent. De ijs, quae temperamē
ta comitantur deinceps agendum. Comitāt enim
ea & quae dicta iam sunt: immo potius inseparabi-
lia omnino sunt. A sicco quidem corpore duritia,
ab humido mollicies. Si tamen cum tepido calore
est: sed & crassitudo habitus, & gracilis, tempe-
rata sequuntur. Non eam modo quae naturalia sunt,
sed etiam si qua ex longa consuetudine sunt contra-
cta. Multos siquidem qui natura graciles fuerant,
pingues redditos uidi, contraq; qui pinguis fu-
erant, graciles. Illis quidem ex otiosa & delicata uita,
toto temperamento ad humidius mutato. His ue-
ro multa tollerantia, & curis, & tenui uictu per sic-
catis. Dicemus uero & horum discernendorum no-
tas. Satius enim est talis ne quispiam natura sit, an
ex consuetudine redditus nosmet per aliquot signa
discernere posse, & ab alio id querere. Sane eius-
modi signorum autor, atque ut reliquorum omni-
um, minus est Hyppocrates. Siquidem quibus
cunque latiores uenae sunt, hi calidiores natura
sunt. Quibus angustiores, contra magis frigi-
di. Cas

di Caloris nanc; opus est has dilatare, flatuq; ex-
tendere. Ita rationaliter in idem sere recidit uena-
rum angustia, cum habitu pingui, & crassiore, habi-
tus gracilis cum uenarum laxitate. Quod si quis si-
mul pinguis, crassusq; ē, ac uenas laxas habet, is cō-
suetudinis alicuius occasiōe nō natura pinguis est
redditus. Sicut ediverso, si quis angustas habeat
uenas, & gracilis est, ne hunc quidem talcm esse
natura necesse est. Quin cum fames urget medio-
critatem ex laxitate uenarum, & angustia, non a
cetero totius corporis habitu spectandā esse ait.

Quippe qui angustas habent uenas, exigui sunt
sanguinis, nec longam inediā ferunt. Quibus
late, his copia sanguinis est, & citra noxam ci-
bo abstinentur. Causæ horum euidentes iam
sunt, ijs qui animum aduerterint, tametsi a me non
referantur. Sed quoniam non omnes aduersunt,
necessum fortasse erit aliquid eorum causa dixi-
se. Quicquid in sanguine pingue, leñe, & te-
nue est, id in calidioribus corporibus alimentum
quoddam calido sit. In frigidioribus seruatur.

Cunque id uenae transmiserint ubi in frigidas par-
ticulas incidit, quod genus membrane sunt in ijs
concrescit. In partibus vero natura calidioribus,
cuiusmodi carnosæ sunt, a calorē ipso absumi-
tur, ac digeritur. Nisi sic ubi frigiditati tempera-
menti etiam uictus indulgentior, iphis carnis par-
ticulis

niculis adipis aliquid alluat, Qua ratione etiam quae
hieme delitescunt animalia, non raro inueniuntur
adipe obesa. Et foeminae uiris sunt piguiores. Qd'
scilicet foemina mari est frigidior & plurimum do-
mi uersatur. Ac quicunq; corporum habitus & te-
^{temperamenti}
peramenti natura sunt & mediocri exercitatione
utuntur, hos necesse est eusarcos esse, id uero est
mediocri omnino corporis habitu. Quibus uero
humidū abundat, & calor a mediocritate summa
non longe abest, hi corpulenti, siue carnosí fiunt.
Corpulenti rursus fiunt, qui natura sunt tempera-
ti. Cæterum desides & otiosi uiuunt. Quippe di-
ctum a ueteribus commodiſſime est, consuetudi-
nem acquisitiam esse naturam. Nec fortasse oportebit
cum id iam semel dixerimus, in quo uis etiam
capite definire naturam frigidior, an ex consuetu-
dine quispiam sit redditus. Sed illud legentibus re-
mittere. Me autem cōpendij causa proprios cuiq;
temperamento corporis habitus persequi. Sunt igitur
nonnulli qui & graciles sint, & uenas paruas ha-
beant. Sed si ex ijs quempiam incidat, adeps exci-
det. Quam constat cuti, ad internam eius membra-
nam subnascit. Et raro id quidem in uiris conspicit-
ur: in foeminis saepissime inuenitur. Est namq; tum
frigidiora natura, tum uitæ magis desidiosa: eius
modi nota. Si quidem adeps ex habitus frigidityte
gignitur. Corpulentia, siue carnis abundantia ex
sanguinis

sanguinis copia nascitur. Mediocritas temperatae
naturae est nota. Ex corpulenti quidem omnino plus
adipis habent quam temperati. Nec tamen pro carnis
semper portione adeps simul augetur. Sed alios ha-
bere plus carnis, alios plus adipis uideas, alijs am-
bo pari modo sunt adaucta. Et quibus quidem am-
bo pari modo sunt aucta, his tantum supra tempe-
ratam naturam humoris est, quam & frigoris. Quibus
autem plus est adipis, in his frigidi plus est, quam hu-
midi. Eque ut quibus caro est plenior, his humo-
ris plus iusto est. Non tamen etiam frigoris. Cum
enim calor intra debitos fines manenti, boni san-
guinis accedit copia, necesse est corpulentia sequa-
tur. Quantum autem supra medicitatem esse san-
guis debeat, id quidem mensura & pondere, ostendere non est. Ratione tradere licet. Quippe ubi nul-
lum a illuc morbosum symptomam, raffato corpo-
ri incidit, humoris abundantia intra sanitatis interim
est fines. Monstratum enim nobis & in alijs est,
non paruam in eo statu, quae sanitas dicitur, necessa-
rio statuendam esse latitudinem. Quin nunc quo-
quam in omnibus fere sermone nostro appareret. Qui tem-
peratam, medium quam naturam, reliquarum ueluti ca-
nonem semper statuamus. Quae uero ex huius ultra-
quam sunt parte, intemperatas censeamus. Quod utique
non faceremus, nisi in sanitatis statu, maioris, mino-
ris quam ratio inueniretur. Est enim alia sanitatis, alia

Iij morbi

morbi intemperies. Morbi quidem ea quae a me-
dia temperie longissime absunt. Sanitatis quoque pau-
lum, definire autem modum ne hic quidem men-
sura, & pondere licet. Cæterum intemperamenti,
quod intra sanitatem habetur sufficiens nota est: quod
nulla functione animalis manifeste sit adhuc laesa. Quan-
tum igitur interuum est inter id, quod perfectissi-
mam functionem obicit, & id quod manifeste actio-
nem aliquam habet oblesam, tanto est profectio &
sanitatis, & distemperantiae, quae intra sanitatem consti-
tit latitudo. Ab hac proxima est intemperies morbo-
sa, cum scilicet animal intemperamenti uitio aggrediat. Non
enim huius tantum noxa laborat: sed etiam alijs affectis
bus non paucis, de quibus infra, quae de morborum
differentiis scribemus, diffusius agetur. Nunc re-
deundum ad diverticulum est: Sicut enim natura-
li calore optimam seruante temperiem, humidum
quod intra sanitatis terminos est auctum, non adi-
pem modo in homine, sed etiam corpulentiam gi-
gnit, & adipem quidem partius adiicit, carnem ue-
ro multo liberalius auget. Ita rursus, si humidum &
siccum mediocritatem ad unguem inter se seruet, calor au-
tem in homine sit minor, necesse est huius corpus
adipe, quam carnis copia magis abundet. At uero si ca-
lor augeatur, seruetque mediocritatem altera contrarie-
tas, minus erit ei animali adipis quam carnis. Sicut ediver-
so si quoniam pollet siccum, altera contrarietate medii mo-
dum

dū scrūnate, & gracilius & durius, corpus cuadet.
 Hæc amē dicta sunt, patetq; nō solum rōne mōstra-
 tū esse qd' simplices in aliis corporibus tēperies
 habent, sed etiā quod singularum manifeste sint
 notæ. Nec eae modo in calore, frigore, mollitie, &
 durisie: sed etiā in reliquis omnibus habituum cor-
 poris differentijs. Quarum de r̄s, quæ ex gracilitate
 & crassitudine spectantur mox diximus, de reli-
 quis nunc dicamus. Calida igitur & sicca intempe-
 ries hirsuta est, uerū ea in summo. Mediocriter aut
 quæ calida quidem est, sed in altera contrarietate
 mediocritatem habet. Similiter & quæ sicca quidē
 est, sed in calido & frigido media est tēperie. Est
 enī ea quoq; modice hirta. Nuda pilis sunt frigida
 oia tēperanēta, siue ea mediocriter se habent in hu-
 miditate, siue immodice. Carterum ad summū gla-
 bra est frigida tēperies & humida. Mirus hac,
 quæ frigida est, sed in altera contrarietate tem-
 perata. Ad huc minus, quæ frigida est & sicca.
 Quanquam putet aliquis sicut fieri non potest,
 ut in terra sicca herbae naſcantur, nutriantur, & in-
 crementum capiant, sic nec pili in sicca cute. Est au-
 tern secus. Quippe terra, ut terra sicca dicitur. Cu-
 tis, ut cutis: itaque siccitas, quæ in terra est, maxi-
 me sine humore est. Quæ uero in hominis est cor-
 pore, & eius firmilium animalium, nec humoris est
 expers, & maxic omnij ad pilorū generationē est
 idonea.

idonea. Siquidē ex ijs quae silicea testa intacta sunt,
nec crustatis, ueluti ostreis, locustis, cancris: sed
nec ex ijs, quae in caveris delitescunt, quales sunt
serpentes, nec quae squamata sunt, cuiusmodi sunt
pisces, oriri pili possunt. Sunt enim horum cutes ue-
re, atq; in totum siccæ ritu testat, uel petrae. Carte-
rum ex his, quae molli sunt cute, ut homo, quanto
utiq; siccior calidiorq; cutis fuerit, tanto magis po-
test pilos gignere. Nā ut ab exēplo terræ, qd illi p-
ponūt, nō recedamus: herbae nec in siccâ & iqualē-
te ad modum terra nasci possunt, nec in humida &
lacustri: uerum cum absurdi ceperit, redundatia hu-
moris, sumenascuntur e terra. Augentur autem lar-
gius, ubi haec quoq; siccescit: modice quidem in ue-
re, celestime uero & plurimum ineunte aestate. Sic
cantur autem omnino, aresfacta terra, aestate iā me-
dia, licetq; tibi (si placet) nunc quoq; sicuti in pri-
o libro demonstratū est, uer ipsum, propterea qd'
ex temporibus anni temperatum est, temperati cor-
poris id assimilare cuti, potissimumq; huius tem-
poris medium. Tum enim terra quoq; ipsa, medio
quodam statu humoris, siccitatisc; est. Quod autē
ueris aestate est proximum, id iam sicciorē iusto
reddidit terram, hoc etiam amplius, aetas inchoa-
ta, Quam igitur dico calidam, & siccā cutem hāc
maxime terræ statui assimiles quae abeūte sit uere,
uel ineunte aestate. Nam media aestate in summo
est siccā

p. 37. gnat.

est siccā perinde ut testa insectorū animaliū et gnat
zio nū ut hominū, suū, asinorum, equorū, aut al-
terius cuiusquam eorum, quae pilis vestiūt. Quā
te si cuncte serae comparare uolunt, hactenus quo
querem consentire cum ijs, quae prius diximus in-
uenient. Ipsū uero se ex omonymia non animad-
uersa fallūt. In siccā enim & calida cūte multos ma-
gnosq; nasci pilos diximus. Nimirum ut de homi-
ne uel animali pilis praedito, non de ostreis, aut can-
cris uerba facientes. Quippe per omnem cutem di-
geritur semper aliquid a calido, quod secum etiam
interni humoris nonnihil auferit, uerum in quibus
humidā cutis est, & plane mollis, qualis modo con-
crescens cascus, in his eorum quae exciderunt, uia
per cutem non manent, partibus scilicet eius, quae
prius dissidebāt, rursus inter se unitis. At in quibus
dura est, non absimilis caseo iam coacto, perfora-
tur quidem eorum quae exēt trāfluxu. Cum au-
tem rursus uniri per siccitatē nequeat, meatus ipsos
immutatos scruat. Qui etiam perpetuo transfluxum
ictu assidue magis fistulantur. Si igitur quod
trāfluit uel halitus uel humor purus sit, halitus cer-
te celer, minimeq; impeditus trāitus est, humor in
exilioribus spiramentis nōnunquā haeret. Aliiquid
etiam intro recurrere ad profundum cogitur. Sin
ueluti fuliginosus, crassusq; et terrus uapor sit, sub
indē contingit ut in angustis spiramentis impaetus:

K nec facile

nec facile rursus intro redere, nec vacuam possit.
Hunc igitur aliis rufum e profundo subiens scribit,
profumque impellit, tum hunc rursus alter, aequaliter illu
alius. Ac multos mihi eiusmodi uapores, fuligino
los alium super alium impactos, temperie compli
cari, coniungique intellige, ac unum eiusmodi effice
te corpus, quale est ea, quae foris cernitur fuligo,
nisi quod his inquantum spissatum est, intannum
etiam per transitus angustiam stipatum, in angustâ
profus redactum est formam. Vbi autem tale cor
pus totum obstruxerit meum deinceps iam ui
lenter iustum, a similibus sui quibus exiit non est
excrementis, totum intactim propellitur. Adeo ut
cute exire cogatur, iam lori formam adeptum. Ad
similes autem, quod in meatu est impactum, her
bae, stirpis ue ueluti radici, Quod uero ex cute ex
eat, ipsi ueluti stirpi, sit autem niger pilus, cum deu
sto ui caloris uapore, excrementum in exactam fu
liginem mutatur, flauus uero, cu[m] vapor minus tor
retur. Quippe quod rum est impactum flauæ bio
lis, non nigrae feculentum extremum est. Albus
uero pilus ex pituita nascitur. Rursus sicuti coloris
flavi albicus est mediusr, sic eius generatio ex pituita
sæ, biliosecque seccis media quadam natura puerit. Cri
spipilli fiunt uel propter siccitatem temperamentum
uel propter meatus, in quo radican. Et propter sicc
itatem quidem, ad cum modum quo corrigantur, quæ igni
plus

plus husto siccantur. Et quid cori glutinum membris
sc est opus, cū ipsos pilos, ubi igni proprius sunt ad
moti, proterius intorqutri uideas. Atq; ira quidem
omnes Aethiopes sunt crisi. At propter meatus
in quibus radicantur naturā, ad hunc modum Cū
exhalatio sape imbecillior est, q; ut rectam viam si-
bi moliri possit, pro modo quo inflectit, etiamme-
tu suū figurat. Intacti uero exhalatio satis uales est.
Sed duriore cutis natura, recta ferri regione pro-
hibita, in latus flebitur: ita ut extrinsecus uidere lis-
cer, nō halitus modo, aut fumū, sed etiā flammā ipsā
cū sursum agi uetatur, diuisam utroq; uersus in ob-
liquum agi. Sic igitur corporis exhalatio, ubi pror-
sum agi prohibetur, obliquum sibi transitū sub cu-
te molitur. Donec longiore spatio collectam, ali-
quid eā urgeat, & foras flatu agat. Est qñ ambo-
bus coeuntibus, & prima exhalationis, quæ mea-
tū finxit imbecillitate, & cutis siccitate, obliquitas
pilorū radicibus contingit. Quales autem in radi-
ce finguntur, tales rationabile est perpetuo fore.
Nec enim durorum & siccorum corporum quip-
piā, nisi prius molliat, fingi in rectū pōr. Atq; hac
quidē est pilorū generatio. Sequens est, ut causas
omnium, quæ tēperamētis i pilorū, partate regiōe, &
corporis natura differentijs cōtigūt, dicamus. Er-
go Aegyptij, Arabes, & Indi, oēs deniq; qui cali-
dā & siccā regionē incolunt, nigros, exiguiq; incre-

K ī menti,

menti, siccis, crispis, & fragiles pilos habent. Contra qui humidam, frigidamq; regionem habitant, Illyrii, Germani, Sarmatæ, & omnis Scytica plaga, modice austiles, & graciles, & rectos, & rufos optinent. Qui uero inter hos temperatum colunt tractum, hi pilos plurimi incrementi, & robustissimos, & modice nigros, & mediocriter crassos, tum nec prossus crispis, nec omnino rectos edunt. Et in ætatisibus adeundem modum infantium quidem pili Germanis Florētium aetate, Aethiopibus, Ephesorum, & puerorum, ijs qui temperatum locum incolunt, in robore, crassitudine, magnitudine, & colore, ad portionem se habent. In corporum quoque naturis ad ætatum, & regionum portionem pilis se habent. Pueri enim admodum parui nudi sunt pilis. Quod utiq; nec meatus adhuc ullis illis in cuncte est: nec fuliginosum excrementum. Incipientes autem pubescere, paruos, & imbecilles exigunt. At qui iam florēt ualētores, & multos & magnos, & nigros habent. Quod & frequentes iam meatus ijs sunt facti. Et fuliginosis excrementis, præ siccitate, & calore abundant. Ceterum pilis, qui in capite supercilijs, & cilijs habentur, etiam pueris nobis innascuntur. Si quidem generatio ijs est, non qualis herbis, sed qualis stirpibus, prima ratione a natura conditis, non temperamentum ex necessitate sequentibus. Sicuti in libris de usu particularum est monstratum:

stratum uerum hi quoq; quod quidem sint, id na-
 turæ arti acceptum ferunt. Quod nigri, rufi ue, uel
 alio quoquis sint colore, id ætatis temperamēto om-
 nino debent. Subrufi enim fere sunt, quoniam quod
 in meatibus est impactum, non lumen totum est ni-
 grum. Quippe cum humiditas multa sit, & transi-
 sus facilis & deuultio imbecilla. Boni uero incremē-
 ti, & modice crassli sunt, propter excrementorum
 quibus aluntur, copiam. Quippe ipsa pars corpo-
 ris in qua fiunt, sicca est. Tota nāq; calua ossacast.
 Cutis uero, quæ illi est circundata, tanto reliqua to-
 tius corporis cute est siccior, quanto etiam est du-
 rior. Ascendit tamen tum ab ijs, quæ circa cerebrū
 sunt, tum uero ex toto corpore, fuliginosi excremē-
 ti non parua uis. Quo fit, ut quale, ætate Florenti-
 bus, totum est corpus, eiusmodi iam infantibus sit
 capitis cutis. Eoc; rationabilius nonnulli procede-
 te tempore calui redduntur. Quibus scilicet a pri-
 mo durior cutis erat. Quippe monstratum prius
 est senescentium partes omnes siccescere. Fit autē
 cutis non paucis ueluti testacea, ubi supra iustū fu-
 erit siccata. In ea uero sicut ex prioribus constat ni-
 hil nasci potest. Itaq; etiam interna manuum, & in-
 ferna pedum, semper glabra, & pilorum expertia
 sunt, qd' siccissimus, densissimusq; sit tendo is, qui
 sub cute habetur. Quibus autem ad summam sicci-
 tam, cutis capitis non prouenit, imbecilli his om-

K iij nino

nino, albiq; pilis fiunt, quos irugo, canes appellat. Imbecilli quidē, cōuenientis alimenti penuria, albū uero proprieā quod alimentum quo aluntur, ueluti ſinus eſt pituita, quæ ſpatio computruit. Vbi enim matus etiamnum manet, excrementum uero exiguum eſt, & lētum, ac languide a colore propellitur, nō diſſimiliter putredini afficitur, iam calui fiunt homines. Cōſcenſunt, a ſincipite magis. Cōſcenſunt magis a temporibus, quoniā illud omnium capitis partium eſt ſiccissimum. Hac etenim cutis illuc oſſi nudo, tempora uero humidiora ſunt. Quod in his muſculi magni ſub cure habeantur. Omnis autem muſculus caroſus ſit. Caro, tum oſſe, tum cute humidior. Eſt autem ei quod dicimus diligenter attendendum, ne imprudentes nos metiipſos fallamus. Sicuti ſe fallunt multi ex ijs, qui optimi uisi ſunt medici. Qui ſi quem caluum uident, ſtatim huic ſiccum eſſe totius corporis temperamentum putant. Necq; enim ſimpliciter ita cōiectari oportebat. Sed prius illud definire präſtitat, humanū corpus alijs aequabili per totum temperamentio eſſe. Alijs, nec ijs paucis inequabiliter eſſe affectū. Cū corū aliae particulae mediocri & iusto ſunt hūidiore; aliae frigidiore, aliae ſicciores, aliae calidiore, aliae p̄fus ſēperatæ, ac mediocres. Porro huic maxime eſſe attentos cōuenit, ubi corporis ſēperiē eſtimamus. Quippe ſi totum corpus aequabilitat

et quilibet conditū sit, omnē cū partiū iter se cōope
 tētū in latitudine, longitudine, & altitudine seruet:
 pōt unq̄a quilibet anēperatū esse id corpus. At
 si cui corpori Thorax collū, & hūeri maximi sunt,
 lumbi parui, angusticq; & crura gracilia atq; sicca,
 quomodo id dixeris omnibus particulis similiter
 affectum? Quin si crura ei crassa sint, & lumbi lati.
 Thorax vero angustus, ne id quidē oībus parti-
 bus equabiliter est tēperatū. Sūt alia corpora, qui-
 bus maximū est caput: alia quibus paruū, quale pa-
 scribus. Iā crura alijs blesa, alijs tara. Aiuū quoq;
 extrema alijs gracilia sunt, alijs crassa. Et thorax alijs
 ut dictum est, iatus alijs tabulæ ritu angustus, quos
 Graeci στριγγόλαιοι vocant. Vbi uero operat scas-
 pulæ illis, siue carne ūdīc̄ plenæ sunt & alarū mo-
 re pronæ, nominantur a medicis eiusmodi naturæ
 Graece ιπποτες. Quantopere haec sint uiciatae
 deperditio his paulo minus omni interno spatio,
 quo pulmo, & cor sūt sita, nemini laet. Innumeræ
 uero aliae particularū corporis plane affectiones sūt,
 Vbi id a naturali analogia, prius in utero matris
 ad inegalē intēperiē est mutatū. Minime igit̄ in
 corporibus id genus, ex unica particula cōiectan-
 dū de toto est. Nec enī hi qui mores ex igenio cor-
 poris docere p̄fit̄, simpliciter de oībus p̄mit̄.
 Venū ipsi quoq; experientia docti, si quis impensē
 hinc est peccore. Hunc audacem iudicat, si cru-
 ribus est

ribus est hirtis, salaceum. Non tamen causam bram
aduiciunt: nec quod enim cum peccus habere leonis simi-
le dicunt. Crura vero hirci, iam primam causam in-
uenierunt. Siquidem cur leo quidem audax, hircus
vero salax sit, ratio etiam inuestigandum exigit, ha-
c tenus enim quod in refici cernitur dixerit. Causam
tamen eius omisere. Ceterum is, qui naturali specu-
latione est exercitatus, sicuti aliorum omnium, ita
horum quoque causas inuenire tentat. Propterea ce-
nunt quod inaequali partium temperamento sunt, non
leo modo & hircus, sed etiam ceterorum plerique
animalium, idcirco ad alias actiones aliud est pro-
num. Ac de his quidem Aristoteles commode tra-
ctauit. Sed quod ad rem propositam est utile, id si apparet. Hominum scilicet temperamenta conser-
vantibus, singulas partium per se examinandas
esse. Nec si cui thorax hirsutus est, huic totum cor-
pus calidius, sicciusque ex necessitate putandum. Sed
plurimum in corde calor is esse, Eoque audacem: pos-
se vero aliquando etiam huius ipsius rei occasione
accidere, quo minus totum his corpus similiter cali-
dum siccumque sit: quod scilicet plurimum calor is
sursum huc spirauerit, atque in ambientem abierit.
Nam si tota corporis temperies est aequalis enī his
statim thorax ipse uniuersus latissimus, uenae am-
pliae, arteriae magnae, eadem maxime, uehementer
suntque pulsantes, tū plurimi per totum corpus pilis.

Atque hi

Atq; hi quidam in capite plurimi incrementi, nigri,
 & crassi. Utq; in prima aetate, procedenti uero tem-
 pore caluides excipiet. Quin etiam eiusmodi hos
 minimis cum æqualiter sunt attemperati, & robu-
 stum, & exacte deliniatum, & musculosum totum
 corpus erit. Tum cutis nigror, durior, atq; liuis-
 tor. Ad cundem modum, si contraria omnia in tho-
 racis sint, ac æqualis in toto corpore temperies ui-
 geat, id est, si humidiores & frigidiores uniuersæ
 corporis partes sint, thorax quidem angustus, &
 glaber erit. Sicuti etiam totum corpus pilis nudū.
 Cutis uero mollis & alba, capilli subrufi, potissimum
 in iuuentute, hi in senectute non caluescunt, tumi-
 dicq; statim & ignauii, & segnes, adde etiam paruis
 uenis, ac minime conspicuis, & adiposi fiunt. Idem
 in cruris, musculisq; imbecillis, & artibus, parum ex-
 acte deliniatis, & blvdis. At ubi uaria partium tem-
 peries est, ex una earum pronunciare de toto cor-
 pore non licet, sed adeundæ singulæ sunt: estiman-
 dumq; quo temperamento uentriculus, quo pul-
 mo, quo cerebrum, ac reliquarum per se unaqueq;
 seorsum sit. Atq; hanc quidem ex functionibus no-
 scenda. Cum nec manuum contrectatioe, nec ocu-
 lorum inspectione inuenisse temperie eorum sit.
 Simul autem penitus, & continentium capar-
 tium affectus est, quarum omnium extrema est cu-
 tis. Hanc in nostra regioe, quaenamq; temperata est

L subiecta

subiectarum partium naturam prodit. Quoniam nec
in ea simpliciter loquenti omnium. Sed dum taxat ea-
rum, quae similiē habent, cum temperie. At in his quae
sub urba & sub meridie sunt locis, quoniam corporum
quae in altero sunt, calor in altero a circundante extin-
secus & uiidente frigore est fugatus. Alteroru in cu-
tem, ab extremo calore attractus prodit, non licet
ex eo affectu, qui in cute cernitur, intermaru particula-
rum temperie clare discerni. Quippe corporis tem-
peries in regionibus, ijs quae a temperie necessariis,
nequalis uisitatur, extemis scilicet, insensibilibus partibus
ad eundem se modum non habentibus. Gallis enim
& Germanis, & omni Thracio, ac Scithico generi
frigida, humidaq; cutis est. Ideoq; etiam mollis, al-
ba, & pilis nuda. Omnis uero naturalis his calor in
viscera una cum sanguine confugit, ubi dum agita-
tur, & premitur & feruet, iracundi, audaces, &
principitis consiliis redditur. Ethiopibus uero &
Arabibus, omnibus denique ijs, qui ad meridi-
em incolunt, natura cutis et ambientis aestu & na-
turali calore foras acto, usta, dura, sicca, & nigra
reditur. Toto corpore naturalis quidem caloris
exiguam optinente portionem. Sed alieno, atq;
adictio incalcent. Quippe id quoque ab Aristo
tele in multis est traditum. Estque illi, si alteri ulti
attendendum, ac in singulis corporibus estiman-
dum suone & proprio, an ascitio calore incal-
ant.

ant. Quae enim putrescant, omnia adscitio calcit
 sunt calida, proprio frigent. Qui meridianam plas-
 gam incolunt adscitio calore sunt calidi, proprio
 frigidii. Iam apud nos quoque naturalis calor hie
 me est uberior, adscitius minor. Aestate contra
 adscitius maior, naturalis minor. Omnia namq;
 haec definiet opinet, qui recte temperamentum
 est cognitus. Neque enim omnino sicutis ni-
 grior apparet, iam totus homo calidior est. Sed si
 ita est, caeteris omnibus simili modo se habenti-
 bus. Siquidem si alter in sole versatus diutius est.
 Alter in umbra, illi nigrior, huic albidior cutis erit.
 Verum hoc ad totius temperamenti alterationem
 nihil facit. Ipsa namque cutis sub sole diutius habi-
 ta siccior, in umbra, humidior evadet. Non ta-
 men naturalis temperies, vel iocinoris, vel cor-
 dis, vel alterius cuiusquam visceris, statim mu-
 tabitur. Optimum igitur fuerit, sicuti prius est
 dictum, cuiusque leorum particulae tempera-
 menti notas comparasse. Verbi gratia uentri-
 culi, si is bene concoquit quod temperatus sit.
 Si non bene concoquit, intemperatus, si nidoros,
 vel sumosos edit fructus, quod igneus in eo ca-
 lor sit. Si acidos, imbecillus & infirmus. Simili
 modo, si qui bubulam, & omnia quae concoqui
 difficultia sunt: concoquunt, quod eorum calor
 ilmodicus sit. Si qui haec concoquere non ualeat, sed

Lij saxantes

saxatiles pisces, & talia concoquunt, infirmus. Vi-
deendum autem his rursum, num succi alicuius, qui
abunde confluat, culpa eiusmodi symptoma uen-
triculo accidat. Alijs enim ex capite pituita, alijs fla-
ua ex iecinore bilis, in uentriculum confluit. Rarū
tamen hoc cernit & paucissimis contingere. At cō-
pluribus a capite defluit pituita. Atq; id maxime
Romæ, ac locis périnde humidis. Ceterū & quod
raro accidit considerandū. Nihilq; pro superfluo
habendum, aut negligendum. Siquidem ipse uidi,
quibusdam perq; pituitosis hominibus, multam
tamen in uentriculo colligi flauam bilem, quam cū
ante cibum aqua uino ue epoto, euomere debuiſ-
sent, si quid ciborum priusq; uomeret, gustassent,
& hos corrumpent, & capite dolerent. Cum hos
quidam natura biliosos esse crederent. Quāquam
essent toto corpore molles, & candidi, & glabri, &
adiposi, & uenis, ac musculis parū conspicuis, prae-
terea exangues, nec tangentibus admodum calidi.
Vidi & qui bilem nuncq; uomuerunt, qui tamen &
graciles, & hirsuti, & musculosi, & nigri, & uenosí
fuerunt, affatimq; calidi, si quis tangeret, uideban-
tur. Cuiusmodi habitu Eudemus philosophus e-
rat. Sed incidit hoc loco speculatio quædam anato-
mica, id est, quæ ad corporum dissectionem per-
tinet, quam aliqui medicorum, ignorantes, ex sym-
ptomatuum dissontia, magnopere anguntur, dū
parum

parum intelligunt meatum illum; per quem i'cur
 bilis in uentriculum euomit, alijs geminum esse,
 alijs unicum, id quod in quadrupedum dissectio-
 nibus uidere licet. Ac plurimum quidem unicus is
 est, in id intestinum quod pylori, id est, exitus fun-
 di ventris, & ieiuni medium est, insertus: Gracci
 medium id γαστρὸς ἔκφυση, quasi quiddam e uentre
 enatum uocant. Vel si geminus meatus sit, in ecphy-
 sin illam maior inseritur, minor in fundum ventri-
 culi paulo supra pyloron. Inuenit, sed tamē in pau-
 cissimis, superior pars maior, inferior minor. Cæte-
 rum quibus est maior, his in uentrem quotidie nō
 exiguum bilis effunditur. Quam & euomant ante
 cibos oportet, & nisi id faciant, laedūtur. Quibus
 autem unicus est omnino meatus, his tota bilis cō-
 fluit in ieiunum. Quanam igitur ratione dignosce-
 re hos licebit: Nec enim dissecandos esse uiuos
 censeo, primum certe totius corporis temperamen-
 to, ueluti paulo supra est propositum. Deinde ijs
 quae infra excernuntur. Eudemus enim biliosa me-
 ra, perpetuo per sedē excernebat: ut pote, qui mul-
 tam collegit bilis, cuius nihil in superiore uen-
 trē peruenit. Reliquis, qui scilicet & pituitoso erant
 corporis habitu, & bilis uomebant, his haudqua-
 c̄ erat aliis biliosa. Quippe cum & minimum fla-
 uac bilis gignerent, & eius plurima portio in supe-
 riorem uentrem peruenirent. Tertiū notar genus

L iij in ipsis

in ipsis est uacuum. Nam quibus in uentre bilio-
sum excrementum gignitur, id porti uiorem pra-
fert. At quibus ex iocinore descendit, his uel plane
flauum est, uel omnino salsum pallidum. Prasterea
quibus i uetriculo bilis illa gignitur, quae porti co-
lorem imitantur, debet omnino his cibus fuisse, non
panis, non suilla caro, simile ue aliiquid: sed necessa-
rio aliiquid, quod his calidius fuit, neq; id boni suc-
ci. Quibus autem ex iocinore in uentre defluxit,
his flaua ea, pallida ue euomitur, etiā si boni impri-
mis succi fuit, quod sumpererunt. Etiam si ad sum-
mum fuit concoctum. Imo uero magis ipsis qui ad
unguem concoxerunt, flaua uomuntur. Atq; etiā
magis his qui diuerius cibo abstinuerunt. Quae ue-
ro bilis portum refert, ijs solis gignitur in uentre,
qui utiq; concoxerunt male. Quin etiam sollicitu-
do, ira, dolor, labor, exercitatio, uigilia, abstinentia,
& inedia, succi flauat bilis plus aceruāt. Propterea
quod plus eius succi in iocinore gignunt. Sunt igit
tum haec certa indicia, tum ad haec, quo ubi siccum
& igneū ventricoli calorem, cōuersio ad biliosum
sequitur, panis, & suilla, & bubula caro, commodi-
us q; sanguines pīces concoquentur. Cum si ex ieci-
nore bilis affluat, ex comestorum mutatione mul-
ta secutura sit concoctionis diuersitas. Atq; his qui
dem discernitur, quod non temperamenti, sed alte-
rius cuiusquam gratia prouenit. Ad eundem mo-
dum

dum si defluens a capite inuentrem pinguata acidus
 ructus causa est, conveniet simili ratioe hic quoq;
 a ventris proprio affectu hanc discernere. Equae ve-
 tro & capitis dolores ex propria ne eius intempe-
 sante, an propter ventris aliqua excrementa incident
 discernendi. Jam cerebrum ipsum cuius sit tempe-
 samenti, per se estimare est satius, q; ex corporis
 totius affectu. Ipsius autem per se consideratio, ex
 canicie, catarris, tussi, distillatione, & taliuze copia
 initur. Quippe quae omnia id frigidius, humidius
 q; esse doceant. Atq; his amplius si ex leui quali-
 bet occasione, in hos deuenit affectus. At caluities
 ex siccitate prouenit. Nigritu aū & frequentiu pilo-
 rū prouentus, equalis in cerebro temperamen-
 ti nota est. Ergo ad hunc modum de temperamen-
 tis ineunda nobis cōsideratio est. Quanq; scilicet
 particulā seorsim propēdentibus, nec aulis ex una
 pronunciare de omnibus. Quod utiq; nō nulli fece-
 sunt, qui resimos, hūidos, acūcos, sicos esse dixer-
 tūt. Et quibus parui sunt oculi sicos. Quibus ma-
 gni hūidos. Atq; de hoc quidē parū inter eos cō-
 uenit. Alij nanc̄ corum, qui scilicet humidis parti-
 culis oculos adnumerāt, ubi eos maiores uidet, i r̄is
 hūiditatemē peramēti pollere existimāt. Alij caloris
 uchemētia, qui i p̄ia formatiōe sursum cōserū magis
 copiosiorq; ferebat, n̄ oculos mō, uerū eū os ipsū
 et aliquos oēs meatus ampliores factos aūt, ita n̄ hūi-
 ditatis:

ditatis id, sed caloris indicia non esse. Venientia in both
ueritate absurde, uno modo, corporis omnini, quod
omnis particula occasione de toto corpore praeponi
ciare sunt ausi. Altero qd' formatricis in natura vir-
tutis, quae artifex facultas est, & particulam secundum
animi mores effingit, parum meminerunt. De hac
nanc Aristoteles dubitauit: nunquid diuinitatis
originis sit, acq; a calido, frigido, humido, & sicco,
est diversa, quo mihi minus recte facere uidentur,
qui tam temere de rebus maximis pronunciant, &
solis qualitatibus formandarum partium causam
assignant. Rationabile enim est, haec organa esse,
formatorem alii. Sed & citra tam arduas questio-
nes, inuenire licet, sicut ostendimus, humidam, sic-
cam, frigidam, calidamq; temperiem. Errant igitur
qui proprijs indicis neglectis, ad ea quae longe po-
sita sunt, & magnae questioni fuerint, acq; ad hunc
usq; diem optimis philosophorum dubitata sunt
conuertuntur. Nec enim propterea quod pueri
nasus magis sunt resimis, florentes aetate magis ad-
uncis, idcirco rationabile est resimos omnes humili-
dos censere, aduncos siccios. Sed fieri potest, ut for-
matricis uitius eiusmodi opis sit, potius qd' tem-
peramenti. Quod si temperamenti est nota, at cer-
te eius quod in naso tantum habetur, non eius qd'
in toto corpore nota fuerit. Quare siuista illud pre-
dicant, in siccis natura sequitur incois natum acu-
tum, oculi

Cuius oculis est tenuis, antipora pallida. Quod si talis
 est in effervescere sanguine corporis liquent, sanguis
 per oculum periret, inanum: huc contingit. Sed propter
 sic accidit: sepe non ita. Sed videtur licet totius corporis
 habitum, & mollem, & pinguem, & album,
 & canosum, cum tamē oculi sunt pastui, & os
 seutus. Rursus siccum, macilenum, nigrum, & hirs
 tum, ubi magnisunt oculi, & menses restringunt, pro
 stat. Igitur, siquidē de solo agitur res, ut ex ore res
 mo, humidicacem, ex eo adiunco siccitudinem coni
 ges. Nec de totius animalis temperie ex his par
 ticulis pronunciari. Pari modo oculorum, & alteri
 us cuiuslibet partis proprium temperamentum
 ex proprijs indicijs estimare est sanius. Ergo de
 totius corporis temperie non recte ab una qua
 piā particula iudicium sumitur. Cum siue humo
 ris uincens, siue caloris, siue etiam amborum, cer
 sios oculos indicium statuere opomet, utique pro
 prij ipsorum sic, non omnium totius corporis par
 tiū, temperamentū documentū erunt. Neq; enim
 si dura & macra crura sunt, omnino siccum est to
 tius corporis temperamentum. Alij namq; affatim
 emolli, & pinguis, & crassū, & prominenti uentre,
 & molles, & candidi etiam cum eiusmodi cruribus
 concurrunt. Verum si totius corporis temperies, pa
 ri ratione se habent, sicut omnino sunt, quibus ma
 cra sunt crura, humidū, quibus crassū, præterea qui
 Mbus acu

bus acutus est nafus, aut aduncus. Hic siccus, quibus
estimis humili. Ad cuncte modū de oculis, tempore
vibus, cæteris deniq; omnibus particulis, iudican-
dum. Quibus impar temperamentum est, nec om-
nium particularū idem, alienū a ratione est, ex unis
cæ particulae natura, de omnibus sententiā ferre. Pos-
to talē quippiam plurimis eorum imposuit, cū nō
de hominum modo, sed etiam aliorum animalium
eius corporis temperamento, ex indicijs, quae in eis
etiam spectant, iudicium ferre sunt ausi. Nece-
sarium si dura cutis est, necessario siccū est animās.
Sed fieri potest, ut tantum cutis sic sit affecta. Sed
nec si nigra hæc hirta ue est. Simili modo, nec si mol-
lis hæc, depilis ue est, humidum ex necessitate totū
est animal. Verum si per totum aequaliter est ad
temperatum, ratio est, ut qualis sit cutis, talis sit &
etiquarum partium unaqueque. Sin inequaliter,
non item. Quippe ostrearum totum corpus humili-
diffimum est, cutis ipsa siccissima. Est enim ijs qua
egunē testa, cuiusmodi est nobis cutis. Atq; hinc
illis Graece nomen ὄστρακον enim nominantur
omnia eiusmodi animantia, propterea quod cutis
ijs ostraco, i.e. testæ ad similes. Jam malocostrata, id est
quæ molle testa insegitur, veluti marinæ locustæ
& camari, & cancri, cutem quidem habet siccām,
etiquam uniuersam temperiem humidam. Immo
vero illud ipsum humiditatis in carne non nunquam
animalis

animalibus causa est, quod siccans, temerari pene
 tatem, natura his universam circa cutem reponit.
 Non est igitur putandum, nec quod cutis obstruis
 siccata est, illico carnē quoq; esse siccām. Nec quod
 hanc præhumida, muccolaq; est, iam cutem quoq;
 ciūmodi esse. Quippe equum est quanc; panicu-
 lam ex scipia dignosci. Ergo tu i his peccat, nū qui cō-
 mētarios de tēperamentis nobis reliquerūt, nū quod
 id omīnūt, qd' Hyppocrates rectilime admonu-
 it, spectandū esse ex quibus, in quac; mutationes sūt
 facta. Fit enī non raro, ut prælens nota prioris tēpe-
 ramēti sit, nō eius quod in corpore nūc habeat, ue-
 lut si quis annos natus sexaginta denso pilo sit, nō
 quod calidus & siccus nunc sit, sed quod ante talis
 fuerit, consistant autem ei prius geniti pili. Adeun-
 dem modum, quo herbae, quæ vere sunt natæ,
 non unquam peruerat aestate. Alijs enim spacio
 & paulatū, cōtigit a pluria illa hirutate mutari. Labē-
 tibus scilicet pre nimia siccitate pilis, alijs diutissime
 pilis permanēt utiq; qui nec i pcessu tēporis admo-
 dū siccāt, et a prio ualēte habuerūt originē. Arborū
 titu, quarū radices i terra ualēter cōprehēderūt. Ca-
 ve igit̄ si quē admodum pilosum uideas, hūc statim
 melācholicū putes. Sed si quidē floret adhuc arbas,
 pondū esse talē. Sin iā declinat, melancholicū existi-
 ma. At si senex est, nō itē. Fiunt nanc; melācholica
 tēperamenta, ex sanguinis adustiōe. Cæterūd pa-
 M ij ti inci-

et incepit, non statim est percoctus, tunc hinc
abunde, qui calidus & siccus est, celester erit. Si mo-
deretur, quae proposita sunt, meminimus. Nō
filio melancholicus. Quippe cutis dēficiat, crassio
cum excrementorum transitus remorans in tem-
peramentis, quae calida in summo sunt, comburi
escogit. Ita sit, ut tale ijs nunc sit excrementū, qd'
pilos creat, quale olim procedente tempore inua-
sis sanguinis est futurum. Tū haec igit̄ omissa priou-
oribus sunt. Tum præter haec quod ex natura ex-
crementorum, indefinite de temperamentis pro-
nuntiant. Putant enim particularum temperiem, si
mīlē ēsse cum excrementū natura. Id uero usq;
quac̄ verum non est. Sed fieri interim potest, ut
pituitosa excrements colligantur, nec tamen humi-
da sit particuli, immo frigida omnino: humida uer-
o non omnino. Quippe cum siccām quoq; ēsse li-
ceat. Quod autem eis imposuit, facile animadver-
satur. Non enim morunt quod ex cibis, nequaquam
ex ipso corpore nostro, pituita fit. Quare nihil mi-
ri est, si ubi ingestos cibos qui humidifortasse na-
tura sint, non uincit, simile ijs, ipsum quoq; excre-
mentum creat. Nō est igit̄ quod opinant̄, tanq;
corpus siccum est, inidem excrementum quoq; es-
se siccum. Et nam si quis ab initio siccior, frigidio
ex tempore fuit, is non melancholi-
cus est, sed utiq; ab exrementis pituitosus. Quod

flex

si ex habitu mutatione, frigidus, siccusq; est reddi-
 tur, necessario hic talis iam etiam melancholicus est
 verbi gratia. Si quis ante calidus & siccus, ex langui-
 tate utendo plurimā generauit atram bilē. Est enim
 tū praeterquam quod siccus est & frigidus, proti-
 plus etiam melancholicus. Si a principio frigidus
 & siccus fuit, Habitū quidē corporis eius albus,
 mollis, depilis, uenis, articuliscq; parum expressis,
 gracilis, & tangentī frigidus, animus uero minime
 audax, & timens, & tristis, non tamen excrementa
 huic melancholica sunt. In his igitur omnibus p̄cē-
 cant pleriq; medicorum ex eo quod proprias no-
 tas respūunt, atq; ad ea que non perpetuo, sed fre-
 quenter accidunt, conuertuntur. Eiusdem citroris
 occasione, & quod excalfacit, id etiam siccare omni-
 ro purat. Hoc enim ueluti coronide summacq; uni-
 uersi sermonis addiro, secundum iam librum finire
 statui. Quippe phlegmone obfessas partes calida
 perfundentes aqua, atq; ita uacuari ab ijs humore
 cernentes, clare indicant arbitrantur, siccitatē om-
 nino calori succedere. Nec id modo ubi cum siccii-
 tate is, uerum etiam ubi cum humore est coniun-
 ctus. Cæterum non est idē uel uacuasse ab aliquo
 humorem, qui locis quibusdam sit dispersus, uel p-
 riā particulae alicuius temperiem sicciorē reddi-
 disse. Si quidem īequalis quaedam in his, quaē phle-
 gmone laborant partibus, intemperies est, similari-

M iij bus

bus scilicet corporibus a proprio temperamento
nondum amotis, sed assidue adhuc in mutatione
atq; alteratione ueritas, omnibus nimirum inter-
positis inter eas spaciolis, fluxione referuntur. Quaecū
cq; igitur calida humidacq; natura sunt, cum sic affec-
tis admouentur, ipsa quidem superuacanea qua
media similarium spacia occuparunt, euocant. Cor-
pora tamen ipsa tantum abest, ut siccet, ut etiam il-
lis humorē adiijciant. Ac ipsa quidem ueritas ita
se habet. Demonstratio tamen euidentis dictis re-
quiritur. Verum eam cum & longiorem existi-
mem, cū ut huic libro inseratur, & auditorem defi-
deret, qui medicamentorum facultatis sit non igna-
rus, in præsens differo. Ceterum ubi in tertio li-
bro de omni temperamentorum genere tractauem-
eo, ac de ijs, quæ potestate calida, frigida, humida,
siccacq; sunt omnem methodum indicauero, mox
integrum libellum scribere de inequali intemperie
decreui. Quippe si absoluetur a nobis

Χαροπλαισία ρύ Νίτη
Βιβλίον τρεις Αρρενών
τρεις τὸν Διωνυσίον διδόνειν
ταῦτα διηγεῖται. Εκράχθη τοι γένεται
λεῖτος εν τῷ πυρού οὐ βιβλίον.
Χαροπλαισία ρύ η παραδεινή τρεις τὸν ευρετόν
οὐδὲ διωνυσίον λεῖτον τοι φέναται θερμαντικόν οὐδὲ
οὐδὲ τὸν διηγεῖται. Galeni de temperamentis, Thoma Linacre
ἀπρότον συμβολή. Anglo interprete, Libri secundi, finis.
μέρος οὗτος καρδιῶν τῶν οὐρανού, αντεστρέψαντο τοῦτο τὸ οὐρανόν
καὶ μάλιστα οἱ Γερμανοί. οὐδὲ τὰ Διάκτυα τοῦ οὐρανού, ταῦτα τὰ καθαίροντα,
ταῦτα οὐδὲ τὰ βιντούρα, ταῦτα τὰ καρδιῶν οὐρανού οὐδὲ τὰ διάκτυα τοῦ οὐρανού,
ταῦτα ποιεῖσθαι μάλιστα, οὐδὲ οὐδὲ τὰ αὐτοῖς οὐδὲ τοῖς οὐρανοῖς καλούσ-
ται οὐδὲ τοῖς οὐρανοῖς οὐδὲ τοῖς οὐρανοῖς. Δια τοι ταῦτα διαφορώς
εἰναι τοι ταῦτα τοῦ διωνυσίου διωνυσίου τοῦ οὐρανού, τοῦ οὐρανού
τοῦ οὐρανού τοῦ διωνυσίου τοῦ οὐρανού.

48

GALENI DE TEMPERAMENTO
etis, Thoma Linacro Anglo interprete
Liber tertius.

C quod energia, siue actu calidorum, frigidorum, humidorum, & siccorum unūquodq; tale es se dicat, uel qd̄ sumā habet eius modi qualitatē, uel qd̄ uincit in eo id genus qualitatum aliqua, uel quod ad cognati generis mediocre aliquid, uel ad unumquodlibet a nobis sit collatum, prius est traditum. Monstratum præterea est quemadmodum ea quis agnoscere exerceat possit. Reliquum est, ut de ijs, quæ talia potestate sunt differamus, si tamen prius explicuerimus, quid ipso potestatis nomine significetur. Est autem breuis eius & facillima, & clara explicatio. Quippe quod quale dicitur, tale nondum est, sed potest esse, id hoc esse potestate dicimus. Homīē uerbi gratia, qui mō natus fuit, rōnalē, & auē uolatilē, & canē uenatīū, & equū celerē. Scilicet qd̄ eorū unū quodq; futurū omnino est, si nihil id extrinsecus impediat, hoc ceu iā id sit, appellātes. Vñ arbitros hanc esse potestate, nō actū dicimus, perfectū nāq; est, ac iā præsens, ipsa energia, siue quod actu est. Quod uero potestate est, imperfecium, & adhuc futurum, atque ut siat quidem id quod dicitur, ueluti habis

huius habile, non tamen nullus sit nisi est. Signidem
nec infans rationalis iam est, sed talis futurus. Nec
qui modo aedius est canis, utratorum, qui scilicet ad-
huc non uideat, sed quod uenari queat si ad iustum
perueniat incrementum, sic nominatur. Ac maxime
me quidem proprie sola ea potestate esse dicimus,
in quibus natura ipsa suopote impetu ad absolu-
tionem uenit: Vt igitur si nihil ei extrinsecus impedimen-
to sit. Praeterea quaecumque sientium (ut sic dicam)
continentes materie sunt. Nec refutem continentes,
an conuertentes, an proprias dicas. Quippe cum
ex omnibus iudicetur, quod propinquum est, quod
quod nec alia intercedente mutatione sic dicitur, verbi
gratia cum sanguinem potestate carnem appellas,
quoniam minimam mutationem ad carnis genera-
tionem requirat. At non qui in uentriculo habetur
concoctus cibus, continens carnis materia est. Sed
prius sit sanguis oportet, longius etiam absunt, ma-
zia & panis. Quippe quae ut caro siant, certas sui
mutationes requirant. Ceterum haec quoque omni-
nia, potestate caro dicuntur. Etiam ante haec ignis,
aer, aqua, & terra. Etiam horum ipsorum commu-
nis materia. Atque haec quidem omnia magis, mi-
nusue abusive loquentibus nobis dicuntur. Primum
autem modus eorum, quae potestate esse aliquid di-
cuntur, maxime est propria. Proximus huic est eo-
rum, quae sunt propinqua materia, uoluti si sumptu-
dam ex-

+91

dam exhalationemflammam esse, aut halitum acrē potestate r^{ed}dūcere
dixeris. Dicitur potestate esse, & quod ei quod ex
accidenti dicitur, est ex aduerso positum, ut si caro
si quis iuuenis in frigida lavationem, corpus eius
ex accidenti, non ex propria potestate calefacere di-
cat. Ergo tot modis etiam potestate calida, frigida,
humida, & sicca dicentur. Dubitabitur quoq; non
absurde, cur Castoreum, uel Euphorbium, uel Py-
rethrum, uel Struthion, uel Nitrum, uel Misy, cali-
da esse dicamus. Rursus lactucam, uel cicutam, uel
mandragoram, uel salamandram, uel papaver, fri-
gida. Vtrum ne sub prædictis iam modis compre-
hendantur, an alia quapiam ratione dicantur, quæ
dicta non dum sit. Bitumen nanc resina, & sauuū
& oleum, & pix, calida potestate sunt, quod utiq; ^{est}
energia calida celerrime siant. Et enim celestime in-
flammantur. Præterea cum corporibus nostris ad-
mouent, ea manifeste calefaciunt. At Calcitis, Mi-
sy, Synapi, Nitrum, Acoron, Meon, Costus, &
Pyrethrum cum nobis sunt admota, calida uiden-
tur. Alia magis, alia minus. Non tamē sunt idonea,
quæ in flamnam uertantur. An igitur scipios fal-
lunt, qui id solum estimant. Nunquid aliqua nō fa-
cile in flamnam transmutentur, quos utiq; nō sic:
Sed anno uertantur in prunam estimare oportet.
Cum sit pruna ignis non minus, c^{ap} flamma.
Hoc tamen discrimine, quod acre, uel acereo quoq;

N am in

i. prompte

am in igne mutato flama, tcm, uel tercire aliquam
accensia, sic pruna. Atq; haec tenus quidē cōsentire se
cū sermo omnino uideat. Si quidē uidentur medica-
menta ea, quae ubi ignē attigerit, accēdunt, nos quo-
cū exalfacere, nū si quod ppter trassitiē intra cor-
pus nō facile assūmuntur. Differetur enī de ijs latius
in libris de medicamentorū uiribus. Quācūq; tñ
medicamenta nostrum corpus exalfacere uident,
ea prompte uerunt in ignē. At quō igitur īquāt
tangentibus nō sentiunt calida, hoc haec scio cur di-
cam. Nam si energia iamq; calidū, esse prædictoriū
quidq; diceremus, plecto mirari licet, quomodo
tangētibus nō appareant calida. Nunc quod pos-
sunt facile calida esse, idcirco ea potestate talia uoca-
mus. Itaq; nihil miri, si eos, qui se tāgūr nō dū calefa-
ciant. Vcluti enim nec ignis ipse auget, priusq; ui-
cta ab eo ligna sunt mutata, quod aliquo temporis
spatio oīo sit. Ita nec ardor autē calor a medicamen-
tis, nisi illa prius ab ipso sunt mutata. Quippe alio
genere calefit, is qui ab igne uel sole ītēpescit. Alio
is qui a prædictorū quouis smedicamentorū, illa nā
cq; actu sunt calida, medicamenta nequaq;. Itaq; nec
calefacere nos ualent priusq; actu talia fiāt. At qd'
actu talia sunt, id anobis accipiunt, ueluti siccī cala-
mī ab igne. Ita uero & ligna ex sua quidē natu-
ra frigida sunt umbras. Sed quae sicciora sunt, &
gracilia, ea facile mutantur in ignem. Quā humi-
diora

*Ueraphorum
veneris,*

ditora sunt & crassa, spacio egent maiore. Nihil igitur
 miri est, si medicamenta quoque primum quis-
 dem in parua & tenuia frangi postulant, secundo
 loco, ut tempore aliquo tametsi minimo, corpori
 nostro quo calida fiant sint adiuncta. Tu uero
 siccata nec comminuta, nec prius calefacta, calida
 tamen fieri censes, quid significet, quod potesta-
 te calidum dicimus, parum mihi meminisse uia-
 deris. Sic enim ea exploras, tanquam energetia
 sint calida. Sed nec illud mirum, si quo recalfaci-
 ant, calefieri ipsa prius postulent. Cum idem sic
 ri cernatur, & in lignorum exemplo. Quippe
 hanc uaneſcentem, morientemque flammam tum
 seruant, tum uero augent dum ab hac, ipsa, prius
 calefiunt. Non est igitur alienum, calorem, qui
 in animalibus habetur, eiusmodi medicamen-
 sis quasi alimenio quodam tibi quemadmodum
 ignis ligno. Quippe id ita quoque fieri cerni-
 mus. Si uero perfrigerato corpori eorum quod-
 uis quantumvis diligenter comminutum insper-
 gas, prorsus non calefit. Proinde quae refrigeratæ
 partes sunt, eas eiusmodi medicamentis plurimū
 perfricamus, una calorem perfricando excitantes,
 una rānum, quod prius frigore fuit desum, redden-
 tes. Quo scilicet tū introrsus pharmacū penetreret,
 tum naturali animantis calori coniunctum muta-
 tur, ac calefiat. Quippe cuius si particula quaepiam

N iij uclini-

uel minima, calorem in erga concipiat, hunc deinde
de in totum propter continuatatem porrigit, perinde
de ac si ex parua scintilla tecum summo tenus accen-
das. Si quidem hanc uniuersam facile depascitur, ni
hi lo amplius scintillam requiriens. Ac quidquid
quidem potestate calidum est, huic nondum in na-
tura sua calidum frigido praepollit, sed in propria
quo est, ut praeponatur, adeo ut breuem operi quo
vincat extrinsecus requirat. Hanc illi modo frictio
abunde praestare potest, modo uel ignis, uel cor-
poris alicuius natura calidi contactus. Non est igit
sur tam arduum rationem reddere, quid causae sic,
cur alia protinus ut corpus nostrum contigeret, re-
calfacere id possint. Alia post longius id efficere
spacium. Quippe ex ijs, que igni appropinquant.
Alia statim accenduntur, ueluti elychnium, & te-
nuis seta, & pta, & siccus calamus. Alia nisi diutius
sunt admota, non uincuntur, sicut uiride lignum.
Illiud potius definiamus, cuius usque demonstratio-
cum de naturalibus poteris agemus, tradetur. Ex
hypothesi nunc quoque propositorum causa, eo un-
temur, quatuor nimirum dientes totius corporis
proprias facultates esse. Unam idoneorum tractri-
cem, siceram eorum omnium retenericem, tertiam
alteranticem, & quartam que alieni sit segregari,
easdemque facultates effectus esse totius in quoque
corpo substancialiter. Quam etiam constare ex cali-
oribus esse, taliter ut quoniam res patet, facilius
est, si

51

do, frigido, hido, & siccо dicitur seminis dicimus.
Vbi igitur hinc uniusque libet earum, quas in se ha-
bet qualitatum, corpus quod sibi admovetur, de-
mutat, nec ipsam hoc calu tota sua substantia existi-
mandum est agere, nec quod ab ipsa mutatur pos-
se ei assimilari. Quare ne unius mutet, quod in mu-
tatione est, id quod se mutavit. At si illi mutet, id est
tota sua substantia operetur, unicum sibi assimila-
bit id quod mutatur, tum ab eo nutritur. Neque
enim aliud nutritio est, quam ad similitudinem perfecta.
Quoniam autem hoc definitum est, inde rursus in-
cipiendum. Omne animal convenienter sibi nutri-
alimento: convenientis autem cuius alimentum est,
quicquid assimilari corpori quod nutritur, potest.
Oportet igitur toti nutrientis substantiae, cum to-
ta nutritio natura communio aliqua, similitudoque
sit: prorsus hic quoque non parvo excessus, defe-
ctusque subsistente in ipsis discrimine, cum alia ma-
gis conscientia, similiusque sit, alia minus. Proinde
etiam alia conficiendi opere valentiore, ac diu-
sumlorem, alia minore, ac breuiore egit: animal caro
minore, suilla maiore, bubula etiam hac maiore. Vintū ^{divis}
venero ut assimiletur, opus desiderat minimū. Quo
sit, ut tum nutritur, tum roboret certissime. Porro id
quoque in concoquendi instrumentis, ventriculo,
stomachore, & uenis, prorsus aliquādiu traxerit opor-
tet. Quibus scilicet preparatum, nutritre corpus i-

N. iii queat.

*multimera
medicamenta*

*medicamenta / a / utrum
A / A / i / s / p / o / v / e / r / i / o / n / a /*

quent. Ante uero ē in his sit dominatum fieri non potest, ut animalis corpori similitudinem. Ne si per totū diem, ac noctem ex tunc secus super corpus sit impositum. Multoq; minus panis, uel beta, uel minza, foris impossita nutrit. At que quidam adsumulauit, omnia medicamenta uocantur. Et aliqua omnia medicamenta, est porro & horum natura duplex. Quippe uel cuiusmodi sunt adsumpta, eiusmodi etiam permanentia, uincit, corporisq; mutat, adecum modum, quo id cibos, ac hanc protinus uenenoſa, cum natura animalis corrupticia medicamenta sunt, uel mutationis initium ab animalia corpore consecuta, deinceps iam putrefuit, ac consumptur, deinde corpus quoq; una corrumpit, ac putrefaciunt. Sunt autem haec quoq; noxia uenena. Est his etiam amplius tertia medicamentorum species, oerum nimirum, quae corpus recalfant, ciuit quidem, mali tamē nihil adferunt. Est & quarta cornū species, quae & agunt & patiuntur aliquid, sed spatio uincuntur, planeq; adsumulantur. Accidit porro his, ut tam medicamenta sint, ēq; nutrimenta. Nihil autē miri est, si exiguum cōsecuta momētum, aliquā maximā a priore natura mutationē habet. Censuntur enim eiusmodi multa in his, quae extra nos sunt. Siquidē in ea Mysia, quae est Alix pars, dormus hac aliquando ratione conflagravit. Erat profectū columbinum sterctus, cui iam pumī & excalfacto,

etio, ac tia porem edenti, & tangitibus admodum
 calido, in propinquo fenestra fuerat, ita ut iam con-
 tinget eius ligna, quae large nuper illis resina fue-
 rant. Media igitur aestate, cum sol plurimus incidis-
 sit, accedit tū resina, nū ligna. Hinc aut & forces que-
 da aliae, quae prope fuerant, & fenestra nuper et eiā
 resina illa, facile igne conceperat, atq; ad tecū usq;
 summiserat. Vbi aut excepta semel a tecto est flam-
 ma, celeriter in totam domum est grassata. Hoc ar-
 bitor modo aiunt & Archimedem hostium trite-
 mes uentibus speculis incendiisse. Ponto succendi-
 tur his prompte lana, stupa, chrysmū, cerula. Quic
 quid deniq; similiter his siccum, rarumq; est. Flam-
 mā edunt, & lapides attriti, atq; hoc magis, si quis
 sulphure illos illuerit. Eiusmodi erat medicamentū
 Medeae. Quippe quod quibus est illū, oīa ubi in
 id incidit calor accedit. Cōstat id ex sulphure, & Medeae medicamentū
 humido bitumine. Iam illud ceu' rē mirandā quidā
 ostentauit. Extinxit lucernā, ac sursum muto admo-
 gens, accedit. Alter lapidi eā admovit. Fuerat aut
 tū muros, tū lapis sulphure cōtauti. Quod ubi de-
 prehensum est, desigū mirū uideri, quod ostentaba-
 tur. Ergo omnia id genus medicamia, perfecte, atq;
 ad consummationē calida adhuc nō sunt, aptissima-
 tamen ut calida fiant. Atq; idcirco potestate cali-
 da dicuntur. Ac de ijs quidem nulla est dubitatio.
 Sed nec cur uinū bibiū ualenter corpus calefaciat,
zela A' p' d' p' ap'
Monstratur twiñ hucus ou he'
p'ous. rum bno -
tu' noy ral'panet.

Monstratum enim supra paulo est, id non unius
calidum medicamentum. Immo ut conuenienter nu-
tri nectum cultus aucte animal. Tempore enim ignis ido-
necum alimentum, igne ipsum auget, ita quicquid
corporum natura calidorum proprium & natura-
le est nutrimentum, id ea semper non solum robo-
rabit, sed etiam insitum eorum calorem augabit. As-
eq id quidem omnis nutrimenti communis effe-
ctus est. Vino prater cetera proprium, ac suu est
mutatiois celeritas. Ita uicq, ut sedax, elyx. nij. simp-
pe, picis. Jam uero ab ignis exemplo non digessi:
admonemus rursum de lignis uiridibus, quae ipsa
quoq; ignis nutrimentum sunt. Ceterum non ita-
tim, aut continuo, eoq; saepenumero igni iniccta,
non solum flamnam quasi sopium, sed etiam si im-
becilla est & parua, corrumpendae quoq; ciuius pe-
niculum afferunt. Sic profectio & in animalibus ci-
bi, qui uni proflus adsimilantur, & corpus nutriant
spatio egerit, hi frigus uiueri, potius quam calo-
rem afftere in praecincti uidentur. Ceterum calefa-
tio non a uiris prout in aliis hi quoq; spatio, non securus, ac reliqui cibi, si se-
cundum hunc ut corpus nutriant, sint consecuti. Omne enim
nutrimentum, quatenus nutrimentum est, anima-
lis calorem auget. At si devoretur quidem ut nutri-
mentum, nec tamen supereretur, id erit quod Hypo-
ocrates dixit, nomine quidem nutrimentum, re-
stuentem minime. Quippe cum safaniam nutrimen-
tum dica-

sum dicatur; sicut ipse dicitur h[ab]it[us] uterbius. Nutrimentum
 quoniam est, & quod nutrit, & quod ueluti nutrimentum
 nunc est, & quod futurum nutrimentum est, quod
 utiq[ue] iam nutrit, & corpori adiungitur, nec amplius
 ut futurum est, id propriæ nutrimentum nominatur.
 Idem uero & corpus q[uod] nutrit, exalfacit, q[uod]
 reliquorum nutritum facit: Quod scilicet propriæ
 nutrimenta non sunt. Sed alterum eorum ueluti nu-
 trimentum, alterum tale futurum. Proinde nec uis-
 num ipsum semper animal calefacit, atque, ut nec
 oleum flammam accendit, tametsi aptissimum est
 ignis nutrimentum. Immo si imbecille & exiguae flam-
 ma, consertim multum oleum infundas, suffoca-
 bis eā, prorsusq[ue] extingues, potiusq[ue] augebis. Sic
 igitur & uinum, ubi plus bibitur, q[uod] ut uinci possit,
 tantum abeat, ut animal calefaciat, ut etiam frigidio-
 tra uinia gignat. Quippe apoplexiæ, & paraplegiaæ,
 & quæ Græce caros, & comata vocamus, & her-
 uorum resolutio, & comitiales conuulsiones, & te-
 tani, inmodicum uini potum comitantur. Quorū
 unumquodq[ue] frigidum est uīnū, generatum enim
 quæcunq[ue] assumpta in corpus, ut nutrimentum ca-
 lefaciunt, haec interim frigescere deprehendas.
 Eque scilicet, ut flammam ab eadem materia, non
 augeri modo, uerū etiam aliquando extingui. Atq[ue]
 haec quidem omnia, tum ijs, quæ de elemētis, iū ijs
 quæ de temperamentis sunt prodiit consentiunt.

O illud fors-

Dubitate

Solutio

Nudatio / / / / /

/ Narpius

/ Reg' / modicatrum

Illud fortasse dissimile videtur, quod ex his, quas
ut nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita,
hac erodiit, atque exulcerat. Sicut sinapi, miria, allia,
cepe. Verum hoc quoque cum positis a principio hypo-
thesibus concordat. Etenim propriea, quae tum in
uentre concocta, tum in uenis in sanguinem uerfa mu-
tantur, alteranturque, præterea quod uno loco non perma-
net: sed in multas partes diuisa, unde quaque feruntur;
adde & quod non solum multis succis miscentur, sed etiam
cibis, cum quibus sumuntur, adhuc quod celeriter eo-
rum & concoctio, & partium separatio perficiuntur, ita ut
quod convenienter in eis est ad similem, quod superua-
canum & acre, per alium urinas, & sudorem exer-
nat: proper haec in eis, omnia quod foris impositum exul-
cerat, id comedere non exulcerat. Quamvis si uel unum
quodlibet horum accederet, satis esset ad ea quae
foris sunt integra seruanda, uerbi causa mutatio
ipsa. Si nanque non maneat sinapi, quale extrinse-
cus fuit, cum est adsumptum, manifestum est;
nec uim eius manere censendum. Quod si nam di-
rimuntur eius partes, tum purgantur, multo utique
magis sic censendum. Nam satis erat quod nec co-
dem loci manet. Cum nec circa cutem aliquid effi-
cere posse videatur, nisi diutius immoretur. Sed
nec mixtio ipsa cum multis cibis parum momenti
habet. Si enim id circa aliud cibum solu affirmas,
facile intelliges quantum molestiae, & roboris
uentri.

ventriculo sit afflaturum. Quin etiam, si plurimo
 dulci admixtum succo, cuti id imponas, quam
 nihil adferat incommodi. Cum igitur praedicto-
 rum unumquodlibet per se, satis prohibere pos-
 sit, quo minus sinapi, quod foris facit, idem fa-
 cere intus possit, multo arbitror magis, ubi inul-
 ta simul coierint. Nam & coquendo akeratur,
 & expurgatur, & cum multis alijs miscetur, &
 uarie distribuitur, & in omnem partem fertur,
 nec in ulla moratur. Quod autem si acrimonie
 suam seruaret, interna quoque omnino exul-
 ceraret, ex ijs, quae sponte accidunt ulceribus,
 intelligas. Gignitur enim non raro alijs ex uitiolo
 cibo, alijs ex quaquam in ipso corpore corruptio-
 ne, & putredine, uitiosus succus, quam cacochy-
 mia vocant. Iis aliquando interiorum quoque
 aliquid exulceratur. Magna tamen ex parte, cu-
 sis quoniam in hanc excrementa que in habitum
 corporis colliguntur, natura expellit, multis & af-
 fiduis ulceribus afficitur. Quippe cancri pha-
 gedene, herpetes erodentes, carbunculi, & qui
 chyromnia, & Telephia vocantur, milleque aliæ
 ulcerum generationes, ab eiusmodi cacochymia
 nascuntur. Neque igitur talium quicquid est dubitan-
 dum. Sed nec cur medicamentorum nonnulla, cū
 nihil nos extirpus offendunt, intro assumpta mag-
 niter

O ij num afferant

*s. Aug. de laud. et
suo h. b. m.*

nam afferant malum. Aliqua roribus intro assump-
pta, nonnunq; ledant, nonnunq; conferant. Aliqua
non solum intro assumpta, sed etiam ex irinsecus ap-
plicata offendant. Quippe ut semel dicam, nihil fo-
ris, intusq; parem agendi facultatem habet. Neque
enim aut vispere uenenum, aut rabidi canis spuma,
aut aspidis virus, quae tamen si ex irinsecus corpori
occurrant, offendere creduntur, parem uim habet,
uel soli cuti applicata, uel intro assumpta. Sed nec il-
lud est mirandum, si exterorum medicamentorum
uis, ad profundum non peruenit. Nec enim ne-
cesser est, ut omnia parem habeant uim. Quod si ex
ijs, quae intro sumuntur non pauca, certo tempore,
& certa quantitate, & in mixtura, cum ceteris acce-
pta, conferunt. Intempestive autem & largius, nec
cum alijs admixta laedunt, ne id quidem dubitatio
nem ullam disputationi pariat. Siquidem id tum ci-
bis, tum igni, tum uero omnibus, ut sic dicam quae
corpori occurunt, accidere solet. Nam & medios
cri nobis flamma nonnunq; opus est, easq; usi, plu-
rimum ex ea iuuamur. Cum tamen immoda fia-
manos urat. Ad eundem modum & frigide porio
quae mediocris est, confert que immoda est, ma-
ximam afferit lesionem. Quid igitur miri est, esse me-
dicamen aliquod, adeo calidū potestate, ut si multo
tum eius sumatur, ac in uacuum corpus inferatur;
erodat prorsus, uratq;. Si exiguum sit, & cum ijs,
que ue-

que uichenientiam eius remittant, cōuincitum, nō
 modo nihil incomodi afferre, uerum etiam calefa-
 ciendo iuuare. Lactimam enim, uel Cyrenaicā, uel
 medicam, uel particham ipsam quidem per se, citra
 incomodum sumere non est. At si omnino exigua,
 uel cum alijs intemperie congruente sic sumpta, ma-
 gnopere conducit. Atq; adhuc quidem modum,
 quæcunq; corpus excalfaciūt, ubi mutationis prin-
 cipium in ipso sicut dictum prius est accepere, re-
 calfacere illud sunt apta. Quac uero refrigerant, uel
 ti papaueris succus, haec a nostro corpore, ne uel
 paulum quidem demutātur, sed ipsum statim uin-
 cunt, ac mutāt, etiam si calefacta prius dederis. Est
 enim eorum natura frigida, quemadmodum aqua.
 Quare illud recte Aristoteli, sicut alia multa, dictū
 est. Calidorum, frigidorum, sicciorum, & humido-
 rum corporum, quædam esse talia per se, quædam
 ex accidenti. Sicut aqua per se quidem frigida est,
 ex accidenti uero aliquando calida: uerum acquifiti
 tius eius calor breui perit, naturalis frigiditas ma-
 nitet. Tanc igitur calida aqua flammæ iniecta, eam
 extinguit. Sic meconium si id quantumuis calefas-
 citum dederis, & calorem animalis perfrigerabis,
 & necis periculum afferes. Omnia igitur id genus
 medicamenta, si exigue sint data, & una cum ijs, quæ
 uehementiam frigoris eorum castigare uakant, nō
 nonnuq; uifum aliquem corporibus nostris pra-

O iii stant,

stant, quemadmodum in opere de medicamentis
dicetur. Siquidem medicamen id quod Cantharis
das recipit, hydricis prodest. Tametsi cantharis
ipsa, uelut in omnino exulcerat. Verum ubi per ea,
quae admiscetur castigata est, ac corpori, quod plu-
timo humore grauatur, tum offertur, illum per uri-
nas expellit. Maxime igitur est amēdendū in omni-
bus, quae potestate calida, frigida uel dicuntur, sint ne
ex natura eorum, quae nutrit corpus possunt, an
eiusmodi, quae exiguum alterationis momenū na-
cta, dcinde secundum propriā naturā alterata, cor-
pus ipsum aliquo modo afficiunt. Tertio loco an
nullo pacto ab eo quicq; alterat. Si nāc; ex nutrien-
tiū sunt genere, siquidē uincant, calefaciūt. Si nō ui-
canū, refrigerāt. Sin ex ijs sunt quae exiguum quippe
alterat, olo calefaciūt. Si uero ex ijs, quae cunctio nō
alterant, maxime refrigerant. Attendere autē, ut di-
ctū est q; maxime oportet, ac discernere, quae per
se sunt, ab ijs, quae per accidens, nō in calidis & fri-
gidis modo, sed nihilo etiam fetius in siccis & hu-
midis. Quippe aliqua talium, cum siccā substantiam
sunt sortita, ubi largo calore sunt liquata, humidus
phantasiā præbent, uelut ias, & ferrum. Quae
dam per se humida, ubi in sincero frigore sunt mo-
rata, apparent sicca sicut glacies. Minime igitur de
ijs omnibus faciendum absoluto, & sine uilla excessu
puione iudicium est, sicut in superioribus monui-
mus. Sed

eris. Sed cum eo, ut quemadmodum esse in calore,
 frigoreque habeant, considerentur. Si quidem
 si exiguo praedita calore, nihilominus humida cer-
 tuntur, talia esse ex propria natura sunt censenda;
 tametsi cum copioso calore sunt sicca. Quae uero uel
 sub feruenti calore fluunt, uel sub puro rigore sunt
 concreta, ne horum quidem altera per se humida;
 altera per se sicca sunt existimanda. Ergo tu adhunc
 modum distinguere conveniet, quae per se sunt, ab
 iis, quae per accidens, tu ad haec ipsa spectantibus;
 eorum quae potestate calida, frigida, humida, sica
 ca uerunt, iudicium faciendum. Non enim ad id
 quod secundum accidens est, respiciens; sed ad
 id, quod secundum se est, id quod potestate est,
 iudicari debet. Porro communis in omnibus, una-
 q; iudicandi ratio est, alterationis celeritas. At cum
 calidum, frigidum, humidum, & siccum dicantur,
 quod scilicet alia per id, quod exuperat,
 alia quod eam qualitatem a qua sunt denominata,
 summa habeant, in utrumq; horum prompte uer-
 tur, de quo agitur iudicium, tale potestate fua-
 rit. Oleum nanque calidum potestate est, nimirum
 quod flamma facile fiat. Eodem modo resina, bitu-
 men, &c pix. Vinum autem, quod facile fiat san-
 guis. Parim modo uel, & caro, &c lac. Atque haec
 quidem totis ipsis alteratis substantijs, nu-
 trimenta se alterantur sunt. Quae uero unaquilibet
 qualitate,

ut per partem
 eiusdem.

qualitate, alterius ac mutatus; ea medicamenta
tantum sunt. Medicamenta itidem sunt, & quae dul-
la substantia sive mutua parte, sed tota seruata in a-
gra, corpus ipsum afficiunt. Ceterum grauius &
naturae animalis corruptientia. Unde & totum eo
sum genus delectio & pestilens dici reor. Quippe
pe hanc non minus genere deleteria sunt dicenda,
quod ubi plene minima exhibentur, nullam inferunt
sensibilem noxiam. Sic namque neque ignis ipse calidus
sit, neque nix frigida. Nam horum quoque si quid pro-
fus exiguum est, nullum evideat in corporibus no-
stris excitare affectionem. Quippe certissima umius scin-
cille pars, est quidem omnino genere ignis. Cato
cum adeo nos non urat exsuffiatue, ut corpori in-
cidens, ne sensum quidem ullum sui exciteret. Ad eum
dem modum frigidæ asperginis certissima portio
modo nihil offendat, aut refrigeret, sed nec sen-
sum sui ullum præbeat. Nequaquam igitur sic iudican-
da deleteria sunt. Immo totius naturæ suæ contraria-
tate. Porro iudicabili contrarictas, ex ea quæ media
intercedit mutatione. In elementis uerbi gratia, ne-
que aqua mortali potest in igne, neque ignis in aqua;
sed ambo in aere, is uero iutracq. At illa in alterutrum
nullo modo. Ergo continens, & sine medio est aquæ
mutatio in aere, nemque ignis. Non continens, ignis
& aquæ in alterutrum: haec igitur inter se contraria
pugnantiacq. sunt. Non dissimilacione papaveris
succus,

ris succus, hominis corpori prossimus est contrarius
 ut quod in id quicquid agere ne una quicquam qualitas
 se possit, multo minus tota sua substantia possit. At
 quod unum quidem de deteriori genus eiusmodi est,
 siccum est eorum, quae ex noltro calore momen-
 tum aliquod mutationis accipiunt, at deinde in mul-
 tifariis alteratiōes uertuntur, quibus consumptā na-
 turam nostram accidit. Eiusmodi enim omnia dele-
 teria genere sunt, etiam si propter exiguitatem nō
 nunc nihil quod sentiantur efficiant. Ac quae corpo-
 ris naturam rodunt putrefaciunt, & liquant, meri-
 to potestate calida nominantur. Contra quae refri-
 gerant, & sensum auferunt, torporemq; notabilem
 affrunt, frigida. Et priora quidem nihil non ratio-
 ni consonum, nec ipsa pari, nec in corporibus no-
 stris efficere uidentur. Siquidem calido corpori ap-
 plicata, & mutationis momentū aliquod hinc ade-
 pta, partim eorum ad summam caliditatem, partim
 proueniunt ad putredinem. Iure igitur pro affectu
 quae ipsa consecuta sunt, etiam corpus animalis af-
 ficiunt. At quae corpus tametsi ipsa calida sunt, ap-
 plicata, tamen refrigerant, non paruam dubitationē
 afficiunt, utrius potius naturae sunt. Nam si energia
 semel calida sunt reddita, cur animal nō calefaciunt?
 Sin nondum sunt calefacta, quomodo apparent ca-
 lida. Solvetur dubitatio si distinguatur, quod per
 le frigidum est, abeo quod est ex accidenti. Haec uti
 Aristoteles

Aristotelles docuit. Perit nanc̄ celeriter eorū, quae
ex accidenti sunt calida, acquisitiōius affectus. Ita ut
in priorem naturā suā statū facile revertantur. Por
to in applicandis ijs nobis, quae natura quidē sunt
frigida, sed per accidens calida, duo haec contingē
re est necesse, ut & acquisitiōius eorum calor pere
at, & propria eorum temperies, a nostra nihil im
mutata, frigida persistet. Et quid miri si papaveris
succus, mandragora, uel cicuta, uel similiū aliquid,
quod exhibeantur calcfacta, paulo post evadunt
frigida. Cum idem patiantur, ptisana, & lac, & far,
& panis. Vbi in imbecillum uentre demissa, ab
eo non superantur. Euomuntur enim nō raro abū
de frigida. Ex quod ijs maius est, quodq; Hyppos
crates notauit, pituita ipsa quamuis iam succus sit,
arcq; ex cibis in uentre iam concoctis nata, nūl omni
nus frigida tangentibus sensitur, necq; id modo dū
in uentre consistit, sed postq; a uenis ipsis, purgan
tis, cuiuspiam medicamentū uici, est detracta. Tamē
si enim q; tenacissima est, ac per uīm dilucinur, anta
men ne ipsa quidē tractus violentia calcfieri po
test. Quid igitur miri, si etiā papaveris succus, qd
naturā nostra tam conoranum medicamentū est,
q; odore refrigeret, etiā si calcfactus sit exhibitus:
refrigeret autem una secum & corpus? Quippe
acquisitiōius calorē nō seruat, propterea quod naturā
frigidus est. At quia cius substantia a nobis nō
alterat.

alterat. Immo potius nos alterat, & mutat, idcirco
 nec a nobis quicq; recipit caloris, & pro sua natu-
 ra nos afficit. Itacy cum frigidus natura sit, & nos
 unq; refrigerat. Nihil igitur in dictione nostra est,
 dubitatiois reliquum. Enim uero quod horum om-
 nium, quae frigida per naturā sunt, quicquid plus
 iusto calcferet, ex propria id natura recedat, pra-
 terq; quod nullam dubitationem habet etiam pre-
 dictis a nobis, affert testimonium. Sicut enim sala-
 mandra ad certum usq; terminum ab igni nihil pa-
 tirur, uritur autem, si longiore spatio igni sit admo-
 ta. Sic & mandragora, & cicuta, & plumbum, bre-
 ui spatio igni admota, proprium adhuc tempera-
 mentum seruant, largius autem excalfacta, illico
 corruptuntur, nec quicq; efficere, quae prius po-
 terant, ualent. Ac talium quidem omnium natura,
 hominibus maxime est contraria. Sane naturam cū
 dico, uniuersam substātiā, ac tēperiē, quae ex primis
 elemētis cōficiat, significo, calido, frigido, hūido, sic-
 co. Eorum uero, quae celerrime nutrit cōuinciētis-
 sima. Reliqua oīa media inter haec sunt, quorū alia
 magis, alia minus agere, ac pati a corpore nostro
 possunt. Siquidem castoreum, & pīper agere ma-
 gis in corpus nostrū q; pati ab eo ualent. Vimū, &
 mel, & pīsana, pati magis, q; agere. Ergo haec oīa
 tum agunt circa corpus aliquid, tum uero patiunt̄.
Omnino enim ubi duo corpora inter se commissa,
 silt. citi

saltem andra angie
 primum ab igni ali-
 quo tempore,

aliquam multo tempore pugnant, certantq; de alterando, utrumq; eorum sum agere, tum pati est necesse. Fortasse aut & si non multo tempore id fieri, amorem agit etiam id quod uicit, i id quod uicit: uerum ita exiguum, ut sensum effugiat. Neque enim si acutissimo forso molliissimam etiam toto die ac nocte incidat, fieri potest, ut non fieri, manifeste obvius. Ita nimis illud comode dici uidetur. Assiduo illi durum causat undula sanguin. Quippe ira quoq; factum cernitur. Ceterum uno, aut altero iictu nihil adhuc evidens videre in talibus licet. Ex quo factum arbitror, aut quaedam abs admotis sibi, nihil prorsus pati, operari nonnulli sint. Et cedendum quidem est ita loquentibus. Saeppe uero nobis quoq; ipsis ita plerumq; loquendum est, nisi sicuti ad ultimum examen, disputationem perducimus, quemadmodum in praesentia facimus. Sic igitur $\kappa\mu\pi\alpha\tau\mu$, id est, nunquam deficientis affectionis dogma, ijs utiq; qui solum id estimant, ualente demonstratione non caret. Non est tamen eius ad priuatas singulairum obeundas actiones ullus usus. Si namq; adeo exigi affectus sint, quibus affiduc afficiuntur, ut nulli actioni sensibile, & manifestum incommode affectant, facile profecto conjectuendi sunt, atq; ei qui affectus id gerunt nullos esse dicit non repugnandum. Perinde igitur habet, & in ijs, quae nutrit, prope dixerim omnibus. Quippe quae ipsa quoq; in corpore hominis alia.

in sensibili corporis

*Lentum ad somnium
fante.*

nis aliquid faciunt. Sed nec sensibile aliquid pro-
sus, nec cūdens, diuturna tamen eorum exhibitiō,
magnopere alterat, mutatq; sām corpora. Sunt enim
& quae primo statim usū, manifestam alterationē
suā indicent, ueluti lactuca, quae eos, quibus uen-
ter aestuat, manifeste refrigerat. Atq; a līti uindicat.
quibus refrigeratiū est, manifeste ledit. Condu-
citur uero & ad somnū non parū, necq; id alia ratione
ulla q̄d quod frigido tempore & humido est.
Verū sic est humida, & frigida ad h̄c minē, & alia
quaē nutriti sunt apta, sicut uiridalia ligna ad ignem.
Quare rationabiliter cibi, id genus, utrumq; p̄t-
stant, & quod ueluti medicamenta corpus nostrū
afficiunt, & qd' nutriunt. Toto quidē concoquen-
di sui tempore, ut medicamenta. Vbi iam nutriti
ac prorsus sunt adsimilata, ut quae nihil in nos agat,
sed naturalem calorē augant, cēu prius est dictū.
Quispe id omnium quae nutriti commune est.
Necest quod miremur, si modo exempli uiridium
lignorum non sumus immemores, esse aliqua, quae
priusq; adsimilarentur, & nutritant, dum adhuc con-
coquuntur, refrigerent, cum adsimilata sunt, ac iam
nutriunt, calefaciant. Itacy usū quoq; talium omnium
duplex medicis suppedit, tum ut ciborum, tum ut
medicamentorum. Factio nanci mutara sit alicui opti-
ma uentriculi temperies, ad calidiorem. Is profecto
diu lactucam concoquit, refrigerabitur, & me-

P iij dicens

i nostis inten
ratozī intendi

diocritatem temperamenti affequatur. Vbi uero ex ea iam nutritus est, insuti caloris substantiam augabit. In eo igitur uel maxime se se fallere uidetur, Iu-
niorum medicorū uulgas, quod ignorat in nobis aliquando quantitatem caloris intendi, aliquando substantiam eius augeri. Tum quod utroq; gene-
re ueteres calidius factum animal dicant. Quando etiam calidius fit, siue calorem eius intēdas, siue sub-
stantiā, in qua prima consistit, inaugeas, sive nāq;
ex ijs, quae in animalis corpore continentur, sanguis
nem esse per se calidum, aut si magis placet flauam-
bilem, reliqua omnia ex accidenti esse calida, Uticq;
quod huius aliquam habeant partem; nunquid ne
cessē erit animal bifariā calidius esse, uel quod plus
calidorum succorum sit fortitum, uel quod calidio-
res eos habeat q̄ ante. Mihi plane ita uidetur. Ad
eundem modum arbitror, & frigidius erit bifariā,
uel quod plures illi succuerint frigidi succi, oeu pi-
taria, & micta biliis, uel quod eorum omnium mo-
do non mutato sola qualitas sit intēta. An igitur mi-
ni quicquam est, si corpus quoad concoquit, qui
frigidus natura cibis est, sicut portulaca, & lactu-
ca, frigidæ qualitatis non parum percipiat, perco-
cto autem, ac iam in bonum sanguinem uerso: cali-
di succi accessione, calidius tē prius euadat. Atqui
si nihil horū, aut eiusmodi est, quod fieri nequeat,
aut etiam adhuc minū, desinat iam obſtrepere, qui
unum

lum eundem, ab eo quod non possunt, non posse
dicamenti usum corpori praestare negant. Tancq;
enim si omnino non percoquuntur, perpetuo ma-
neret medicamentum, sic cū sī est percoctū, ambo ef-
ficit. Pone enim prorsus nō concoquatur lactuca,
uel si mavis succus ipsius, qm̄ is si liberalius sumat, si
milk in hoc cū papaveris succo effectū habet. Nu-
quid hoc casu medicamentū tamē erit, nec aliud quic-
quam? Nemo arbitror de ea te dubitet. Ergo habet
omnino lactuca & medicamenta facultatem. At uero ha-
bebat et nutrimenti: quippe que persepe nutritur. Am-
bas igit facultates simili in se continet, nō tamē simili-
ter ambas ostendit. Verum ubi plus egit in homi-
ne, c̄s sit passa, medicamenti potius indicat faculta-
tem, ubi passa plus est c̄s egit, nutrimenti. Nec mirū
ullū est, si lactucae nū agere, num pati contingit, quā
do enī quoq; , ceu paulo ante dissimus, nō solū in
ceram agere, sed etiā ab ea pati accidit. Ceterū eo
quod multo amplius est quod agit, c̄s quod pati,
alterum latet. At si durissimum illi ferrū admoue-
as, cōtra magis pati, c̄s agere tibi videbitur. Tam-
en agit aliquid tum quoq;. Sed negligitur prae exi-
guitate eius uis. Itaq; de omnibus prorsus cibis, il-
lud pronunciare non dubitamus, qd̄ non solū a no-
stris corporibus pati, sed etiam agere aliquid in ea
possunt. Iam uero & de quibusdam, quae plene sci-
bent & luculentruideamus agere, quod nō tantum ei-
bi sunt,

que abe puer
and rorrena
lactuca fonda
cava. & alba.
capreae &
fennapi &
piper &
anethum &
zuta &
origani &
pulegini &
calamynche &
thymbra &
thymi. &

bis sunt sed etiam medicamenta. Ex lactuca quidem
sunt cibus, & medicamentorum frigidum est. Eruca
sunt cibus, & medicamentorum calidum. Quod si ca-
storeum quoque si pao concoquuntur, erit id quoque si
simil nutrimentum. Simil medicamentum calidum.
Ad cūdem modū sinapi & piper. Ex herbis quo-
que anethum, & ruta, & origanum, & pulgium,
& calamynche, & thymbra, & thymum. Quippe
hac omnia, cum cibi, tum medicamenta calida sunt,
prius enim, q̄i in sanguinem sunt mutata, dum scilicet
ad huc concoquuntur medicamenta. Mutata uero
in sanguinem, non utique iam medicamenta, sed
nutrimenta. Secunda uim in nutrimenti significati-
onē, qua id significatur, quod nondum est ali-
mentum, sed ueluti alimentum. Ergo sicut de lactuca pau-
lo supra seccimus, cum duos uentres, alterum iusto
frigidorem, alterum iusto calidorem fixamus. Ita
nunc quoq; pro contemptandis ijs, quae potestate
calida sunt, proportionatis eosdem uentres. Ergo cū
qui frigidior iusto est, quoad in eo conuenientur, ac co-
coquuntur omnes id genus herbar; calefaciens, atq;
ad temperamentū arqualitatēm reuocant, profunden-
tque ut medicamenta. Alterum uero qui calidus est,
inflammabunt, ac magnopere ardēt. Atq; has qui
dem alterationes qualitate sua inducent. Nam omni-
nino percocta, & mutata, ac in sanguinem bonum
si uerfa, naturalis in animali caloris substantia
est id augebit,

augebunt, non qualiter intendent. In nosū dñi
sue frigidus, siue calidus potestate cibus sit, post
atq; in sanguinem conutus est, naturalem calorū
similiter augebit. Quod autē ad sanguinis somni
tendit, nec dum plane fanguis est redditus, refrige
rat, et calfacit uel animal medicamenti ritu. Sane om
nis haec disceptatio ab uno principio p̄det. Quo
magis scrupulum id, memoriaq; tenendum per
petuo est. Cuilibet corpori proprietatem quam
dam temperamenti esse, quæ huic quidem naturæ
fit consensens, ab hac vero sit dissensens. Tum si
quod conuensens sibi est, in suam naturam trans
mutet, eo pacto caloris sui substantiam angere. Si
ipsum sit mutatum, duorum alterum illi continges
re, ut ut calorem quandans conqueras, utiq; si ida
quo mutatur, calfacit, uel proprium calorem amie
tit, si id non calfacit. Liqueat igitur ex ijs, quod eius
modi omnia, ex eorum sunt numero, quæ relata ad
aliquid dicantur. Cum ad proprietatem mutantis
naturæ, quicquid assumitur, uel nutrimenti, uel me
dicamenti, uel utriuscq; rationem sortiantur; uerbi gra
tia. Cicta, sterno nutrimentum est, homini medi
camentum. Rursum conuisci, uerarum nutrimen
tum est, hominibus medicamen. Si quidcm conur
nitum temperies assimilare sibi uerarum potest,
quod hominum temperies non potest. Ergo ma
nifestum fam arbitroy factum, quod iudicium eius

Q. quod

quod respectu nostri calidum, frigidum, humidum,
& siccum dicitur, non ex ijs, quae exanimatus sunt
posita. Sed ex ijs, quibus ipsi afficiuntur, certum ex-
stumque fieri possit. Atque id tanquam primum, ac ma-
xi me sit spectandum. Deinde si res exigit, etiam quod
ab extemis pertinet. Nam si evidens ad sentiendum,
& clarus sit adhibiti medicamenti affectus, huic relati-
quis notis omnibus posthabitum credendum. Si
confusus, & obscurus, aut etiam mixtus, aut ullam
omnino dubitationem sit exhibens, tum utique ad ex-
tema omnia coferentes, de eo iudicandum. Ac ne
que horum quidem adea, quae longius absunt, sed
quae ab ipsa qualitate rei substantia sum desumpta.
Verbi gratia. Si oleum calidum est, non id inde spe-
ctabitur, quod glutinosum, aut pallidum, aut leue
est: sed quod facile inflammatur. Id namque erat illi
calidum potestate esse, quod celeriter in energia ca-
lidum mutatur. Ad eundem modum & in corpo-
ribus nostris, non utique id expendendum, an cras-
fum partium, aut tenuium, aut humidum, aut le-
ue, aut glutinosum, aut pallidum: sed an calefaciat
admodum. Eque vero nec an dulce sit, an aluum de-
iicie, an sanguinem, si instilletur, faciat immissione
flumine. Quippe haec quoque superius sunt, cum
estimare licet, an calefaciat cum admovetur. Ergo
si notabiliter id ualenterque facient, quemadmodum
piper, unique clarum id proculque dubio efficit. Nutra-
cum

edim minimē trahenter, id p̄f̄stet, in sermō in qua-
stionē uenit. Multo uero magis de roſaceo, & ac-
to dubitatur a medicis, atque ambigitur calida ne
hac, an frigida potestate ſunt. Agendum igitur id
eſt, ut in omnib⁹, quae potestate calida, frigida,
humida, ſicca uē dicuntur, exactas aliquas, clarificqz
diſcretiones inueniamus. Sicut ante de energeia ſic
dictis fecimus. Porro incipiendum arbitror ab ijs,
quae euidentiſſima ſunt. Quando in ijs exerceſ-
tus, facile conſequetur ea, quae minus ſunt euiden-
tia. Ergo ſtatiuſ ut corpori hoc, uel illud medica-
mentum, cibus uē admouetur, expers eſto omnis ^{op̄p̄d̄ p̄c̄t̄} ^{in y mēt̄}
acquisitiōi caloris, & frigoris. Quam enim in ſupe-
riorib⁹ determinationem iniuiimus, cum ſicca &
humida corpora dignoscenda proponiūt̄, ea-
dem nobis nunc quoqz in ijs, quae potestate calida
frigidac⁹ ſunt, non minus erit utilis. Nam ſiue po-
tentiae frigidum, cum id applicas, calcfacias, ſiue ca-
lidum refrigeres, corpus primo occurſu, qualita-
tis acquisitæ, non ciuſ, quæ propria eſt rei admo-
rat, ſenſu afficieſt. Vi ergo admotæ rei uera, syn-
cerac⁹ manuā exploreſt, tepidum quoad ſieri ma-
xime potest, eſto, nec ullā extirſecus notabilē alter-
ationē ualentis caloris, frigoris uē ceperit. Ac pri-
uidiē admoti medicamenti præparatio talis eſto.
Applicet aut̄ cū eius uī exploras, nō cuilibet corpo-
rū afficitur, ſed ſupliciſſimo, et quoad ſieri maxime po-

Q n̄ teſt,

do cuius

^{ad p̄p̄d̄ p̄c̄t̄}
^{in y mēt̄}
^{medicamentū ſuplēndit̄}
^{præparatio}
^{frigidū ſuplēndit̄}
^{ad p̄p̄d̄ p̄c̄t̄}
^{in y mēt̄}
^{medicamentū ſuplēndit̄}
^{præparatio}

est, summa. At si summi quidem caloris affectione
ad motum frigoris sensim cedat, erit profecto sic
frigidū. Pari modo si frigido affectui applicatum,
calidum statim apparet, id quoque erit calidum. Sin
vel calide affectioni calidum, vel frigide frigidum
sentiantur, non est quod hoc calidum, illud frigidū
omnino pronunciet. Est enim aliquando summi ca-
loris affectus, quem mediocriter frigidum medica-
men adeo non alterat, ut refrigerando, densandoque
sumnum extrinsecus corpus, calorem in se conju-
dat, ac diffandi uertat. Indeque affectum magis accen-
dat. Ita uero et si quod frigido affectui admouetur,
nullum afferat calorem, uidendum est, Num id cū
sit aliquid mediocriter calidum, nihil ergo in affectū
qui summi idigit calor. Ergo nec sic ad motum me-
dicamini exploranda uis est, nec si ex accidenti ali-
quid efficiat, non per se. Iudicabis autem quod ex
accidenti aliquid facit, num ex affectu ipso, sum tem-
pore. Ex affectu, si is simplex est, & unus. At atē-
pore determinabatur iudicium ad hunc modum.
Quod proximus sit ad motum est, calidacere, vel re-
frigescere manifeste ostendit, id unice & ex se, & per
se tale fuerit. Quod tempore id facit, fortasse ex ali-
quo accidenti huc est actum, nichil tenet quidem
corporis. Temo ad istam modum laboranti, frigida
liberaria affectu caloris in percussum facta. Continū
quod aqua frigida per se non califaciat, ex primo
cuius oc-

etius occurrere posset. Sensum nancy invenit frigoris.
 Præterea cum quoad ei affundatur, frigefacit. Tu
 calorēm nec in omni corpore, nec dum affunditur
 trahit. Immo in iuventute, quadrati corporis, &
 aetate media, & postea a profundendo est cessa-
 tum. Sicut igitur frigida quibus incidit, harc illico
 perfrigere, siue animata corpora sunt, siue non ani-
 mata, siue exida, siue frigida, & a si quod esset tem-
 pus, ad corporis natura, vel affectus illius, in quo
 frigida, primo statim occursum caloris sensum inu-
 haret, inter quen possit, calefacere ne, an frigefacere
 per se nostra esset. Nunc cum omnia tum animata, tu
 inanimata proinus, & perpetuo frigesieri ab ea
 errantibus. Quibus autem inlinus calor, veluti fons
 quidam ignis in uisceribus est, his occutens reper-
 cutsum aliquando calorificat, rationabile arbitror
 ex accidente, non per se talia calefacere. Sed ne latet
 quod ratione illud notidit. Si quidem stipata, elusaque
 corporis summa facie, repercutius, & fractusque fu-
 telorū eius, qui a profundo ascendit, quicque simul
 proprius difflanus in opere est aceruatus. Simul pro-
 priam frigiditatem circumstantis uolentiam in alium
 exigit. Simul ex frigidis isthi habitis nutritur. Quip-
 pe ubi collectus, nutritusque calor ad summā corpo-
 ris uolentiam ruit, sit quidem caloris repercutius
 indecum uero, ad documentum, quod frigidum
 haud quicque per se calorem auxit. Nam per se quicquid
 est.

Q in cutim

(aliquando) ex calore
plagmatis proprie-
tate
particulae
inveniuntur)

autem per frigore et calorem sensim diffunditur
vires caloris ad hunc frigorem sensim decipi. Rursum
heatum, dissimilarem quidam diffundit prohibet.
Reditus vero administratione, concoctio, consumma-
tio, qui istud sensim faciunt, est adscitur. In quo
modo diffundit prohibet, caloris colliguntur, siaco-
rum concomitantia, insidias genitrix defensio. Per
reborum utramque ratione, calor, sequitur aqua, et
linguis excedentibus, & medijs variegata, frigida in
animalis corpore, calor, aliquando excedit inveni-
tur, per se nuncij. Sed non minus calor, est quando ex
accidenti pertingens. Utique invadens invadatio-
ne. Sicut veneno phlegmonem. Cum enim ex calore
dissolucione phlegmone consistat, proprius quidem
est curatio, iactatio supervacui est. Vacuatio au-
tem particulae, quae per phlegmonem excalfacta est,
non siccatur refrigeratio. Ergo cum duplex sit, quae
phlegmone laborat particulis, affectus sit, unus qui
de in quiete, ex iactatione in quiete modum ex
unis abundantia, alter in qualitate, qui ex caloris spe-
cificatione, sequitur proposita deinceps curatio, cuius
posterioris curatio summae proportionis quae uolu-
tate, calore, materia, rite, deinde dilatatio, et
siccum refigratorie, rego in hanc dissimilare oper-
ari, non id agere, ut per modum hystericis affectibus, et
enim medicamentis inveniatur in modum, moribut gravis
fides in summo affectus sit, frigida quoque infusio
medijs

Concord,

que medicamentum est. Si ergo si quis a frigido et calido
 de medicamentis citoque a frigido proficit. Si
 plus a frigido calore absit affectus vel viceversa absit
 a frigido frigore vel viceversa. Quicquid si quis siccum a
 tali poterit sibi etiam in tempore frigidi facilius possit. Quia
 etiam in frigido frigore et viceversa. At si
 calido quod de frigido vel frigido medicamentum possit ut
 cursum frigoris facilius habeat id frigidum possit. At si
 exinde proposito datur. Si post primam exhibitionem rale
 perperatio innatur. Quod si exinde affectus persistat.
 nec frigidum idem successum fuerit. Ad hunc autem
 est cu^m explorari oculo apicem in partem affecti sumus.
 Vbi in cognitione frigidi est. Atque hoc in cognitione sumus.
 exinde frigido sumus. Nisi si medicamentum sumus frig-
 goris. Morbus in frigido calore non sit. Ac perhac
 quidem diffissus. sed in opere de medicamentis. sed cu^m
 candidus medicamentorum. Ad praeferendum saltem no-
 nescio oportet. Si quod radicaliter. scilicet simplici affectus
 adhibentur medicamentum proximus. Atque de
 incorpore ratione frigoris. Scissum. ac frictum tollatur
 atque invenientur laborum affectus. id frigidum necessaria
 est. Hunc autem in aliis non videtur calidum. Deo-
 pteque plurimum in aliis diligenter exploretur. non
 ut in apice sed et in exterioribus. Cumpetr
 medicamentum. ut prius in qualibet medicamenta
 deo. omnibus enim mediis verbis. idem per se sig-
 nificans. Non quibus organibus legetur. Inveniatur

Q. iiiij de me:

de solidis tuis proprieatibus et virtutibus.
Nunc recensuis ipsi, quae ante iam dixi, proposito
libro conodum imponere finem tenabo. Cum nam
que calidum corpus multitudinem dicatur, nam &
quod summae eiusmodi habet in se qualitatem,
ipsius sollicitudinem. Et quod propter eiusmo
di qualitatem potenter, nonne est fortium. Ad
hanc quod collatum ad aliud dicitur, ut ad id quod
medioare eiusdem generis, vel quicquid forte
terrisse & quod potestate calidum est, energia ut
te modis diversis potest, intelligi, probariq; multis
modis operari. Quo utique minus recte siquid no
strum inflammat, id aliqui ne ad nos quidem
esse calidum potestate putant. Nam sine facile con
coquuntur, & cito sumi, erit ut ad nos calidum. Si
ut admodum velut medicamentum, calcificat,
erit id quoque, ut ad hominem calidum. Sicut
enim & per singulas animalia species, ipsum
potest calidum, sumere, ut medicamentum. Ge
neris vero medicamentum, ad illud tantum animal collas
sum dicitur. Est enim ex ijs quae ad aliquid referri
cur, quicquid potest, aliquid dicitur. Quare
& probatio; quae proprietas est, non horumque est;
quaeque animalia possunt. Propterea vero tali
de singulis animalibus dicitur, non sicut apparent, quod
est esse potest, sed dicitur: Est enim potestate ipsa
animalia, quicquid intellectus habent de spiritali potestate
vero cal-

utero calidum, ut ad hominem est, ex speciebus eorum, quae ex eo quod in ipsis præpollent, dicuntur, quidquid homini applicatum, naturalis eius caloris uel qualitatem auget, uel substatiā. Eadem mihi & de alijs censeri dicta ueli, quæcūq; scilicet potesta te frigida, uel sicca, uel humida dicuntur. Quū hanc quoq; partū ueluti ad ipsa elemēta, partū ueluti ad ea, quae ex præpollente sunt nominata, nū intelligi, tū explorari, tū doceri cōueniat. Patet uero cū quo Tacitū cū qui q; qui iudicat, tactū, omnis acquisitiōi caloris & iudicatur sit, frigoris expertem esse debere, sicuti de medacanē oīs acquisitiōi caloris uel frigoris exper tē debere esse.

De temperamentis finis

Thoma Linacro An glo interprete

GALENI PERGAMENSIS

De inæquali intemperie, Thoma Linacro Anglo interprete

Nærqualis intemperies alias in toto animalis corpore sit, ueluti in ea hyssopis specie, quā græci αὔξα uocant. & scrib⁹ ῥ̄s, quas iūdem hepialas appellant, fere q; reliquis cm R nibus

nibus, exceptis, quas Hecticas nominat. Incidit
autem & in unaqualibet parte, quum ea uel intu-
muit, uel Phlegmone, Gangrena, Erisipilate, Can-
cro, est affecta. Huc pertinet & qui Elephas dis-
citur, & Plagedena, & Herpes. Verū haec oīa cū
fluxione consistunt. Absq; autē materiae affluxu,
solis partium qualitatibus aliquatenus alterādis, in
aequales intemperies fiunt, uticq; refrigeratis ijs,
aut deustis, aut immodeice exercitatis, aut scriatis,
aut aliquid id gen^o passis. Iam ex medicamentis ijs,
quae foris corpori occurruunt, inæqualis intemperi-
es gignitur, dum id uel frigefit, uel calefit, vel sic-
catur, uel humectum redditur. Quippe hæ sim-
plices intemperies sunt, velut in ijs, quæ de tempe-
ramētis scripsimus, est monstratum. Compositæ
ex ijs aliæ quatuor sunt, quū corpus uel calefit si-
mul & siccatur, uel calefit simul & humectat, uel
refrigerat simul & siccescit, uel refrigerat pariter
& madescit. Quod autē eiusmodi intemperies
ab æqualibus eo distet, quod in omnibus intem-
peranter affecti corporis partibus æqualiter nō
insint: id clare liquet. Ergo quis sit omnis inæqua-
lis intemperaturæ generandæ modus, in propo-
sito libello starutum est exequi. Admonēdi autē
sumus, quo clarior nobis omnis disputatio sit, de
omnibus corporis particulis, principio a maxi-
mis sumpto, quæ scilicet ne vulgo quidē sunt ijs
notis

notæ. Si quidem manus, & pedes, & uentre, &
thoracē, & caput nemo est qui ignorat. Diuida Diuisio parti
mus autē earū rursus unamquācꝝ in proximas ū maiorū in
sui, quæ προστόχι græce dicūtur, particulas. Ver sibi proxias.
bi gratia, crus in foemur, tibiā, & pedem, item to πρωτοκό^{τέλεια}
cum brachium, in brachium, cubitum, & summā ^{μετάτονα manus}
magū. Iam manus ipsius particulae sunt, ^{μετάτονα manus} & ^{μετάτονα}
^{τέλειας manus} pars arteria, πατακίπτιον graci vocant, & digi-
ti. Digitorū uero particulae sunt, ossa, cartilago, lis-
gamentū, arteria, uena, mēbrana, caro, tendo, un-
guis, cutis, adleps. Has autē diuisisse in aliā spēm ^{προστάτην} p̄misit
nō est. Sed sūt similares, ac primæ, exceptis tamē
arterijs et uenis. Hæ nācꝝ ex fibris & mēbranis sūt Arterias, &
conditæ, ueluti in tractādæ dissectionis ratiōe est uenas partes
traditū. Quietā cōplura esse spatia iter ipsas pri-
ceps cōpositas mas, & similares particulas, atq; h̄s etiā plura ma-
Vacua spatia
ioraꝝ inter ipsas instrumētales, & cōpositas, ali-
inter singulas
qua uero et in unaqualibet similari particula, uelu corporis par-
ti ossē cutesq; hæc quoq; oia in h̄s, quæ de admītes itercedere
nistrādis dissectionibꝝ scripsimus, sunt pdita. Ac Quorū inter
quæ mollia quidē sunt corpora, ea quoniā sibi in posita spatia
uicē incubūt, iterposita spatia latere cōspectū faci nō cernātur.
ūt. Quæ duraficcacꝝ sūt, in h̄s cernere spatia licet,
sicuti ossiū cauernulas. Cōtinēt hæ natūlitter mul-
tū i se se humoris, huiꝝ albi, in id cōparati ut ossa
nutriat. Quæ i cute foramīa sūt, ea, q̄ ratiōe fiāt: i
h̄s quæ de tēperamētis precepimꝝ, est dictū. Atq;
R. jī hæc

haec monuisse necessariū erat claritatis causa eorū
quæ a nobis deinceps sunt dicenda. De inæquali
uero intēperie nunc agēdum, tū quænā eius na-
tura sit, tū quot ei⁹ generādæ modi. Ergo qđ, in
omnibus particulis corporis, quod fluxione est
affectū, unica tempesties non sit, prius est dictum.

Verum id cōmune omnis intēperamenti inæqua-

ad regnale spem
lis est. Differētiae eius, ipsam corporum affectos
pōment. Aliter simpli rum sequuntur naturā. quum aliter simplex caro
cē carnē. Ali⁹ aliter uniuersus musculus impari temperamento
ter uniuersū sit affectus. Quippe calida fluxio, ubi in musculū
musculū inæ procubuit, primum maiores arteriæ, uenæq; op-
quali intēperi plentur, ac distendūtur. Ab ijs minores. Atq; ita
e affectū esse. res procedit, donec ad minimas sit peruentum. In
Calidum reu ijs, ubi ualenter impacta fluxio est, nec adhuc li-
ma quēadmo stitur: partim eius per ipsarum ora, partim per tu-
dum musculi nicas, ueluti colatum foras transmittitur. Tū uero
partes iuadat spatia ipsa uacua, quæ inter prima sunt corpora,
fluxione implētur. Sic omnia ab humore, omnīq;
ex parte incalescunt, ac perfunduntur. Ea sunt,
nerui, ligamenta, membranæ, caro ipsa, ante qđ hæc
Venas & ar- arteriæ, & uenæ. Quæ scilicet & primæ, & p̄ræ-
terias in phle ter cætera uario dolore afficiunt. Quippe interi⁹
gmone uarie a fluxione tum excalfiunt, tum distenduntur, ac
dolere. diuelluntur. exterius non modo excalfiunt: sed
etiam premuntur, ac degrauantur. Reliquæ par-
ticulæ aliae comprimēdo solū, uel incalescendo,
aliae

alit utroq; genere laborat. Appellaturq; morb⁹
ipse Phlegmonae. Est autē inaequalis intēperies
musculi. feruet enim iam qui in eo est sanguis. Is
secum excalfacit primum quidem ac maxime ar-
teriarum, & uenarum tunicas. Mox uero omnia
quæ extra has sunt, quibus scilicet circūfunditur.
Ita duorū alterum necesse est sequi, ut si fluxio ui-
cerit, corruptio sequatur uictorū corporum, si
fluxio sit uicta: ut musculi ad naturalem statum re-
deant. Esto igitur prius uicta fluxio (rectius enī Victa fluxio
a melioribus incipitur) Duplex hic incidit cura- ne, quæ dein
tionis genus, quod uel digeretur quidquid humo decuratio-
ris in particularm procubuit, uel concoquerit. Ve- Digestionē i-
rum digestio optanda maxime curatio est. Con- phlegmone
coctionem hæc duo necessario sequuntur. puris ge maxie optādā
neratio, & eius in aliquod spatiū abscessio. Ab- esse curationē
scedit aliquādo in capacitatū quæ propinquæ sunt, Cōcoct ionē
tum maximā, tum minime momentaneam. Quod phlegmonis
sane abscessionis gen⁹ optimū est. Alias in nō mo- duō se qui-
mentaneam quidem, non tamē maximā. Interim Spatiorū in-
in maximā, non tamē non momentaneā. Ac quæ quæ abscedit
in uentriculum incident abscessionū, optima est uaria genera-
quæ in sinū eius internum abit. In quem etiam ple Abscessionū
rūq; se aperiunt. Mala uero quæ sub peritoneum. quæ melior
Pari modo in ijs quæ circa cerebrū existūt, bona sit quæ dete-
rit quæ in priores eius uetriculos abscedit. Mala or.
quæ sub inuolucre eius. Item quæ in posticū eius

R iiij. uentre

uētrem se recipit. Qui uero circa costas abscessū colliguntur: hi in capacitates crumpunt pectoris. Ac muscularum quidem abscessus sub cutem, uis cerū uero in arterias & uenas, quas in se continent, uel in membranam qua operiuntur, quae Si uicta pars ipsis pro cute est. At si uictæ a fluxione partiā a fluxione sit, culæ fuerint, in tantam deuenient intēperiem, unde tum earum pereat actio, tum ipsæ spatio cor Dolor quan rumpantur. Porro desinent tum primum dole- do desinat. re, quum mutatrici qualitatib[us] fuerint adsimilatae. Quādo dole Non enim quum mutata particularū temperies aut corpora, iam est, siue (ut sic loquar) in ipso mutatum esse, dolent, sed dum mutantur, siue in ipsa mutatio Hippocrates ne. Quemadmodum mirus dixit Hippocrates. „Dū alterascit ac corrūpitur natura: dolores sūt. Alteratur autem, ac corrumpitur cuiuscq[ue] na- tura, quū uel calefit, uel frigefit, uel siccatur, uel humectat, uel eius unitas dissoluitur. In ijs quidē intemperamentis quat inæqualia sunt, ex calefaciendo, uel ex frigefaciendo. Quippe quum efficiacissimæ qualitates hæ sint. Secundo loco e siccando, uel humectando. Ex esuriendo uero uel si tiendo, deficiente hic humida, illuc sicca substātia. Ex uulnerando, & erodendo, & tendēdo, & pre mendo, & conuellendo: unitate ipsa soluēda. Ex gosi calor sanguinis in particula, quæ phlegmone laborat,

laborat, mitis est: tū qui in toto animalis est cor
 pore mediocriter attēperatus: nō facile una cū af
 flicta particula calefit. sī uel ille seruet uehemē-
 tius, uel qui per totum spargitur animal, biliōsus
 est: illico totus ad calorem uertitur. Multo uero
 magis sicubi ambo concurrunt, ut & qui in phle-
 gmone habetur admodū calidus sit, & qui in to-
 to est animante biliōsus. Porro calefit primū qui in phlegmo-
 in arterijs est sanguis, quod scilicet is tum natura ne quis san-
 calidior, tum uero magis spirituosus sit. post hūc quis primum
 uero etiam qui in uenis est. Quod si in propinquā calefiat, quis
 uisceri, cui plurim⁹ sit sanguis, obsessa phlegmōe deinceps.
 particula fuerit: iam celerius cum hoc uniuersus
 qui in animali est sanguis calore afficitur. Vnoq;
 uerbo, quidquid ex facili alterabile est, aut calidus. Quid citius,
 dum natura: id a quo quis calefaciente primum ex & quid tardius
 calefit. Non secus & ab eo quod frigefacit, quid- us alteret, tū
 quid facile alteratu est, uel natura frigidum: id generatim tū
 primum refrigeratur. Ac promptus quidem ad membratim.
 alterandū spiritus est. Ut pote extenuissimis cō-
 stans partibus. Calidissima naturae merito est fla-
 ua bilis. At frigidissima pituita est. Reliquorum
 humorum, sanguis post flauam bilem maxime
 est calidus, sicut nigra bilis post pituitam est fri-
 gida. Quinetiam alteratur flava bilis leui mo-
 mento, ex quo quis in eam agente. Nigra ægre

R iiiij. alterascit.

alterascit. In summa quidquid tenuum est partium, id
propte alteratur: contra cui crassae sunt partes, agre.

Alterationis Ita necesse est multifariae phlegmōis alterationes
varietates in incident, propterea quod multitariam affecta sunt
phlegmonis, corpora. Principio nāq; succus qui phlegmonē
ex quinque genere excitat, magis minusue calidus est, deinde succi pu-
neribus accidit refactio, pro ipsius natura responderet, non mini-
dere.

Quippe quae perspiratu carent, celeri putrescunt,
ueluti & in externis accedit omnibus. Carterū quū
calida temperie sunt & humida, tum utiq; potissi
mū, iam ipsa phlegmone laborans particula, uel
prope uel longe sita est, a muli sanguinis uisceri-
bus. torus q; languis uel biliosus est, uel melācholi-
cus, uel pituitosus, uel spirituosus. Atq; haec omnia
magis minus q;. Quare necesse est multiformes
fieri alterationes, siue alterum alteri sit collatum, siue

In corpore idem sibi. Fiunt haec omnes inaequales corporis in-
quod phlegmonē temperies, maxime quidem inflammato eo qui in
mōe laboret, phlegmone est sanguine. deinde eo qui in uisceri-
quid maxime bus habet & corde. Atq; huius maxime eo qui i
inflammatur, sinistro eius sinu est. In quē (sicut in opere de usur-
quid deinde. pandis manu dissectionibus est dictū) si uiuo etiā
animante, nec adhuc febre tentato, dimittere digi-
tum uelis: uelamentissimum deprehendes calorem.
Quo magis uerisimile est, ubi totum corpus prae-
ter naturā īcalescit: hūc maxime sinū ad summū
peruenire

peruenire caloris. Quippe quū tenuissimū maxime q̄ spirituosum sanguinē habeat, ac moueat perpetuo. Cæterū in febris id genus omnibus, calefit quidē sanguis aliquādo uniuersus, quicūq; nō naturalem illū calorē, qui ex humoris putrefactia est obortus, cōccepit. Non tamē aut arte riarum, uenarū ue tunicae, aut aliud ullum circū iacentium corporum, prorsus iam temperamen tum suū mutauit, sed adhuc mutatur atq; altera ē incalescēs, siue (ut sic loquar) calefiēs. Quod lōgiore tēpore hoc patit, etiam uincetur aliquādo, prorsus q̄ mutabitur. ita ut nō amplius calefiat, sed iam sit præter naturā calefactum. Porro termin⁹ alterationis mutationis est, cuiusq; particulæ functio rationis quis onis lesio. Ad quem usq; terminū omnis altera statuendus. tationis latitudo: via est in id quod præter natu ram est. veluti mixtum cōmune q̄ ac medium quiddam ex contrarijs vtrisq; cōpositū, ipso naturali prorsus affectu, & eo qui iam plane est præter naturā. Ergo toto hoc tēpore corpus in doloris infusione calescens: pro modo alterationis etiam ad porti bri spatiū, onem sentit dolorem. Quum vero omnes corporis solidæ particulæ excalfactæ ad absolutiō nem iam sūt, eiusmodi febrem Hecticam graci vocant. ceu non amplius iam in humoribus & spiritu: sed in corporibus ijs quæ habitus ratio nem habet, comprehensam. Hæc doloris est ex

S pers,

In Iolescētiae i pers. putant q̄ qui ea febricitant, omnino se fe
beticis causa bre carere .necq; enim sentiunt eius calorem. om
nibus scilicet eorum partibus atque percalfactis.

Sed & cōuenit de ijs, inter naturalis scientiarum pro Doloris infessores in ijs quæ de sensibus produnt. Necq; bribus causa, enim citra alterationem est sensus, necq; in ijs quæ

iam ad perfectionē sunt alterata, dolor. Itaq; etiā
hecticæ febres omnes, tum sine dolore sunt: tu
nec sensu ab his qui ipsis laborat, percepta. Nō
enim ex eorum particulis, hęc agit hęc patitur.
quum omnes inter se iam similes sint redditæ,

Hypophora ac vnicam habeant cōsentientē tēperiem. Quod si alia earū calidior est, alia frigidior: at certe eas-
tenus est frigidior, ut uicinā nihil offendat. Ali-
oqui sic scilicet partes quae pro naturae modo se
habent: mutuo se offenderēt. vt pote qui sic saltē
temperamentis dissideant. Caro nāq; calida par-

Inæqualitas tictula est, os frigidū. Cæterum tam harū partiū, tēperamēti in c̄s reliquarū omniū indolens inæqualitas est, monsānis indolēs di excessus merito. Sic nanque nec aer qui nos est, am'bit, prius offendit: quam ad immodicū calo

rem frigusue est immutatur. Cuius alioqui quæ
in medio sunt differentias, tametsi numerosas, ac
manifestū excessum inter se habentes, citra nox

Hippo.dicū am sentimus.Ex r̄is ergo fortasse nec illud duri
er eiusdē non dici videatur,quod Hippocrates alicubi ait;Om
nulla pro „nē morbū vlcus esse. Quippe vlcus ynitatis est
babilitas.

diuisio. Immodicus vero calor ac frig^o proxime
 accedunt, ut vnitatē soluant, plurimus quidē ca-
 lor, dū segregat ac diuidit substātiæ cōtinuitatē.
 summū vero frigus, iū stipando tū introrsus pa-
 riter trudēdo, quædam exprimit, quædā quassat.
 Atq; hūc quipiam immodi ci caloris ac frigoris
 terminū statuens, fortasse nō incōmode sentiat.
 Seu vero is siue alius immodi ci excessus termi-
 nus est, certe cōsistere omnē immoderaū excessū dicū excessū
 sum in habitudine ad aliquid, iā liquet. Non enī ad aliquid cē-
 pari ratione a calidis frigidis q; afficit omne cor-
 pus. Inde q; sit ut aliqua animaliū cōuenientes in- Animalium
 ter se succos habeant. aliqua nō solū non cōueni quædā cōue-
 entes, sed etiā qui se mutuo corrūpāt, veluti ho- nientes, quæ
 mo atq; vipera, quorum utriusq; faliua alteri cest dam contrari
 pernities. Ita vtiq; & scorpīū necaueris, si icū os inter se suc-
 tus illi inspueris. At non homo hominē morsu cos habere.
 interemit, nec vipera viperam, nec aspis aspidē.
 Siquidem quod simile est: id congruū amicū q;
 est. quod cōtrariū est, inimicū ac noxiū. Augēt
 enī quidque ac nutrit a similib^o, perimit ac coriū
 pīt a dissimilib^o. Itaq; euā sanitatis tutela per simi-
 lia persicitur, morborū sublatio per cōtraria. Vciū
 de ijs ali^o est sermo. Hecticā uero febrē quæ iā Omnē febrē
 habiū corporis occupauit, minie sēti qui ea labo prater hecū-
 rat. Reliquarū febrī nulla ē quæ nō a laborāte sc̄ cē a laberāte
 tū. Sed aliæ magis aliæ min^o agrotati sui graues. sentiū.
vagula

S. ij. Sunt

Sunt ex ijs & quæ rigorē ingerant . fit enim id
quocq; symptomata , veluti alia multa , ab inaequali
intemperie . Rationem tamē generandi eius in p
posito libro tradere non est , priusq; de natura
libus facultatibus demonstratum fuerit , quorū hæ
qualesq; sint , tum quid agere quæcq; sit nata . Ve
rū in libris de symptomatū causis , de omnibus a
getur . Sed reuertor ad inaequalis intemperamēti
differētias . Nam quemadmodū ex phlegmone
febris nascatur . tum quod febris omnis ac phle
gmone omnis , præter hecticas , ex morbis sint ,
quibus inaequalis sit intemperies : dictū iam est .

Inaequalis in Porro accendi febrē & citra phlegmonē ex solis
temperamenti humoribus putrescentibus licet . Necq; enim ea
generandi ua solum que inculcata sunt , & perspiratu prohibi
tix rationes . ta , putrescunt . verū celeriter ea , maxime q; . Cate
rū putrescunt & alia multa , quæ putredini sunt
opportuna . Dicitur vero de horū opportunita
te alio loco . Iam alio quoq; genere inaequalis ori
tri intemperies in toto corpore potest . modo fu
liginoso vapore detento . modo exercitationibus
& plusculis laboribus calore adaucto . modo ab
ira , quū sanguis immoderati feruet . modo ex de
ustione quāvis externa , incalescit . Porro qd' etiā
in his oīb' febrib' , nō secus q; in phlegmonis sus
pra est dictū , tum pro viribus effectricis causar
ū p corporis ipsius affectu , aliij magis febricitēt ,
aliij minus ,

alij minus, alij haud quacq; apertum esse arbitror.
 Aequo vero et quod int̄peries ipsa nōnūc̄ spiris
 tuosā tantū inuadit substātiā, nonnūc̄ iplos etiā
 succos, clarū id quoq; reor. Sed nec minus illud,
 quod omnibus huiusmodi febris si traxerint, Habua abf. feb.
fugient
 hec̄tica superueniet. Iam q; sermo noster p̄p̄mo
 dum ostēdit, inaequalē hanc int̄periē aliquādo ex
 calida, frigida ve substātia, quæ in particulā aliquā
 influat, accidere . velut in his fiebat, quos phle-
 gmonae infestat. Sepe nō ita: sed ipsa corporis tē-
 perie in qualitate mutata, tum quod alterantiū eā, peries quādo
 quaedam ortū habeant ab ipso corpore, quaedam extrinsecus, et
 extrinsec⁹. utiq; quū ex putredine tantū aliqua, vel quando inter
 phlegmone excitatur febris, ab ipso corpore, quū ne alteretur.
 ab v̄stiōe vel exercitatiōe, extrinsec⁹. Dicitur autē
 et de his fusius ir: morborū causis. Tanq; autē ex
 deuſtiōe accēdit febris, alterato videlicet corporis
 tēperamento: itidē nōnulli sepe ex frigore refrige-
 rati toto corpore vehemēter sūt. aliqui vero etiam
 perierunt. Iam quod hi oēs etiā dolēt, ne id quidē
 latet. Porro dolent et qui ex rigore ingēti vehemen-
 ter perfrigerati, celeriter sese excalfacere propera-
 runt. multi q; eorū quū subito ac simul manus igni
 admouerūt, ingēti circa vnguium radicē sentiunt
 dolorē. Et quisq; quū tā luculēter videat int̄periē
 inaequalē doloris esse causam: etiā de internis do-
 loribus dubitet, aut miretur, quo pacio ciura phle-
fubius an genit
Doloris est causa
 gmonē

S iij. gmonē

gmonē subinde uel laxiore intestino, quod colon
græci uocār, uel dentibus, uel alia quavis particula
homines doleār. Nam nec taliū ullū mirabile est,
nec quēadmodū simul rigeant et febricitent a gro
Cur aliquis tantū aliqui. Quippe si pituitosus succus qui fri-
mul rigeant, gaudiū est, quē cū Praxagoras uitreum appellat, et
et febricitent. amara bilis quae calida eīt, simul abundant, ac per
sensibilia mēbra moueantur: nihil miri est utrūcū a
cubāte pari modo sentiri. Nec enim si hoīem sub
sole feruido statuas, et aquā illi frigidā infūdas, fieri
potest, ut nō simul et a sole calorem, et ab aqua fri-
gus sentiat. Verū hoc casu ābo extrinsecus sūt, nec

In hepialis cur paruis portionibus īcidūt. In febribus quas hepi
frig⁹ et calor alos uocāt, tū ab interno, tum exiguis portiōibus.
simul sentiant. eo cū uniuersū corpus ambo sentire uidetur. Quū
enī tenuissimis portiūculis aspersū per corpus tum
calidū sit tū frigidū: nullā sensilē alterius portiūcu-
lam ita paruā desumas, i cū nō alterū sit cōprēhēsū.

In accessionū In ipsa tamē accessionis inuasionē, aliqui febricitā-
inuasiōe febri tūtum rigent, tū uero febricitāt, tū ambo sentiūt,
citātes aliquos frigus imodicū, et calorē una. Verū nō eodē loco.
frig⁹ et calorē Quippe quū possint quae excalfactae sunt partes,
simul sentire. manifeste a refrigeratis discernere. Nam itus et in
ipsis uisceribus calorē sentiūt. In externis partibus

In Lipyrijs universis frigus. Tales perpetuo febres sūt et quē
utrūcū perpe græce Lipyriæ uocātur. Praeterea quoddā ardētiū
tuo ita ut i ac febriū perniciōsū gen⁹. Quod igū in his maiorib⁹
cessiōibus sc̄i
tūt

portionibus

portiōib⁹ accidit, hoc in hepialis cōtingit minutis.
 In equalis nāq⁹ est et harū febris itēperies, sed nec
 min⁹ reliquarū oīm. exceptis tñ hec̄ticas. Quietā Aliquos rige
 rīs qui rigent, nec tamē febricitāt, inaequale tēpera re nec tamen
 mentū est. Rarū tamē est id symptomā. Cācerū febricitare Ra
 incidit tum mulieribus, tum quib⁹ sīdā aliquādo ui sumq⁹ id.
 ris. Debet autē oīno deses praecessisse uita. aut cēr
 te ciborū copiā longiore spatio hō sup̄sisse. ex qui-
 bus tardus, frigidus, crudus, & pituitosus naſcat
 succus. qualē scilicet Praxagoras uitreū existimat.
 Porro antiquitus nemo (ut uideā) ita est affectus, Symptōa pri
 ut qui nec adeo ociosi, nec in uictus saturitate ui- scis (ut vides)
 uerent. Inde q⁹ factū est, ut scripserint ātiqui me- ignotū. et cur
 dici, rigor febrem necessario superuenire. Verū-
 tamē tum nos ipſi, tum alij juniorū medicorū nō
 pauci, se penumero uidi mus rigorē, quē nulla se-
 cuta sit febris. Porro cōpōit ex hac intēperie, et ea
 quē febricitatiū est, Hepialis . appello ita febrē Hepialos
 illam, cui ambo semper accidentunt. At in qua rigor quā voce
 quidē praecedit, febris sequit̄, ueluti in tertianis &
 quartanis hanc hepialū nō voco. Ita ex dupli ci inā
 quali intēperie hepialis cōponit̄. Etiā alias febres
 præter hec̄ticas fere oēs, Simili genere qui parti
 culæ alicuius cū tumore morbi sunt, hi quoq⁹ oēs
 peride ac phlegmonæ, cum intēperamēto in aqua
 li consistūt. Cācer, Exsipelas, Carbūcul⁹, Herpes
 Tumor, Phagedena, Gāgrena. Quippe cōmune
 rīs omnibus

ījs oīb⁹ est, ut ex fluxiōe hūorū sūt orta. Dissidēt
in eo quod alij ex pituitolo, alij ex biliōso, vel melā
cholico succo, alij ex sanguine vel calido, vel tenui,
vel bulliente, vel frigido, vel crasso, vel alio quopiā
genere affectio fiant. Declarabitur enī alio loco de
horū mēbratim differentia diligēter. Quod ad pro
positam disceptationē pertinet, hoc tantū dixisse
abunde est, quod qualiscūq; est fluxio, eadem ra-
tione, quēq; prædictorū affectuū creat, qua prius
ex calida et sanguinea phlegmonē gigni mōstra-
uimus. Sed non minus etiā similariū, ac simpliciū,
primorū q; in hīs corporū singula, sic a fluxiōe affe-
cta, ad inaequalem intēperiē deueniēt. Cæterū ex
trinsecus pro reumatis ratione calefacta, refrige-
rata, siccata, vel humectata. penitus et in profundo
nondū similiter affecta. Quod si tota per tota mu-
tata alterata q; sint: fūit quidē illico a dolore libera.
In difficultate sic cōstituta sunt statu. Hec prano-
uisse his qui opus de medicamētis sūt percepturi,
et post id medendi methodum, abunde mihi satis
yidetur.

... ; ;

Finis Tertiij de Temperamentis

Thoma Linacro Anglo

Interprete.

...

INDEX ERRATORVM Fo. lxxij.

Folio. Pagia. Versu. Lege.
 Prio. scdā. viij. huidū aliqd'
 i. ij. xviij. Ita qz
 ii. i. vlti. papaueris
 ii. ij. xij. ea oratio
 ii. ij. xiiiij. lore, oppōnem
 ii. i. xxi. eodē corpore cō
 ii. ij. xxiiij. Ergo eē quidē
 iii. i. xxi. hac potuerunt
 iii. ij. iiiij. assidue sectātur
 iii. ij. xiiiij. tēperatū. Atqz
 iii. ij. xvi. certo scio
 v. i. v. in eo cali.
 v. ij. viij. porro indicare
 v. ij. xij. nihil humecti in
 v. ij. xiiiij. talis est naturæ
 vi. i. xvij. appareret, &
 vi. i. xix. vtrinqz po.
 vi. i. xxv. humidius est
 vi. ij. xix. in vna eadēqz re
 vij. ij. xx. intēperature cō
 vij. i. xiiiij. in naturaliter
 vij. i. xvij. assidue largū
 vij. i. xxvi. ambustus
 vij. ij. x. tēperies qzqz ue
 ri quæ tēperata res ē dūsimile

Folio. Pagia. Versu. Lege.
 ix. i. iij. articulorū qz
 x. i. x. enī aut idē ē, aut
 xi. i. xiij. frigido qz
 xi. i. xiiiij. catōrū corporū
 xi. i. xxiij. alterū absolu
 xi. ij. xv. uel speciē (to
 xi. ij. xxvij. quem græce
 xi. i. xxij. tes. In specie
 xi. i. xxiiij. Genere vero
 xi. ij. iiiij. fariam dicantur
 xi. ij. xxiij. aliquo ea su.
 xvi. ij. xvi. enim aliorū uel
 xvij. ij. xij. et xiij. noticia
 xix. i. viij. ad humidorū
 xix. i. xx. siccitatis imagi.
 xix. ij. vi efficere, dit
 xx. i. xiiiij. rāt ergo opor.
 xx. i. xvij. spēbu. notant
 xx. ij. i. modo aīaliū ge.
 xx. ij. viij. in omni specie
 xxi. ij. xix tactu tamē san
 xxi. i. iiij. contingit
 xxi. i. xxi. pertinent
 xxi. ij. xij. et xiij. alterā quæ
 xxi. ij. xiij. est huidiet siccii

Folio. Pagia. Versu. Lege.

xxij. ij. xxii. in diuinis
xxiij. i. v. in eodem sunt.
xxiij. i. viij. in animorum
xxiij. i. ix. de mortui.
xxiij. i. xvij. mortua collata
xxiij. ij. ix. est tēperatissia
xxiij. ij. xij. neccuiusq.
xxiij. ij. xix. rū adūguē ap.
xxiij. i. ix. mouib⁹ optimis
xxiij. i. xij. nigros, cū in.
xxiij. ij. vij. paritur infans
xxv. ij. i. cofirment.
xxvi. i. vi. et sanguificatio
xxvi. ij. xv. ex incoctis ci.
xxvi. ij. xxvij. obire queant
xxvii. ij. xx. expertia, anal.
xxvij. ij. xxij. est istorū fi.
xxvij. i. ij. disquisitio īcūda.
xxvij. i. xvij. liorē putant
xxvij. i. xxij. sint. Sin de
xxvij. ij. xij. desciuisse a
xxx. i. i. interpretabor.
xxx. ij. xi. & mediocritē.
xxx. ij. xx. tum calorem.
xxxij. i. v. perat⁹ tacitū af
xxxij. ij. ix. est iudex
xxxij. ij. xxv. sūt durat, nul.

Folio. Pagia. Versu. Lege.

xxxij. i. xvij. habet oīsiunt
xxxij. ij. xij. tēperamēta se.
xxxij. ij. xvi. qui pīgues fu.
xxxij. i. xix. leue, et te
xxxij. i. xxij. venae extra se
xxxij. i. xxvi. Nisi sicubi
xxxiij. i. vlti. vita idulgētior
xxxv. ij. ix. tāta est (accedēs
xxxvi. ij. i. Siquidē nec ex
xxxviij. ij. v. tēpore cōpli.
xxxviij. ij. viij. quod hic quā
tum spissatum est, tantum
xxxviij. ij. xxij. Rufus sicuti
xxxviij. i. iii. protinus
xxxviij. ij. xviij. & imbecillos
xxxix. i. xxvij. non peruenit
xxxix. ij. vi. a calore pro
xxxix. ij. viij. cū senescū, a
xxxix. ij. xxi. corp⁹ in alijs
xxxix. ij. xxij. esse in alijs
xxxix. ij. xxij. sint hūidores
xl. i. xi. alijs vara. Aiu.
xl. i. xij. scoptulæ illis.
xl. i. xv. nudacq; plane
xl. i. xvij. Quāropere autē
xli. i. ij. pcedēte vero
xli. i. xij. cunt, tūmīdīq;

Fo. lxxiiij.

Folio. Pagia. Versu. Lege.

xli. i. xv. siun. Idem
 xli. ii. viij. ab externo ca-
 lone attract⁹ p̄diit nō pot ex
 xlīj. ii. ii. autē hic rursū
 xlīj. ii. iii. aliūde cōfluat
 xlīj. i. vlti. perueniret
 xlīj. i. xx. haec quod vbi
 xlīj. i. xvij. perpēdētibus
 xlv. ii. xxij. testæ est adsi-
 milis. Iam malacostaca
 xlvi. i. xv. Ad eū modū.
 xlvi. i. vlti. Cæterū cū id
 xlviij. ii. xvi. tū ad libros de
 medicinēis, tū ad medendi
 xlviij. ii. xiij. indicetur, qd'
 xlxi. ii. i. in ignē mutato
 xlxi. ii. iii. facile accēdunt
 l. i. viij. tamē iam fieri
 l. i. xiij. tem alias, mo.
 l. ii. iii. tur ignis ni.
 li. i. ii. ē corp⁹ vna qualibet
 li. i. iii. tanū, id quod.
 li. i. iii. nec ipsum hoc
 li. i. v. ab ipso mutat

Folio. Pagia. Versu. Lege.

li. i. vi. nec vñq;⁹
 li. i. viij. si illud mutet
 liiij. i. xxi. & quæ
 liiij. ii. x. si certorū me.
 liiij. ii. xiii. cū certis acce.
 xx. ea q; vi
 ii. adferat
 ii. ciendo iuuet
 vi. alijstēpore cō.
 viij. non eo minus
 lvij. ii. in eū quicq;
 lvij. i. xx. quē ipsa.
 lvij. ii. xvij. qui ratiōe so.
 lxi. i. xv. calore quēdam
 lxij. i. xvij. cas māifeste cale.
 lxij. i. iii. Imo tantum in
 lxiiij. i. v. a perfūdēdo ē
 lxiiij. i. xxij. ad sūma cor.
 lxiiij. i. xxvi. indicū vero
 ac documentum quod frigida
 lxij. ii. xvij. ex accidenti
 lxiiij. ii. x. i. ve admotū ve.
 lxiiij. ii. xvij. hominē pote-
 state calidum

Impreſsum apud præclarām Cantabrigiam per
 Ioannem Siberch. Anno. M. D. XXI.

